

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

Vol. 11
సంపుటము ౧౧

చెన్న పట్టణము 1925 వ సం॥ ఫిబ్రవరి నెల 28-వ తేది శనివారము
(శ్రీ) రక్తాక్షినామ సంవత్సరము, శాల్వామాస శుద్ధ షష్ఠి ౬.

No. 278
సంచిక ౨౭౮

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గొప్ప గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. పంచభాష చీటి చూచి కొనిన మోరముగలుగదు.

అమృతాంజనము సకలవిద నొప్పులకు సంజీవివంటిది

తలనొప్పి మూస్తును, వాయువుపోట్ల బాపును,
పార్శ్వ సుష్పల బారదోలును, పొట్టగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.
దగ్గును తగ్గించును దురదనుతొలగించును.

ఈమందును రుక్మగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తీసివేయును.
దేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.

చక్కని డబ్బీ తో సహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబు శెట్టి వీధి మద్రాసు లేక్ బో బాయి.

గ్లాసు వాలు
అగేల్ కలములు
2957

ఫిబ్రవరి నెలాఖరు వరకు
ప్రతి రూ 10 లు చొప్పున పంపబడును.
విక్టోరియా డిపో,
మైలాపూరు మద్రాసు.

ప్రసిద్ధి కెక్కిన **"ఫీల్డింగ్"** వేటెంటు శిమిడిశర్
క్విక్ స్టార్టింగు క్రూడు ఆయిలు ఇంజను

STARTS IN TWO MINUTES FROM COLD

యీ యింజను సుమారు రెండే నిమిషములలో వేవరై జరు చ్చుని సిటిలో నుండగనే స్టార్టు కాగలదు. యెటువంటి క్రూడు ఆయిలుతోనైనను అతినంతపు క్రూడుగా పనిచేయును. క్రూడు ఆయిలు ఖర్చు బహు స్వల్పము. యీ యింజనును నడిపించుటకు యెక్కువ సామర్థ్యమును, యెక్కువ అనుభవమును అవసరములేదు.

సోల్ యేజెంట్లు:—
తెలంగాణ **డి. యల్. శాస్త్రి** అండు కో., పోస్టు బాక్సు నెం 690 రు.
12, తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు. **హైదరాబాద్ పోస్టు బాక్సు నెం 203 రు.**

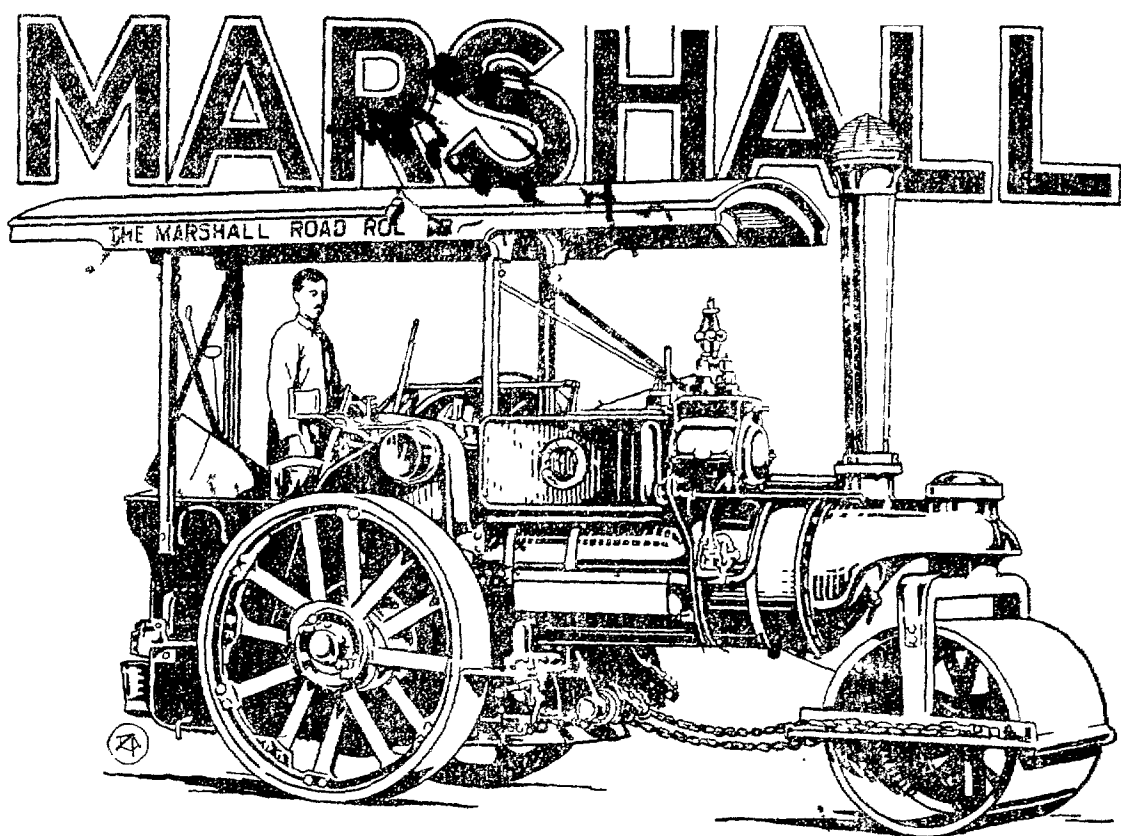
కావలెను
ఈ త్రవర్కాలలో కిరసనాయిత్ అమ్మ వీధిలో కావలెను.
వివరములకు ఈ విజ్ఞాపమునకు ప్రయత్నింపవలెను.
Pennsylvania Oil Co., of India Ltd.,
Post Box No. 178, MADRAS

కొందరు ఏజెంట్లకూ త్రమే

కావలెను
ఈవిధమ తెలుపబడిన స్థలములందు మా కంపెనీకి సామర్థ్యముగల కొందరు ఏజెంట్లు మాత్రమే కావలెను:— బెజవాడ, నరసారావుపేట, మార్కాపురము, నంద్యాల, కర్నూలు, గుత్తి మొదలగు స్థలములందు కావలెను, మా ప్రత్యేక ప్రతినిధి మిస్టర్ ఎమ్. కె. రంగస్వామియ్యంగారు, బి. ఏ. ఎల్. టి. గారు సదరు స్థలములందు సమార మొనర్చుచున్నారు. కనుక ఏజెంట్లుగా నుండగోరువాడు తక్షణమే వరఖాస్తులను (C/O పోస్టుబాక్సు, నంద్యాల) విలాసమునకు పంపుకొనవలెను. వారిని ఖుద్ద చూచి సంగతులను తెలుసుకొనవలెను. బ్రాంచి సెక్రటరీలు ది ఎంపైరు ఆఫ్ ఇండియా లైఫ్ అన్యూరన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్, తపాలవెట్టె నెం 237, మద్రాసు.

(తెల్లకుసుమ-యుతుశూల ఆకాలబహిష్టి)
వి. జోగారావు ల్యాండ్ లార్డు, సర్వేయరం గోదానగిల్లి :— తెల్లకుసుమ, యుతుశూల, ఆకాలబహిష్టి మొదలగు వానిచే బాధపడుచున్న యొక స్త్రీకి లోగ్రహ వాడినపిదప సౌఖ్యముగనున్నది సంతానసంపద పిల్లలకు "కేశరి"
ఎ. శ్రీకృష్ణగారు కోటబొమ్మపల్లి, గంజాము. సంతానభాగ్యముకై ఆనేక స్త్రీలు తమ "లోగ్ర" ను నేవించి పుత్ర పుత్రికా రక్షణలను గడసిరి. కొందరు తమపిల్లలకు "కేశరి" అను నామమిడిరి. 165
"కేశరి కుటీరం"
ఆయుర్వేద విషధిదోషగళాల, యెక్కువకు వ్రాసు.

STEAM ROAD ROLLERS

THE BEST OBTAINABLE

Ask for our Specifications and Estimates. We offer the latest Engine and the most modern.

Piston Valves, New Patent Radial
Valve Gear. Patent Firebox. Ring
oiled bearings

DELIVERY FROM STOCK
HELD IN MADRAS.

MARSHALL SONS & Co., (INDIA) LTD
ENGINEERS.

9, Second Line Beach, Madras.

HEAD OFFICE

99, Clive St. Calcutta.

నమ్మకముగ క్రొత్తమాదిరి నగలుదొరకు స్థానము
ది ఆంధ్రాజ్యాయలసి మానిఫాక్చరింగు కంపెనీ
హెడ్ క్వార్టర్స్, బెజవాడ. బ్రాంచి 51, చైనాబజారురోడ్, మద్రాసు.

మానవ్ర అనేక రకములు క్రొత్తమాదిరి గాజులు, మెడగొలుసులు, కానుకలు అడ్డగ చైర్స్ మొదలు బంగారు నగలు నువ్వు, నగరత్నములు వేసిన ఆనేకమాదిరి అడ్డగలు, జడగొలుసులు, నాగరములు, ఉంగరములు, చంపనరములు, పతకములు, మొదలగునన్ని వండి రైలుకాబాటు, టంబ్లర్లు, పిల్లగిన్నెలు కాపి నెట్లు మొదలగు పాత్రసామానులను అనేక రకములు కాట్టగొలుసులు, మెదలగు అన్ని వస్తువులు యెప్పుడు సిద్ధముగా యుండును. కాను బంగారమునకున్న చాదవేండికిన్ రత్నములు మొదలగువాటికి గారంటి యివ్వబడును. నచ్చనివి వాపసు తీసుకొనబడును.

పాపెటర్లు - కాకుమాను లక్ష్మయ్యచౌదరి, శనగపాటికోటయ్య అందు బ్రదర్లు.

ది లక్ష్మి ఇన్సురెన్సు కంపెనీ, లిమిటెడ్.

హెడ్ ఆఫీసు:- 10, నిస్ బెట్ రోడ్, లాహోరు.

చెన్న పురి రాజధానియందున్న డివిజన్ ఏజెంట్లు

1. మిస్టర్ కె. సదాశివరావు, కెంపిల్ పీథి, కాకినాడ.
గోదావరి, కృష్ణాజిల్లాలకు.

1686

2. మిస్టర్ మదూరు నారాయణరెడ్డిగారు, ముద్దూరు, కడపజిల్లా.
బళ్లారి, కడప, కర్నూలు, అనంతపురం జిల్లాలకు.

3. మిస్టర్ టి. శరవణంగారు, ప్రొవైటరు మైనర్లు, టి. శరవణం అండ్ కో లాండ్సు డౌనివి
ల్లింగు, మైసూరు.

మైసూరు, కూర్గ రాజధానులకు.

4. మిస్టర్ టి. ఆర్. భస్మర్లు 5009 సెకండు బజారు సెకండ్ బాదు.
హైదరాబాదు సంస్థానమునకు.

వైనతెలుపబడిన బాగాలలో సబ్ ఏజెన్సీ కావలసినవారు సదకు డివిజనల్ ఏజెంట్లకు దరఖాస్తు
లను పంపుకొనవలెను. ఇతరబాగాలలో కావలసినవారు ఈ దిగువ చిరునామాలకు పంపుకొనవలెను.

"పనిపారంభించిన 10 మాసములలోనే రూ. 28,000.00 లు బుకింగ్ జరిగింది."

పంపిత కె. సంతానం. తేక లోకల్ అడ్వైజరీ ఆఫీసు,

మేనేజర్, రైల్వే రోడ్, లాహోరు.

16 సుకురామ శెట్టిపీథి, మద్రాసు

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని మేరెన్నికగల నవలలు!

తైబ్రీలకు
సంవత్సరాది బహుమతిగా
50 పుస్తకములు రు 25 లు మాత్రమే రు 50 లు విలువగలవి

50 పుస్తకములు

రు 25 లు మాత్రమే

రు 50 లు విలువగలవి

సంవత్సరాదిపరీక్ష తగినపువెల

కరిమాస్తుతో రు 10 లు అడ్వాన్సుపంపుచు సమీప రైల్వేస్టేషను తెలుపవలెను

రు 0-1-0 బిల్లు పంపినచో గ్రంథములన్నియు పంపెదము.

మేనేజరు, ఆంధ్రప్రచారణ గ్రంథమాల, కాకినాడ.

A. 1409

మలేరియా, ఇతర జ్వరములకు

1591

వైరెక్సు

ఒక్కరై ఆమోఘమైన గుణమునిచ్చును. దీనిని కానయోగించి మంచుచిగురును, ఆరోగ్యమును పొందిన లెక్క
తెలియకలే, ఈ యోగ్యతాపత్రిక నిచ్చుచున్నారు. అందువల్లనే

వైరెక్సు అమితముగా

విక్రయమగుచున్నది.

రహస్యమైన ఔషధములుకాదు. పోరములవ్రాసిన పంపబడును.

బుడ్డి 1-కి ధర రూ. 0-18-0

చి. పి. చార్మిలోపహ రూ. 1-2-0.

Bengal Chemical &
Pharmaceutical Works Ltd.
CALCUTTA

దీ డక్కన్ మిల్లు స్టోర్స్ కంపెనీ
లిమిటెడ్., బెజవాడ.

నెం 118 రు, ఆర్బినియన్ స్టోర్స్, మద్రాసు.

రప్తను, ఫీల్డింగ్, క్రాస్, ఆమల్ యుజులుగాని (లాంజి)
మొదలైన స్టీంఇంజనులుగాని కావలసినవారు మాకు వ్రాసిన
సరమైన ధరలకు షరతులకు, పంపులు, పిండిమెషినులు,
వల్లరులు ఇగ్లీ షుమేరు పాల్లులు యింకా మిల్లకు కావల
సిన యాంత్రసామానులకు మాకు వ్రాసి ధరలను తెలుసుకొన
గోరినాము. బొంబాయి, కలకత్తా, పట్నా, ముంబాయి, మాకు
కాళ్ళాసానములు కలవు. ఎవరి తేసామానులు కావలసినవ
మాకు వ్రాసినచో యింకా ఫుల్ మేజర్ యివ్వబడును.

1799 వి. యన్. చిన్నస్వామి బి. పి.
జవల్ మేనేజరు.

బ్రహ్మసూత్ర చంద్రిక
తెనుగు పదనము

రంధుసంపుటములు ప్రతి 1 కి రూ. 12.
తైత్తిరీయోపనిషత్తు, సటీక " 8.
ద్వాదశోపనిషత్తులు, సంస్కృతమునకు సరియైన తెనుగు " 8.
ఆపకపీయము, నూతనము, దితము రావుసాహెబు గిడుగు
సోకలరామమూర్తి పంతులుగారి పరిష్కృతము పరిష్కృ
ర్తల పీఠికతో నున్నది. " 8.0

వాల్మీకి రామసామెతలు శాస్త్రము
అందు నున్నది.

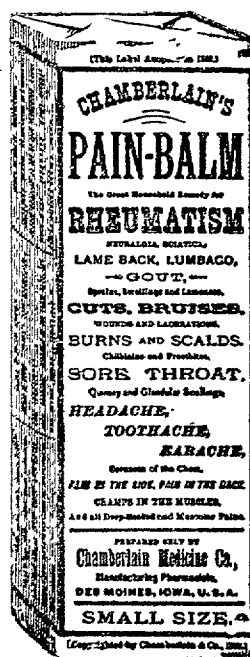
292, ఎస్. నెడు, మద్రాసు.

లోధ - బంగారు-గారడీ

పినిటి పాపారావుగారు, రుమ్మెగూడం:- ఒకప్పుడు
క్రమభంగమువలన అనేక సంవత్సరములనుండి కడుపునొప్పితో
బాధపడుచుండెను. అనేక మందులనువాడి ప్రయోజనములేక
పోయెను. కడపట తమలో ధైర్యముకట్టి నువ్వుయొగించగనే గా
రడివిద్యవాదిరిగ ఆమెకు యెందుకున్న రుగ్మతన్నియు, అత్య
ద్భుతముగ కదిరెను. ఈ లోధ్రను వర్ణించుటకు నాకు మాటలు
వోరకలేదు. ఒకబుడ్డిలోధ్ర యెత్తుబంగారు ముచ్చినను దీనివల
చాలదని నేనుచెప్పగలను.

"కేసరీ కుటీరం"

ఆయుర్వేద ఔషధి ఔషధశాల, యెగ్గూరు, మద్రాసు.

చేంబరైన్ గారి
వెయిన్ బామ్

నాత సువ్వులు, నడుము
నొప్పి, కాలినగాయములు
శలనొప్పి, కుండ నొప్పి,
నరుకులు, చెబ్బలు
మున్నగునవి దీనివలన
తప్పక గుణ మగును.

అన్ని బాగాలలో
కయమునకు

183 దొరకును. (1)

SIGHT RESTORED
A Sure Remedy of Nature for all Eye-dis-
eases. Cures Cataract, Glaucoma, etc.,
without knife. No failure; absolutely safe;
highest testimony. Price free.
L. M. SALLER, Dr. Santa (Bengal)

SANTI OIL
Simple, harmless, external application for
functional weakness, loss of vision,
etc. No irritation, no discoloring, no
bad smell. Particulars free. Corre-
spondence confidential.
HEALTH HOME, Dr. Santa (Bengal).

3307

చెన్నరాజధాని పరిపాలనము

1923-24 నివేదికము

చెన్నరాజధాని పరిపాలనా సర్వస్వనివేదికను 1923-24 సం॥ మునకు ప్రభుత్వమువారు ప్రచురించిన సారాంశములో కొంత మొన్న ప్రచురించినది టి.మి. మిగిలిన భాగములో కొంత నేడు ప్రచురించుచున్నాము:—

వర్తకము రేవులు

గతవత్సర మంతయెక్కువ గాకపోయినను సముద్రవ్యాపారము చాలవరకు మొత్తముమీద నెక్కువయ్యెను. ఇందులకు విదేశీవ్యాపారమును సముద్రతీరవ్యాపారమును తోడ్పడెను. యూరోపునందు రాజకీయపరిస్థితులు నిలకడగ నుండకపోవుట వలన సంతర్పారంభమున దిగుమతులు తక్కువగ నుండెనుగాని తరువాత నెలలలో యెక్కువయ్యెను. ఇతర దేశములందు ఖర్చును ధరలను యెక్కువగల వలన 1923 ఆఖరుకు ఎరువతులెక్కువ గాజొచ్చెను. గతవత్సరముకన్న ఎగుమతులు దిగుమతుల కన్న యెక్కువగ నుండుటచేత వ్యాపారము హెచ్చుతగ్గులేకుండ నున్నదనియే చెప్పవచ్చును. బ్రిటిషుసామ్రాజ్యముతో యీ రాజధానివ్యాపారము మాత్రము కొంచెముగ తగ్గెను.

వర్తకమునందు మొత్తముమీద సభివృద్ధి గల్గుటచేత చెన్నపురిరేవునకు మంచిలాభము గల్గెను. ఇక్కడ దిగినవస్తువులు యెక్కువయ్యెను. ఈ సం॥ ము మొత్తముమీద 8 లక్షల 82 వేలు లాభము వచ్చెను. పడమరవైపున రేవులో ఓడలాగుచోట నూసెనుంచిపునాటకై పైపులైనులు నేయబడెను. నీళ్లు లోతుగా నుండురేవునొడ్డిని నిర్మించుపని త్వరగానే జరుగుచున్నది. రేవున పయోగించునట్టి ఓడలప్రమాణ మెక్కువయ్యెను.

ఇతర చిన్న రేవులందు గూడ వ్యాపారము 1923 కన్న అభివృద్ధిగాన్పించెను. తుత్తుకుడిలో లోతునీటి రేవును నిర్మించు విధానమును గూర్చి ముందు జరుగవలసినపనులు జరుగుచున్నవి. కొచ్చి రేవుపని 1923 లో కేసినపనిని గూర్చి హార్బరు ఇంజనీరు బంపిన నివేదికపై విచారించుటకు నియమింపబడిన సంఘాభిప్రాయము కొరకాగియున్నది.

స్థానిక స్వపరిపాలనము

ప్రభుత్వమువారు స్థానిక సంఘముల ఆర్థికస్థితినిగూర్చి యెక్కువగ నాలోచించవలసినచెప్పును. ప్రతిజిల్లాను జిల్లాలో లాకాబోర్డుల అధ్యక్షులును, కలెక్టరును, ప్రెజిడెంట్ ఆఫీసరును గలసి ఒక కమిటీగ నియమింపబడెను. ఈ కమిటీలు ప్రతిజిల్లాలోను స్థానిక సంఘముల ఆర్థికస్థితిని పరిశీలించి ప్రతిబోర్డును ఆచరణపత్రములను సాధారణముగ నుండవలసిన విధమున నిర్మించిరి. జిల్లాబోర్డులు మాత్రము తమకు వచ్చుఆదాయముతో సరిపెట్టుకొనగలరైరి గాని తాలూకా బోర్డులు వేయవలసిన రేట్ల ప్రకారము పన్నులువేసిగూడ ఖర్చుసరిపుచ్చుకొనలేకపోయినటులు వారు గమనిసిరి. అందుచేత యీఖర్చులను భరింపజాలని బోర్డులను యెత్తివేయుటకు ప్రభుత్వమువారు తీర్మానించిరి. ప్రభుత్వమువారి లిమిటరీ నెకెండరీ విద్యులకిచ్చు విరాళములను సం॥ మున కొకసారిగాక నెలనెలకిచ్చుచు స్థానిక సంఘముల ఆదాయమునకు దోడ్పడిరి. ఈ సంవత్సరము ఒక ముఖ్యమైన ప్రభుత్వవిషయము నిశ్చయింపబడెను. భారత ప్రభుత్వశాసనము ప్రకారము స్థానిక స్వపరిపాలనము ప్రజాయత్రాశాఖయొందుండ లోకలు ఘండు అక్వాంటి ఆడిటుమాత్రము మినహాయించబడెను. అడిటు అక్వాంటిపై ఉత్తరువుల జేయుటకును లోకలు ఘండు అక్వాంటి ఎక్సామినరు జేయు పర్ చార్జీలపై అప్పీల్లుచేయించు పధికారమును గూర్చియు స్థానిక స్వపరిపాలనామాత్యులతో అధికారముండలేనని నిర్ణయింపబడెను.

ఈ సంవత్సరము యొకను రీ జిల్లాబోర్డులు తమ అధ్యక్షులనెన్నుకొనునటుల జేయబడెను. 1920 మద్రాసు విశేషపంచాయతుల చట్టముక్రింద మూడింటిలోదప్ప మిగిలిన అన్నిజిల్లాలలోను పంచాయతులెర్పడెను. సంవత్సరాంతమునకు దాదాపు రీ వందలపంచాయతులు పనిజేయుచుండెను.

జిల్లాబోర్డు ఇంజనీరుల వేడుకప్రావినియలు సర్వీసులో జేర్చబడి స్థానిక స్వపరిపాలనామాత్యుని అధికారముక్రింద నుంచబడెను.

సహకారశాఖ

క్రొత్త సహకారసంఘ నిర్మాణమునందును గతవత్సరము జప్తుచేసినవని యభివృద్ధియందును అభ్యున్నతి తృప్తికరముగ

నుండెను. సభ్యులసంఖ్యయు, వాటా మొత్తమును, మూల్యమును, రిజర్వుఫండులను యెక్కువయ్యెను. ప్రభుత్వమువారు కొన్ని ముఖ్యమైన సంఘములపై అధికారమును అసభికారసంఘములకు మార్చివీలై నచోట్ల మార్పులులను వానిపై తనిఖీ సమర్థతతోనే యున్నటులు గాన్పించెను. గతవత్సరమువేదికలో నూచించినటుల సహకారశాఖ సభాగ్రామీణులను విభజించుటలన సంఘముల రెక్కల ఆడిటు బాగాజరిగెను. ఈసంవత్సరము గృహనిర్మాణ సంఘములు ప్రభుత్వసహాయముతో నేర్పడుటయు, కార్మికసంఘము లేర్పడుటయు, రైతులు సం॥ మున నేర్పడి పంటలు బాగుగనుంచుకొని ధాన్యముమ్మకమునకు జేసికొనినప్రయత్నములు ను ముఖ్యముగ గాన్పించుచున్నవి. కార్మికసంఘములేర్పడి తత్సభ్యులకు స్థానికసంఘములు, మ్యూనిసిపాలిటీలు, ప్రభుత్వము వారు కంట్రాక్టు లిచ్చుచుండి ఈసంవత్సరము నిమ్మజాతులందు సహకారోద్యమము బాగా భివృద్ధిగాంచెను.

కార్మికశాఖ

సామెండ్లియను రెయిల్వే బొగ్గుపనివారు డ్రైవరులను సమ్మెగట్టుటయు, పాదమార్గుల కంపెనీలవారు పులందు పని వారలసమ్మెయందప్ప యీసంవత్సరము కార్మికపరిస్థితులు కొంత ముగనే యుండెను. ఇంకను జరిగిన 10 సమ్మెలలో 8 మ్యూనిసిపాలిటీపనివారలను, పాదమార్గులపనివారలను గట్టిరి. రెయిల్వే సమ్మెలందప్ప మిగిలినవి సులభముగనే పరిష్కారమయ్యెను. ఈసంవత్సరము 1923 మార్చి మొదలకు వెన్నేరునాటికి ఆచరణలోనికి వచ్చెను. ఈచట్ట క్రింద రైతుల కమిషను రెండుకేసులను పరిష్కరించెను. 1922 భారతీయ బానిస శాసనము దానిక్రింద నేర్పడిన నిబంధనలు సరిగ్గా నున్నట్లు వెంటియెట్టు, మల్దేవులలోనికి వలసపోవువారికి వ్రైంపజేయుటలోను ఆయాప్రభుత్వముల సహకారములను శాంతముగనే పనిజేసెను. 1923 ఆందును ఈశాన్యార్ధ సాతము లేకపోవుట వల్లను రాష్ట్రమున కావల పనివార తక్కువగా కావలసియుండుటచేతను వలసపోవువారి సంఖ్య యెక్కువయ్యెను.

బర్లారి, కడప, ఆంధ్రపురంజిల్లాలనుండి కూలీలు చాలకుండి ఆసాంజేయకుతోటలలో పనిజేయవోయిరి. వీరిలో చాల మందిత్వరలోనే తిరిగివచ్చిరి. అందుచేత పత్రికలందుకు శాసన సభయందునుగూడ యీరాష్ట్రమునం దిట్టి రైత్రాయలుమెంట్లు సాగించవలెనని ఆందోళనము ప్రబలెను. వారెందుకు దిరిగివచ్చి రో స్వయముగ కనుక్కొనవలసివచ్చెను. ప్రభుత్వమువారు లేకు

కమిషనుగానిని నియోగించిరి. వలసపోవుటకు కారణము, ఆరేక్రూయిటు జేయవచ్చిన యేజెంట్లు అచటి పరిస్థితులను గూర్చి పెద్దగ జెప్పి యెంతో ఆకల్పెట్టుటలను జోతునియు, అచటికి బోవునప్పటికి యేమియు లేకబోవుటలను తిరిగివచ్చితిమనియు ఆహులీలు జెప్పిరి. ఆహులీల కచటి పరిస్థితులను బాగుగ తెల్పినపుడు ఆసాయకు బోనీయకుండ ప్రభుత్వమువారే తిరస్కరింపవలయునో డెలియటలేదని కమిషనుగా నియమింపబడెను.

గతవత్సరమువలెనే నిమ్మజాతుల ఉధృతమునకై పని 9 జిల్లాలలో జరిగెను. మద్రాసు పట్టణమునం దందుకై ఒక స్పెషలుఆఫీసరు నియమింపబడెను. సంవత్సరాంతమునకు నిమ్మజాతులఉపయోగమునకై 9 వందలు పాతశాలలను, 11 వందలు సహకారసంఘములను యేర్పబడెను. తంజావూరుజిల్లాలో వరసలకుల బాధపడిన యీతరగతివారికి ప్రత్యేకసహాయ మొసంగబడెను.

వ్యవసాయశాఖ

కోయంబత్తూరు వ్యవసాయశాఖలయందు తరగతులు చిన్నవైనను పరిష్కారము లేనివత్సరము తృప్తికరముగనుండెను. సంవత్సరాంతమునకు సర్వీసేటు కోర్సు నెత్తివేయుటకు తీర్మానింపబడెను. స్వంతభూములను సాగుజేయు నెర్చుకొనువాకి నుకూలము రెండుసంవత్సరముల కోర్సుతెలివరంబ, అనకాపల్లి మిడిలగూళ్లలో తెల్పబడెను. చెరుకు, వరి, ప్రత్తి, ఎబ్బరు పండ్లు, బంగాళాదుంపలు, అంట్లుమున్నగు వానివిషయమై యీవ్యాపసాయకపాతశాలలందు పరిశోధనము జరిగెను. క్రొత్తగా మొక్కజొన్నలు పండించుటకు కట్టినచోట మొదటిపంట వేయబడెను. ఎరువులో పరిశోధనలు జరిగెను. వ్యాపసాయక ప్రదర్శనములు వ్యవసాయశాఖవారి కెక్కువగాజేసిరి. తాటిచెట్లకు మాహావ్యాధిని నివారించుటకై సహకారసంఘముల సహాయముతో నీశాలవారు రిలక్షులచెట్లను రక్షించిరి. రైతులస్వంతభూములలోను యిట్లు వ్యవసాయము జేయవలెనని చేసిచూపించిరి. ఈసంవత్సరము యీపని 600 చోట్ల జరిగెను. వ్యవసాయపద్ధతులన్నియును జూపుటకై నాల్గొకదేశములు స్థాపించబడెను. తిరునాళ్ల, సంతల పన్నుడు వ్యాపసాయకప్రదర్శనములు చేసి చూపబడెను. ఇనుపనాగళ్లు, పచ్చి ఎరువు, చెల్లంవండుటకు సిండ్లవాహకొలిమినిన్ని యీశాఖవారు ఉపయోగించునటుల జేసిరి. ప్రత్తిలోనుండి గింజలు దీయించినందుకు వైతులనుండి విత్తులను గొనుటలను నెక్కువఅమ్మక

రాజుల యొక్క ఆరోగ్యము

మీయొక్క కుటుంబములకు మీ బిడ్డలే రాజులు సమానమైనవారు కాబట్టి గాని బువ్వయోగించెడి మాహారమును సొంతవలయునను స్వాతంత్ర్యమును మీబిడ్డలకు లభింపజేయుదున్నాడు. ఎంత శ్రేష్ఠమైన పాలుగా నున్నప్పటికిని రాజుల మొక్క లిడటకు సరిపడని సమయమున మీ బిడ్డలకును ఆహారము ఉపయోగపడదు. అయితే గ్లాక్సోకో నాలుగు రాజుల కుటుంబములలోని బిడ్డలకు యుపయోగపడుచున్నది. కాబట్టి ఆడిడ్లందరును మిక్కిలి సుఖముగా నున్నారు. ఈకారణము బట్టియే నేడే ఒక డిబ్బాను తీయము. బిడ్డల మిక్కిలిదృఢశక్తిగలగాను, మంచి యవయములతో సులభముగా పెరుటను గడునింపుడు. మీదైవ్యుల ననుగడు.

Glaxo

గ్లాక్సో అన్నిటికిని మించిన పాలాహారము

"చిక్కిన బిడ్డలకు బలమునిచ్చును"

గ్లాక్సోచే నాలుగురాజుకుటుంబముల బిడ్డలు మిక్కిలి జయప్రదముగా పెంచబడిరి తోడుగా సరఫరాచేయువారు ఆల్ఫ్రెడ్ యంగు ఆండు కో., లిమిటెడ్.

(ఇంగ్లాండులో ఇంకార్పొరేటు చేయబడినది.)

తపాలపెట్టె నెం. 40 మద్రాసు.

1886

ము జరిగెను. ఈ కాలమున సంతకర్త నివేదికము, గ్రామముల పంచాయతీలు, నాసిక నివేదికముగాక 14 క్రొత్త గ్రామములను ప్రయోగించి ఈ సంవత్సరం మొత్తమున పశువుల వ్యాధులు లేకుండెను. గుంటూరులో గేదెయొత్పత్తికి యోగ్యులు చేయబడెను. దెంగుటయొక్క హాని నూరు డిపోపశువుల కై సంపాదించబడెను. ఈ హాని నూరు డిపోపశువుల కై ప్రయోజనకరముగ నుండగలదు.

అడవులు

అడవులను కొట్టించి వ్యవసాయమున కుపయోగించుటకు దానిని తనిఖీ చేయుటకు ఒక పంచాయతీ యేర్పడునని కాళ మున్నే అట్లు చేయుటకు వలసి చేయబడెను. ఇందుచేత లాభములేని ఫారెస్టు రిజర్వులు వదిలివేయుటకు మారు పంచాయతీ దొంగు నేమో యని ఆలోచింపబడును. పంచాయతీ ఉద్యమము వ్యాపించుటవలన రెండు రోజులు, ఒక ఫారెస్టు డివిజనును యెత్తి వేయుటకు వీలయ్యెను. కన్సర్వేన్సీ నిబంధనలకు విరుద్ధముగ నేరములు తగ్గెను. అడవులను ముందే కాల్చి వేయుటవలన కాల్చి ముట్ట లేకుండ రక్షణ గల్గెను. ఆర్థికముగ గూడ యిట్లా భ క రముగ నుండెను. ముఖ్యమైన కల ప దొ ర కు అడవులు బాగు చేయబడెను. ప్రత్యేకముగ ఫారెస్టు ంజనీరింగు సిబ్బందిని బెట్టి ముద్దులుగొట్టు యంత్రముల బెట్టుటవలన కూలిఖర్చులు తగ్గి చేపట్టినాయరు డివిజనులో యెక్కువకల వచ్చెను. ఈ అడవులలో నచ్చిన కలపను సర్వనియోగము జేయుటకై కాసనపల్లి అంగీకారముతో ఉలంకాడులో రంపపు మిల్లును స్థాపించుటకు నిశ్చయించబడెను. ఇప్పుడే సంవత్సరాంతమునకు నిర్మాణములో నుండెను. రంపపు మిల్లు యీ సం॥ ము పనిజేసెను. మొదలపని జాగ్రత్త జేయుటవలన నెక్కువ పాలు పోలేదు. అటవీశాఖయందు వ్యాపారలాభమును గూర్చి ఆలోచించుట కొక ఉద్యోగి నియమింపబడెను. ఈ శాఖను కలపవ్యాపారమునకును సంబంధము ఎక్కువగుటవలన రెండవ ఆఫీసరు గూడ నియమింపబడెను.

ఫిషరీలు

వ్యవస్థాపనసంఘమువారు ఫిషరీల శాఖను ఎత్తివేసు వలెనని గావించిన నూతనను ప్రభుత్వమువారు రంగీకరింపక దానిని యథాప్రకారముంచుటకే నిశ్చయించిరి. నాల్గు ఆర్థిక శాఖలను ఏప్రిలు మాసారంభమున వేరుచేయగనే ఈ జాగ్రత్త లో చేపట్టినందున నివారణజేయు ధానము:న్నియు ఫిషరీల శాఖకు నుద్దరి. ఇందువలన నీశాఖయందు సిబ్బందియొక్క వైపర్యముండెను. చేపలసంబంధమైన పరిశ్రమకును సన్నిహితమేర్పడెను. పశ్చిమతీరమున ప్రభుత్వసాధానము ముఖ్యమైనదనిచూచుట చేపలపరిశ్రమముకును బాగుగ లేదు. చేప నూ నె మున్ను గట్టిన వి త కు, వలె వచ్చెను. గతవత్సరమునలేనే శత్రువులవలన మంచినీళ్లుగల్గెను. కొన్ని జిల్లాలందు నదుల:ద్వ ఫిషరీలవలన లాభము తగ్గెను. కాని యీ నీటియందు మంచినీటి చేపలు నిలవజేయుటయందు దృష్టిని తగ్గెను. ఫిషరీలశాఖ పల్లెటూరి సాంఘిక అర్థిక పరిస్థితులభివృద్ధిజేయుటకు తోడ్పడెను. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యప్రవర్తనయనందు శాఖ ప్రదర్శించిన వస్తువుల వలనయిచ్చిచేపనూనె గూర్చి తెలుపవలెనని వ్రాసిరి.

పరిశ్రమలు

పరిశ్రమలకు ప్రభుత్వసహాయముజేయు చట్టము ప్రకారము పరిశ్రమలలో భృత చాలవరఖాస్తులు వచ్చెనుగాని అవి అనేకము చట్టమునందు కావలసిన ప్రకారము గమనించుటలేదు. భృతలకు పైని పట్టుబట్టల పరిశ్రమను నభివృద్ధిజేసికొనుట కొక కంపెనీకిమాత్రము ప్రభుత్వమువారు 50 వేలరూపి. వాణిజ్యపారిశ్రామిక విషయ నివేదికసంఖ్యను అనేకవిషయములగూర్చి విచారణ జేసి చాల సహాయకరముగనుండెను. లేను నగిషీ పరిశ్రమ విషయములగూర్చి పర్యాయించుటకు గోరబడెను. కొబ్బరిపీచును నానవేసి విడిదీయుటకు గూర్చి రసాయన పారిశ్రామిక శాస్త్రజ్ఞుడు జేయు పరిశోధన పూర్తియయ్యెను. ఈ శాస్త్రసరిశోధన ఫలితములు భారత శాస్త్రీయ సంస్థాపక యందు ప్రయోగం ప బడెను. కొన్నలనుండి సానకము జేయుట నుయితరులకు వదలి వేయవలెనని ప్రభుత్వమువారు తీర్మానించిరి. కల్లికోట సబ్బు ఫ్యాక్టరీ గబ్బులు బాగాఖర్చయి లాభములు వచ్చెను. గ్లిసరీను యంత్రము అచట బెట్టుబడి పనిజేయుచున్నది. చెన్నపట్టణములో సిరామాత్రము తయారుజేయుచున్న పారిశ్రామికాలయము నందుగూడ లాభమువస్తునే యున్నది. పండ్లు నిలవజేయు పరిశ్రమలయ ను త్వచిరముగ నుండలేదు. దీనివలన ముందైన

లాభమువస్తునా యని ప్రభుత్వమువారు యున్నారు. గోదాను కొద్దిగా తయారుజేయుట కష్టముగుట అమ్మ కము పోవుటవలన ప్రభుత్వమువారు గోదాఫ్యాక్టరీని మూసివేయుట కాజ్ఞాపించిరి. నేతనేర్పు పాల్గొని యీ సంవత్సరము 10 తిరిగి ప్రవర్తించి చూపించెను. చెన్నపురిలో పడుగు తయారు జేయుటకు విద్యుచ్ఛక్తి ఫ్యాక్టరీ నిర్మింపబడెను. వీరలు తయారుజేయుటకు ప్రవేశ బెట్టుటకు జేసిన ప్రచారఫలితముగ చాల చోట్ల మత్తెరిచెట్లు పెంచబడి మరికొన్నిచోట్ల పట్టుపురుగులు పెంచబడెను. పరిశ్రమలశాఖవారు రేర్పాటు జేసిన నీట్లతోడు యంత్రముల కమ్మన ఖర్చుండెను. ఇంకను యెక్కువ తరగతి యంత్రముల స్థాపించుటకు ప్రయత్నములు జరిగెను. ఈసంవత్సరము మద్రాసు నర్తకపాఠశాల క్రొత్తధనము లాక్రమింపబడెను. ఇందు జెప్పవచ్చు పారిశ్రామికాలయముల చేతను పట్టణములోని అప్రెంటిసుల చేతను ప్రస్తుతింప బడినది. మధుర పారిశ్రామికాలయము పునః యేర్పాటు జేయబడినది. చిత్రకల నేర్ప పాఠశాలయు, తోలు పరిశ్రమలయమును పని జేయుచున్నది. ఈ సంవత్సరము ఇండియను పైస్సు ఇన్స్టిట్యూటు లో 6 క్రొత్త స్కాలర్లు యిషిప్పలును, బొంబాయి విక్టోరియా జూబిలీ టెక్నికలు ఇన్స్టిట్యూటులో 5 క్రొత్త స్కాలర్లు యిషిప్పలును యాయబడినవి. పారిశ్రామిక పాఠశాలల ప్రభుత్వమువారు గుర్తించినవి 508 పెరిగెను.

పల్లి కువర్చు శాఖ

పల్లి కువర్చు శాఖను సమర్థించుట, వర్చు అడిటు మాన్యుయలులో నున్న పల్లి కువర్చు అక్రమములకు సంబంధించిన ప్రభుత్వపరిపాలనపు లు తరువులను సంస్కరించుటకై ప్రత్యేకముగ నీశాఖోద్యోగియొకరు అక్రమములకు జేసినరలు శాఖ ఆఫీసరు సహాయముతో పనిజేయుటకు నియమింపబడెను. లాల్మోరీకముగ నియమింపబడిన ఎస్టాబ్లిషమెంటులకు తగ్గించుటకు గూర్చి పరిశీలించుటకే స్పెషలు శోరబడెను. ఈవిషయమై ఆయన గావించిన నూతన ప్రభుత్వవిచారణ క్రింద నున్నవి:

ఈసంవత్సరము తిరుమంగిలో కువర్చు శోరజాలయము పూర్తియై ప్రారంభింపబడెను. మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థి సంఘ నసతిగృహము ప్రారంభింపబడెను. గుమాస్తాలకు యిండ్ల ప్రత్యేకముగ కట్టబడి బాడ్ హంటుకు నగరు అనిపేరు బెట్టుబడెను. విశాఖపట్నం కింగు జాజ్జి ఆసుపత్రిలో పెద్ద పెద్ద భాగము పూర్తియై ఆక్రమింపబడెను. మద్రాసు ప్రెస్సు స్కూలు భవనము పూర్తియయ్యెను. రాయపురం ఆసుపత్రియు తింజానూరులో క్రొత్త మెడికలు నూలును పూర్తియగుచున్నవి. ఈసంవత్సరము విద్యుచ్ఛక్తి పనులు బాగా జరిగెను. 1921 బిల్డింగ్ టెక్నిక్ లులై నెన్సుక్రొట ద ప్రారంభించిన పనులు పూర్తియయ్యెను. కొచ్చి ఎలెక్ట్రిక్ లై నెన్సుపనులు జరుగుచున్నవి. ఇంకను మూడుచోట్ల లై నెన్సురీయబడెను. ఎలెక్ట్రిక్సుపై స్పీయులకు పనివారు సహాయమును ప్రభుత్వము వారు పంపెదనగా విరు మ్యునిసిపాలిటీలనుండి దరఖాస్తులు వచ్చెను.

ఇరిగేషను విషయములందు మద్రాసు ప్రభుత్వమునకు మైనూరు దర్బారుకును సాధుగురులయే ముఖ్యవిషయము. ఇందువలన కావేరీనీటివిషయమై మద్రాసుకు మైనూరు కుగల హక్కులు నిర్ణయింపబడెను కావేరీ ప్రాజెక్టు గట్టుట యందువలన సాధ్యమయ్యెను. మేటూరు రిజర్వాయరు నిర్మాణముగూడ సాధ్యమయ్యెను. దీనివలన 801 వేల యెకరములు క్రొత్తగా నానై కావేరీనీటిక్రింద నివృద్ధును సాగు అభివృద్ధి గాగలదు. ఈ ప్రాజెక్టుపానులు ఎస్టిమేట్లన్నియును భారతమంత్రీ యంగీకారమునకై మార్చిలో భారత ప్రభుత్వమునకు బంపబడెను. ముందు అంగీకారము వచ్చునగా వాని ప్రభుత్వము త్వముల జేయుటకై పల్లి కువర్చు శాఖ స్పెషలుడివిజను ఒకటి డిశంబరులో నియమింపబడెను.

ఆర్థిక శాఖ

ఇప్పటి కన్నియో సంవత్సరములనుండి డబ్బు లోటుగ నుండి 1923-24 లో 28 లక్షల రూపాయలు మిగిలెను. ఈ మిగిలిన డబ్బు గత వత్సరములలో జేసిన నియన్ను లోట్లను పూడ్చుటకు వినియోగింపబడెను. లోట్లు ఇప్పటికి 9 లక్షల రూపాయలకు తగ్గినవి. చాలవరకు ఖర్చు తగ్గించుటచేతను, ఎక్సైజు, స్టాంపులవలన రెవెన్యూ 41 లక్షల రెక్కువగుటవలన యీ డబ్బు మిగులు బయ్యెను. ఫిక్సరీ, కరెన్సీ, కుపానుల ఖర్చు తగిలినను వ్యయము చాల తగ్గింపబడెను. 1922-23 సం

వత్సరము ఆఖరున నియమింపబ 1923 సెప్టెంబరులో నా పని ముగించెను. సంవత్సర మంతయును మధ్యమధ్య కొన్ని సలహాల నిచ్చుచు ఆఖరుకు నివేదికను డిశంబరు మాసారంభమున ప్రయోగించెను. ఈ కమిటీ సలహాల ననుసరించుటవలన ప్రభుత్వమువారికి వెంటనే 18 లక్షల ఆదా గాన్పించెను. ఇంకను యీ సలహాలు పూర్తిగా నాచరణలో బెట్టునప్పటికి 18 లక్ష లింకా ఆదా గలుగగలదు.

1924-25 బడ్జెటు అంచనాలు 1924 మార్చి 8 వ తేదీని కాసన సభయందు బెట్టుబడెను. భారత ప్రభుత్వమునుండి దీని కొనిన రిక్తి లక్షలు అడ్వాన్సులలో చెల్లించవలసిన వాయదా మొత్తమును జెల్లించినను యింకను డబ్బును గన్నడెను. ఈ నివేదిక సంవత్సరమున కరవును, వరదలను విపరీతముగ నందుట వలన అనుకొన్నంత డబ్బు మిగులునా యని సం దే హ ముగ నున్నది.

ఎక్సైజు

తంజావూరు, రామనాథు, తిరునెల్వేలి, నేలం, జిల్లాలలో కల్లు ఎక్కువ త్రాగుచోట్ల ఈ సంవత్సరారంభమునుండి యు కల్లుదుకాణములను మూసివేసి మద్యనిషేధ మాచరణలో బెట్టుబడెను. నీలగిరిలలో బడగాలనుకొండజాతివారు త్రాగుకండగూడ ప్రయత్నము చేయబడెను. ఇచ్చు బెద్యుడు వైద్యమునకు కావలసిన సబ్బైజే సేనదప్ప యెవరికిగాని మద్య మమ్మకుండ నిషేధింపబడెను. విదేశపు సారాయి నల్లమందులవలన దిప్ప యీ సంవత్సరము ఎక్సైజు ఆదాయము తగ్గిపోయెను. కొన్నిచోట్ల సారా దుకాణములను మూసివేయుటవల్లనే యీ దేశపు మద్యములవలన ఆదాయము తగ్గెను. నల్లమందు విదేశపు సారాయిలు కొంచెముగ నెక్కువయ్యెను.

ప్రజాశోగ్యము

జనవరినుండి సెప్టెంబరు వరకును రికార్డు చేసిన జననము గమల సంఖ్య గతవత్సరముకన్న యెక్కువయ్యెను. మహాచి, జ్వరములు, ప్లేటవలనకొన్ని మంద చచ్చిరిగాని, కలరా, అజ్రిము, అతిసారములవలన గత వత్సరముకన్న యెక్కువమంది చనిపోయిరి. డిశంబరులో రోగము చేతగూడ చాలమంది చచ్చిరి. శిశు మరణములసంఖ్యగూడ కొంచెము ఎక్కువయ్యెను. క్రొత్తగా నియమింపబడిన ఆరోగ్యశాఖ యొన్ని ప్రయత్నముల జేసినను ఇంకను జనన మరణముల రెజిస్ట్రేషను సరిగా నుండక లోపముగనే యున్నదని చెప్పవలయును.

నీలగిరిలలో నింకను రిల్యాన్సింగు జ్వరము జాప్తిగ నుండెను. అందులగూర్చి ప్రత్యేకముగ చికిత్సజేసి నివారణజేయుటకు జిల్లా పాలు ఆఫీసరుక్రింద అత్యంత ప్రయత్నములు జరిగెను. ఈరోగము కొద్దిమాత్రము అనంతపురం, డక్షిణకర్ణాటకు జిల్లాలలోగూడ నుండెను. ఇతరచోట్లగూడ నక్కడక్కడ నున్నటుల బెల్లియమన్నది.

మొదటిసారి జాతీయ ఆరోగ్యవారపు టుత్సవములు జనవరి 14 నుండి 19 వరకు జరుపబడి రాజధానిలో చాలచోట్ల జనుప్రదముగ నుండెను. ఈవారము సరిగా పాంగళ్ళ పండుగ పూడు ప్రతియింటను నున్నములు ఎట్టిచున్నను పెట్టి పండుగలు జేసికొను కాలమునకు ఏర్పాటు జేయబడెను. ప్రజలలో ఆరోగ్యపాంశుద్వ్యమును గలుగజేయుటకు యీ ప్రచార మనేక విషయల జరుపబడెను. మద్రాసు ఆరోగ్యనిషయకసంఘము యొక్కయు జిల్లాలలో ఆరోగ్యరక్షణశాఖయొక్కయు ప్రయత్నములవలన ఆరోగ్యప్రచారము బాగుగ జరిగెను. శిశుప్రదర్శనవారమును ఆరోగ్యవాచమును ఒక్కసారియే జయప్రదముగ జరిగెను. దృష్టిదోషము తగులునోయని భయమున్నను యీ ప్రదర్శనము 150 మంది చోట్ల జరిగెను. 10 వేలమంది శిశువులు ప్రదర్శింపబడిరి. ఇచ్చటికి పిల్లలతల్లులు వచ్చినప్పుడు ప్రసవమునుగూర్చియు శిశురక్షణమునుగూర్చియు ముఖ్యమైన సంగతులు తెలుపబడెను. మ్యునిసిపలు పాలు ఆఫీసరు ఉద్యోగములుగూడ ఈ సంవత్సరము రాష్ట్రీయోద్యోగములందు జేర్చబడెను.

వెద్యు శాఖ

గ్రామములందు మార్పును వైద్యాలయముల నుండుపద్ధతివలన వైద్యసహాయము బాగుగ జరుగకపోవుటచేత ప్రభుత్వమువారు గ్రామములందు వైద్యముచేయువారికి సహాయముజేసెమని వైద్యమును వ్యాపింపజేయ తీర్మానించిరి. ఈవిధానమును స్థానిక సంఘము లాచరణలో బెట్టినయెడల పరిశీలుపాల్గవై పని లేని వైద్యులకు పని గలుగగలదు. సబ్ అసిస్టెంటు సర్జనులు ఎక్కువై పెద్దజీతములవారిని తగ్గించుటవలన మెడికలు శాఖలో ప్యాసెనవారికి ఉద్యోగము లేకుండపోవుటచేత పని లేకుండ పోవుట యెక్కువయ్యెను.

క్రొత్తగా రెండు వైద్యశాలలను స్థాపించుట కంగీకరింపబడినది. ఆరు వైద్యనిలయములు మూసివేయబడినవి. కొన్నిచో వానికి ప్రత్యామ్నాయముగ ఆయుర్వేద వైద్యనిలయములు కట్టబడినవి. కొంతకాలముగల గ్రామములకు మృదానుపట్టణముందును గోయంబత్తూరుజిల్లాలోను మరిమాడుజిల్లాలోను ప్రతీకార విశిష్టము జరుగుచున్నవి. మెడికలు పబ్లిక్ హాల్సు రిటైండ్చిమెంట్ కమిటీ సహాయమున రాజధాని ప్రభుత్వపు ఆనుపత్రుతనము, ఇతరజిల్లాలోని హెడ్ క్వార్టర్సు ఆనుపత్రుతనము యెట్లు పని చేయుచున్నవో చూచి నివేదించుటకు ఒక స్పెషలు ఆఫీసు నియమింపబడినది. ఈ విచారణఫలితముగ ఆనుపత్రు ఎస్టాబ్లిష్మెంటులో కొన్ని ఖర్చులు తగ్గింపబడియ్యెను. రోగులకు అన్నముబెట్టుటలో వృథాపాతుండ కొరతకొనలేదని నిర్ణయింపబడినది.

వైద్యశాస్త్రముయొక్క అభివృద్ధి నెప్పటి కప్పుడు చేరుకొనుటకు నిమిత్తము అభివృద్ధి పరచుటకు, సబ్ అసిస్టెంటు సర్జనులు బొందుచున్న పాస్టు గ్రాడ్యుయేటుకోర్సు యొక్క వివరములు నిమిత్తము అసిస్టెంటు సర్జనులకును, సబ్ అసిస్టెంటు సర్జనులకును, జీతముల స్కేలులలో రెండు సామగ్గ్యమును బట్టి ప్రకటింపబడినది. యేర్పాటు చేయబడినది. వైద్యశాస్త్రము ఆధునికాభివృద్ధిగూడ చేరుకొనుటకు వారికి సెలవు యియ్యబడును.

మద్రాసులో భారతీయ వైద్యపాఠశాల యొకటి ప్రభుత్వమువారిచే స్థాపింపబడినది. దానిని గవర్నరుగారు ప్రారంభించిరి. ఇందు ఆయుర్వేద, యూనానీ, సిద్ధ మూడు వైద్య భాగములుగలవు. ఇందు మూడు సం॥ములు చేరుకొనవలెను. ఇందు చేరుకొను భారతీయవైద్యమునకు దోడు పాశ్చాత్యవైద్యముసారము, అవయవశాస్త్రమును శరీరశాస్త్రమును గూడ నేర్పబడును.

విద్యాశాఖ

1923 మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ చట్టము ఆచరణలోనికి వచ్చునప్పటికి ఆవిశ్వవిద్యాలయమునకు నూతనచరిత్ర ప్రారంభమయ్యెను. ఇంకను క్రొత్తకాలేజీలను చేరుకొనుటలోను, ఇతర పట్టణములందలి కళాశాలలను గుర్తించుటలో దెన్నవిశ్వ విద్యాలయవిధాన మింకను యేమియు మారలేదు.

1923-24 సంవత్సరాంతమునకు పబ్లిక్ ప్రైవేటు విద్యాలయముల సంఖ్యయందు మంచియభివృద్ధియే గాన్పించెను. రాజధానియందు ప్రాథమిక విద్యను విస్తరింపజేయుటకై గ్రామములందు విద్యాసౌకర్యము లేమిగావలయునో విచారించబడి, ఎదుర్కొనవలసినవిధములను, పాఠశాలలలేని గ్రామములలో పాఠశాలలను స్థాపింప జేసే కార్యమును బోర్డులకు ప్రభుత్వమువారు ఆంధ్రములు వేయిమందికి పైగా జనసంఖ్యయున్న 889 గ్రామములలో పాఠశాలలను బెట్టుటకు 161504 రూపాయల విరాళ మొసంగిరి. 1923-24 సం॥ముగ మహమ్మదీయ విద్యాలయములసంఖ్య ముఖ్యముగ మాసిఖాలకై యెక్కువ చేయబడినది. మాసిఖా విద్యాభివృద్ధికై మలాప్పురములోని గవర్న మెంటు లోయరు ఎలిమెంటరీ ట్రైనింగును స్కూలు హయ్యరు ఎలిమెంటరీ ట్రైనింగును స్కూలుగ మార్చబడినది. ఈసంవత్సరము రెండుమ్యూనిసిపాలిటీలలో నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యావిధానము ప్రవేశపెట్టబడినది. జిల్లాసెంటెర్లలో ఎదుర్కొనవలసిన ప్రతినీధులుగల క్రొత్త ట్రైనింగును కమిటీ యేర్పరచబడినది. శరీరపాఠశాల విద్యనుగూర్చి ప్రభుత్వము నకు సలహానిచ్చుఉద్దేశ్యము ఒక అసిస్టెంటు యాయుడి ఆయన

యొక్కవపని జేయుట కవకాశము జేయబడినది.

బ్రిటిషు సామ్రాజ్యప్రదర్శనము

బ్రిటిషు సామ్రాజ్యప్రదర్శనమునందు భారతదేశమునకు ప్రత్యేకించిన స్థలమునందు మద్రాసుకోర్టు 11 వేల చదరపుటకు గలంబడినది. కాని ప్రైవేటు ప్రదర్శకుల లెక్కనగుటవలన ప్రభుత్వశాఖలకు ప్రత్యేకించిన 8500 చదరపుటకుగలను 950 కి తగ్గింపవలసినదైతే. చెన్నరాజధాని ప్రభుత్వశాఖలు జేయుపనులన్నియును పూర్తిగ ప్రదర్శింపబడినవి. చెన్నరాజధాని అడవులనుండి బహుచక్కని కలప ప్రదర్శింపబడినవి. ఈచెన్నరాజధాని ప్రదర్శనపనులందు ముడిపెట్టబడిన కలములును, ఆహారద్రవ్యములును, విస్తృత శేషములును, జరి, నగిషీపనులును, తోలు వస్తువులును, లోహములును, నూనెలును, సుగంధములును, ద్రవ్యద్రవ్యములును చిత్రకళావిశేషములును గలవు.

వల సినా 1-కి వేలము మించు దు 0.4 0 ఈనూనెను తిలకురాచిన పేజు 445 నకిం ౦ చదరమునకు చెందకులకు వాని నుండడం చెందకులకు చెరుగును. అమ్మతాంజనం గిహో బొంబాయి-మదరాసు

ప్రభుత్వ సేవయందు జాతివాదానిధ్యము

1924 ఏప్రిలు 1 నాటికి ప్రభుత్వోద్యోగములందు ప్రతిజాతివాదును యెంతెంతమంది యుండిరో తెల్పుచు 1923-24 చెన్నపురి ప్రభుత్వపరిపాలనా నివేదికయందు యీక్రింది ఘట్టిక చేర్చబడినది:—

జాతి	గతేటెడు ఆఫీసర్లు	నాన్ గెజెటెడు ఆఫీసరులు		35 రూ. లకు తక్కువ జీతమువారు
		సెలకు 100 రూ. లకు పైగా జీతముగలవారు	సెలకు 25 పైగా నూరు వరకు జీతముగలవారు	
బ్రాహ్మణులు	578	2578	11224	1974
క్రైస్తవతరులు	268	1227	7000	38020
భారతీయ ప్రభులు	116	887	1216	2249
మహమ్మదీయులు	51	282	1437	12047
యూరోపియనులు	459	350	162	20
అంగ్లో-ఇండియనులు	...	2	46	1259
నిమ్న జాతులు	7	4	84	213
ఇతరులు				

త్వరపడుదు!

లాటరీ

మంచితరుణము!!

కొండాపురంలో గొప్ప జిన్నింగ్ గ్రేట్ టెండెన్సెస్ ప్యాకరి తాటరీ

గవర్నెంటువారి L. Dis. 3505-1924 గా తెలియపరచి లాటరీ మూలముగా

విక్రయించుచున్నాము

యంకా కొన్నిటికెట్లు నిలువయుండుటవలన ప్రిబరీ 22 తేదీ డ్రాయింగ్ జేటును మార్చి 29 తేదీకి మార్చబడినది

లాటరీ కలపు తేదీ 1925 మార్చి 29.

రూ 52500 కు లాటరీ.

టిక్కెట్టు 1-కి రూ 5-0-0

10500 టిక్కెట్టు మాత్రమే

మరికొంతమంది ద్వారా సానుపంపిన టిక్కెట్టు పంపబడును.

కమిషన్ ఏజెంట్లు కావలెను. మంచి కమిషన్ యివ్వబడును. అన్ని విషయములకు క్రింది ఆడ్రసుకు వ్రాసి తెలుసుకొనవచ్చును.

లాటరీ కలపు పెద్దమనుష్యులు

మ॥ రా॥ శ్రీ, దివాన్ బహదూర్ పి. కేశవయ్యగారు,

బి.పి. దేవరాజులునాయుడుగారు, పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరు, కడప.

1732 కె. కోటిరెడ్డిగారు, బారిష్టరు, కడప.

అడ్రసు:—

శి. యం. పెద్దరాజురెడ్డి.

బి. శి. మల్లారెడ్డి.

పోస్టు కొండాపురం
M S. M. Ry.

కడపజిల్లా.

గంటూరు తాలూకాబోర్డు

ఖద్దరు తీర్మానము

దొరతనమువారు రద్దుపరుచుట

ఫిబ్రవరి నెల 13 వ తేదీ మధ్యాహ్నము 2 గంటలకు గంటూరులో తాలూకాబోర్డు కార్యాలయమున బోర్డు సమావేశము జరిగినది.

“తాలూకాబోర్డు తాజేదారులను బోర్డు పాతశాలల విద్యార్థులను ఖద్దరుదుస్తులనే ధరింపవలెనని 17-9-24 న బోర్డువారు చేసిన 137 వ తీర్మానము బోర్డు అధికారమునకు మించిన దను కారణమున తీర్మానమును 1920 లోకలబోర్డు చట్టము 2 న క్లాజు 38 వ శక్తును 1 వ సబు శక్తును ప్రకారము రద్దుచేయడమైనది” అని దొరతనము వారు ప్రకటించిన 3167 మిపు 10-1-24 (జి.ఎం.) ఉత్తరువును చదువడిమైనది.

“ఈ తీర్మానమును దొరతనమువారు రద్దుచేయుట అక్రమము. ఈ తీర్మానమును ఆమోదించుటలో బోర్డువారు తమకు గల అధికారము నెటుల అతిక్రమించిరో తెలుపవలెనని యీసభ వారు దొరతనమువారిని కోరుచున్నారు” అను తీర్మానము 13 వ తేదీ సభలో ఆమోదింపబడినది అధ్యక్షుడు ఎం. శివరామకృష్ణయ్యగారు మాకు వ్రాసిరి.

బెంగుళూరు వార్తలు

(స్వకీయవిలేఖరి)

మునిసిపలు వ్యవహారములు

బెంగుళూరు, ఫిబ్రవరి 26:- బెంగుళూరునగరపు మునిసిపలుసంఘం సమావేశము ఈనెల 28 వ తేదీ శనివారం సాయంత్రము మునిసిపలు భవనమున జరుగును. మునిసిపలు సభ యందు 9 వ జివిజను కాన్సిలరుస్థానము ఖాళీగనున్నది. నీలగిరి జి. సంచయ్యగారు ఒక అభ్యర్థులుగ నున్నారు.

గొల్ల వాడసభ

గొల్ల వారి మహాసభ కాసనసభ్యులను నీలగిరి సంచయ్యగారి అధ్యక్షతన నీలమంగళమున జరుగును.

స్వామిధర్మానందగారు

ఈ నగరమున హిందుమహాసభ ఉపసంఘమును స్థాపించుటకు స్వామిధర్మానందగారు ప్రయత్నించుచున్నారు.

ఖద్దరు వ్యాపకసంఘములు

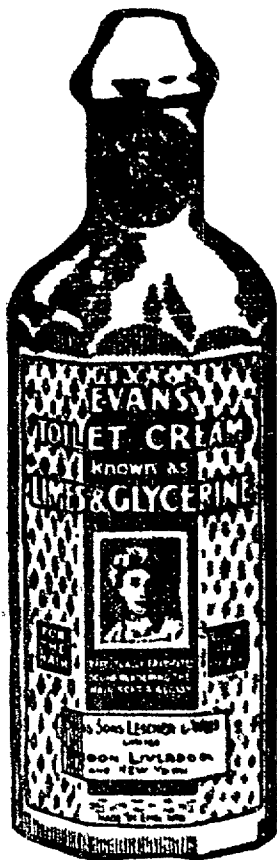
నగరమున వివిధప్రదేశములందు ఎదురుబకై సంఘములు స్థాపింపబడినవి.

దీ డక్కన్ మిల్లు స్టాక్స్ కంపెనీ

లిమిటెడ్. బెజవాడ.

సోల్-రైజింగు ఏజెంట్లు ది మర్కెంట్ లిమిటెడ్ వారికి 7/3 టెన్డుకోర్సుకానుకాక్షకు కలకత్తా.

స్టీయింజనులు, బాయిలరులు, అయిల్ యింజనులు, ట్రెన్సుమిట్టరులు కావలసిన చెపిండిగ్గు ఫాల్లరులు ఎగ్జెరాలు మెషినులు, మోటారుకారులు, పోస్టోగ్రాఫులు, వాచెస్, ఎలక్ట్రిక్ డ్రైవ్ మోటారులు, ప్లేమసరీ మొదలైన యెసామానులు కావలసి వున్నను ధరసమైతే ధాతను సప్లయచేయుటను. ఒకే ట్రయలు ఆర్డరుయిచ్చి మానయుక్తము చూడగోరినాము.

మీ వెంట్రుకలను సొంపుగా ఉంచుకొనుడు

EVANS

ఇవాన్సు టైలెట్ క్రీమ్ అండు గ్లిసరైన్

శిరోజములను ఆరోగ్యస్థితిగానుగ్గుట, అవి చిట్టిపోకుండ చేయుట మాత్రమే గాక పుట్టెను చల్లదనముగాను, ఆరోగ్యముగాను యుంచును. ఎట్టుని నీలుగల బుడ్డినే గమనించి కొనుడు.

ఇవాన్సు సన్స్. లెక్కర్ అండ్ వెబ్,
లిమిటెడ్.,

లండన్, అండు లివర్ పూల్ 1757

ఇండియాలోనుండు ప్రతినిధి విలాసము

పోస్టుబాక్సు నెం 313, బొంబాయి.

Asiatic Government Security Life Assurance Co., Ltd.,

(Incorporated in India)

Issue Policies of Rs. 500 and Rs. 1,000 Without Medical Examination Along with Other Unique Benefit.

For particulars and lists of those whose claims have been so far paid under the above Scheme apply to:—

V. Rangaswamy Esq. B.A., B.L.,
Secretary, Asiatic Buildings,
MYSORE.

D. Rodgers Esq.,
Chief Agent, Mysore Province,
MYSORE.

Messrs.

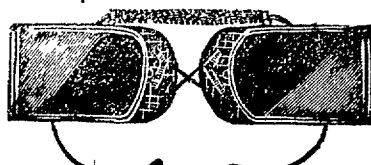
P. K. Rau & Sons.,

Chief Agents, Madras Presidency,
289, Thambu Chetty St., Madras.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కాకా కార్యాలయమున దొరకు అమూల్య గ్రంథములు

రాష్ట్రభాషా హిందీ ప్రథమ పుస్తకము (రామానందశర్మ రచితము)	వెల	0	3	0
శ్రీరామవిజయం-నాటకము	0	8	0	
శ్రీరామదాంబ-శ్రీధర్మబోధిని నాటకము	0	4	0	
శ్రీబ్రహ్మకముడి (నిఘంటువు తేలుకోనిముడునది)	...	...	1	4
శ్రీమద్భగవద్గీత-మొదటి అయిదు ఆంధ్రమహాజనసభల ఆహ్వానసంఘాధ్యక్ష అధ్యక్షకోపన్యాసములు తీర్మానములు చిత్రపటములు కలిగినది	...	...	1	8
శ్రీగురుబోధామృతము అను వేదసారగ్రంథము భక్తిపాటలు, శ్రీమతి కట్టమంచి తిరుమలమ్మగారు వ్రాసినది.	...	...	0	4
పోస్టు ఖర్చులు ప్రశ్నకము	...	...	...	...

బుద్ధ అండు కో. పోస్టుబాక్సు నెం 1248 మద్రాసు.

చలవ అద్దములు:— ఆమెరికన్ గాసుబ్బు మేలైనది. 1 కి ధర

6-0-0. యేరంగులో కావలసినను పంపెదము.

అములెయ్య:— కోల్డగోల్డు (ఫేముగలది. 1 కి రు 14-0-0,

నికెల్ ఫేముగలది రు 10-0-0, సాధారణ ఫేముగలది రు 5-0-0, సులో

చనముల కోలుని నికెల్ కేస్ 1 కి రు 0-12-0, తెదకుకేసు 1 కి 0-8-0,

కోల్డగోల్డు కేసు రు 15-0-0. సులో చనములలో మేరకం కావలసినను పంపెదము.

పాంట్స్ కలములు:— మిక్సీలి

ఫైలెనవి. 14 కాలెట్ కోల్డగోల్డు పాం

గలది. బుగ్, ఎంజన్, సోలార్, కిచ్చనర్ అన్నియు 1 కి 2-8-0, కాళిబంతులు. బాయిలరు తగినవి 1 కి

ధర రు 2-8-0, పెద్దవానికి తగినవి పాపుల్ 1 కి రు 8-0-0, స్పెషల్ 1 కి రు 9-0-0. లవకు 1 కి 1-4-0.

కృష్ణ తీల రు 1-4-0. ఇవిగాక బల్బురి కృష్ణమాతూర్యులగారి నాటకములన్నియు మావద్దగలవు.

భారత స్వరాజ్య చట్టము

అనిజనెంటుగాని యువనాసము

పార్లమెంటు అంగీకరింపనియెడల?

డా. అనీబెంటుగారు "భారత రాష్ట్ర కుటుంబ చట్టము నుగురించియు "స్వరాజ్య పరిపాలన నివేదికను గురించియు, నిన్న సాయంత్రము గోకలే భవనమున నిల్వపరచినది. గత రెండువారముల నుండియు "నేమనలు కన్యకావధానము వారు భారతీయుల ప్రతిభ కనుగుణము ప్రభుత్వ చట్టమును తయారుజేసి-పార్లమెంటునందు ప్రవేశపెట్టుటకు ప్రయత్నించుచుండిరి. ఈ చట్టమును తయారుజేసినవారిలో- ఇదివరకు కాంగ్రెసు కమిటీలయందును, సమీక్షా కమిటీలయందును పనిజేసినవారును, లక్షాన్నియొడబడిన తయారుజేయుటలోను 1919 సం॥ కాంగ్రెసు ప్రజాశక్తి కమిటీయందు యందును పాల్గొని ఎక్కువ పరిశ్రమ యొనర్చినవారు చాలమంది కలరు. భారతదేశమునకు స్వపరిపాలనను సంపాదించుటకు గాను ఒకటియైన తయారుజేయుటకు వీరు పూనుకొనిరి. వారానందరత్నమున- ప్రపంచమందలి వేర్వేరు ఇతర రాష్ట్రములలోని ప్రభుత్వ నిర్మాణములగురించిన విషయములను బాగుగా పరిచయమొనర్చుకొని తరువాత భారతదేశమున కనుగుణముగ విధమున నీ చట్టము తయారుజేసిరి.

ఈచట్టమైన గావించబడిన కొన్ని వ్యాఖ్యానముల జూడగా వారు బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములోని వేర్వేరు రాష్ట్రముల నిర్మాణములనే సరికొల్పినవిగా నెంచుచున్నారనియు, ఈచట్టము- ఆస్ట్రేలియా-ప్రభుత్వ నిర్మాణము ననుసరించి యున్నదని వారిలో కొందరును, అది యెంతమాత్రమును సరిగాదు. చాలముఖ్యములగు కొన్ని విషయములందు ఆస్ట్రేలియా ప్రభుత్వ నిర్మాణమునకును ఈచట్టమునకును భేదముగలదు. ఈచట్టము బాగుగ విచారించుకొనక తప్పింపదు తయారు చేయబడినదిగాదు. ఈచట్టము భారతదేశములోని రాజకీయ సంఘములన్నిటికిని - వార్తాపత్రికలన్నిటికిని విముక్తానాశము సంపాదించును. వార్తాపత్రికలలో చాలామంది ఆస్ట్రేలియా ఈచట్టముపై గాఢ ప్రతిఘటనను చూపించెను. చాలాపత్రికలు-మంచి విలువగల వ్యాఖ్యానము లొనర్చెను. ఈచట్టమును కొన్ని మార్పులతో నర్వహించిన యవసరముగలదు. అఖిల రాజకీయ పక్షముల నభివారు సమావేశ మయినపుడు, ఈచట్టము గురించి వారిలో చర్చించుటకును, వారు నూచించు సవరణల సంగీకరించుటయొనెరకరించుటయొనెరచుటకును - నల్లరైదు గురు సభ్యులు గల ఒక యువసంఘమును నియమించబడినదని నేమనలు కన్యకావధానము నందలి శాసనాధ్యక్షులకు నూచించు నెంచుచున్నాను. ఈచట్టము జూలై నెల లోలో ఆగస్టు నెలలోలో బోవు సమావేశమున పార్లమెంటునందు ప్రవేశపెట్టెదనని నేనిదివరకు వాగ్దామొనర్చియున్నాను. అందుచే ఎక్కువకాలము వేచియుండుటకు వీలులేదు.

ఒకటి రెండు ముఖ్యవిషయమును గురించి మాత్రము నేనిప్పుడు ప్రసంగింపదలచుకొనలేదు. సాంఘిక నియోజకవర్గముల విషయ మందులో యొకటి. ఈవిషయమున సభ్యులలో నెట్టి సమాధానమును గురురలేదు. ఈవిషయమును చర్చించుట కొక యువసంఘమేర్పడెను. వీరి చర్చలు ఇంకను నుగియలేదు. నేనుగూడ సాసంఘమున సభ్యురాలను, అందుచే నేనిప్పుడు విషయమున నాయభిప్రాయమును బహిరంగముగ చెబుటకు గ్రహ్యముగాదు. అవసరమైనపుడు నాయభిప్రాయమును చెల్లడించుటకు నేను వెనుదీయను. సాంఘిక నియోజకవర్గములు- జాతీయందు విభేదముల పెంపొందించి, వేర్వేరుగానుండుటకు ద్వేషింపబడి సాధనములు - ఇందువలన జాతీయతాభావమును, ఐక్యతను నశింపను. అంతియగాక - నిరంతరము పరస్పరకలహములకు గూడ కారణముగను. ఇవి నావ్యక్తిగతాభిప్రాయములని నేదినివరకే చెలియించుట గాని కొంతగా చెబుటలేదు. ఈపంపుమువారి చర్చముగిసిన తరువాత నావిషయమును గురించి ప్రస్తుత బిల్లునందొక క్లాజు ఏర్పరచబడును.

ఈచట్టము ప్రభుత్వ నిర్మాణమును నిర్వచించుచున్నది. అందుచే - దీనిని సవరించుట ఎప్పుడును కులభసాధ్యముగాదు. ఈ బిల్లునందలి గ్రామ పంచాయతీలు మున్నగు కొన్ని భాగములను "పెద్దపట్టణములలో" చేర్చవలసియున్నది. అప్పుడు వానిని పరిశీలన సవరించి కులభముగా సవరించుకొనుటకు వీలుగను.

ఈచట్టము పార్లమెంటువారు ఆమోదించిన తరువాత భారతీయులు తమకు సంబంధించిన ఎట్టివిషయము కొరకును తిరిగి బ్రిటిషుపార్లమెంటువారి యెదుటకు వెళ్లవలసరలేదు. అప్పు

దీనిని పూర్తిగా భారతానందభలవారి చేతులలోనే యుండును.

స్వరాజ్యపార్లమెంటువచ్చిన తరువాత వారిచే నిర్ణయించబడినదని యెంచి కొన్ని విషయములు ఈ బిల్లునందు చేర్చబడలేదు. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు మొదలగు విషయములు భారతీయులచేతనే నిర్ణయించబడవలసినవి. ఈవిషయమును బ్రిటిషుపార్లమెంటుయొడుకు చెప్పినయెడల వారు పూర్తిగ నగ్రమునర్చుకొనజాలక వానిని నిరాకరింపవచ్చును. అట్లుగానియెడల ఆవిషయములగురించి తమకేమియును చెలియదని చెల్లిపడదు.

ప్రాథమిక హక్కులు

పౌరుల ప్రాథమిక హక్కులను గురించి బిల్లునందు చేర్చబడునని కొంతభేదాభిప్రాయము గలిగెను. ప్రభుత్వ నిర్మాణమును ఏర్పరచుచుండు అందు స్పష్టముగ వివరింపబడిన హక్కులు కొన్నిగలవు. ఏసమయమున కాని తాత్కాలికాభివేదకములన నట్టిహక్కులను భంగమొనర్చుటకు వీలులేకుండ చేయుట కిది యవసరము. అట్టిహక్కులను భంగపరచుచు శాసనభవా లేదని శాసనము నొనర్చినను సుప్రీము కోర్టువారి రక్షణసము ఆశాస్త్రీయమైనదని ప్రకటింపగలరు. పరిపాలనా వ్యవహారములందు స్త్రీలకు పురుషులతో గల సరిసమాన హక్కులు ఈబిల్లునందంగీకరింపబడెను. ఇందుజేర్చబడిన రెండవ ప్రాథమిక హక్కు ప్రతిపౌరునకును ఉచితముగ ప్రాథమిక విద్యనభ్యసించుటకు హక్కుగలదన విషయము. ప్రతిపౌరునకును ప్రారంభవిద్యనొనగుటకు ప్రస్తుతమున్న ఆర్థికవసతులు జాలవను కారణముచే కొందరు దీనినా తేపించిరి. అందుచే స్వరాజ్యప్రభుత్వము వచ్చినతరువాత-నోకానోక అధికారి ఆవిధముగ శిక్షార్థుల తయారవకు వీహక్కు అములలోనికి రాజుబడి ఒక సవరణ నూచించబడెను.

ప్రజల సమష్టిధనముచే నిర్వహించబడుచుండు కొద్దమైన నూ బావులవద్దను ఇతర అన్ని సంస్థలందును నడచుటకును ప్రవేశించుటకును ప్రతి పౌరునకును హక్కుగలదనదని మరియొక ప్రాథమిక హక్కు. ఇందు గ్రామపాఠశాలలను గూడ జేర్చవలసినదని కొంతమంది నూచించిరి. సమష్టిధనముచే నిర్వహించబడు సంస్థలన్నిటియందును ప్రజలలో ప్రతివారికిని హక్కుగలదు. ఈవిషయమును ప్రభుత్వ నిర్మాణ శాసనమునందు జేర్చుట జాతికమానకర మనియు అందుచే వానిని తొలగింపవలెననియు కొందరు నూచించిరి. కాని, ప్రజలహక్కు ప్రభుత్వ నిర్మాణ శాసనమున నిర్వహించబడవలెను. ఇందువలన ప్రజలభయము దీరును. అమెరికాయందు, బానిసత్వము నాపుటకు ప్రయత్నించినపుడు, మొదల వారు ప్రభుత్వ నిర్మాణ శాసనము నావిధముగ సవరింప వలసినవైనను.

ప్రభుత్వ నిర్మాణము

ఈబిల్లునందు ప్రభుత్వ నిర్మాణము గ్రామమునుండి క్రమక్రమముగా పరిణామము నంది కేంద్రప్రభుత్వముతో ముగియునట్లేర్పరచబడెను. భారతదేశముయొక్క - మనువు - చాణక్యుడు - కుశుడు మొదలగు నిర్మాతల రచించిన గ్రంథములన్నిటియందును ఇట్టిపద్ధతియే వర్తించుచున్నది. ప్రాచీన భారత గ్రంథము అన్నిటియందును ప్రభుత్వ నిర్మాణము గ్రామములలో ప్రారంభమై యెల్ల గాన్పించును. ముందు ప్రభాగముతో ప్రారంభించి క్రమముగా క్రిందకుదిగి గ్రామనిర్మాణములవద్దకు వచ్చుట పాశ్చాత్యపద్ధతి. మన విద్యాధికులలో చాలమంది తమ ఆదర్శములలో పాశ్చాత్యపద్ధతులకు పూర్తిగా నలవాటుపడి మారిపోయిరి. నేనిదియును నూచించినవిధానము వారి కతికలుపుగ దోచెను.

ఈబిల్లు ప్రకారము, ప్రభుత్వ నిర్మాణమునందు అయిదు మెట్లు గలవు: (1) గ్రామప్రభుత్వము (2) తాలూకా ప్రభుత్వము (3) జిల్లా (4) రాష్ట్రీయ (5) కేంద్ర ప్రభుత్వములు. ఇవి నిశ్చయించు మెట్లవంటివి. పై మెట్లవలె వెళ్లవలెనని యెంచువారు, మొదటి మెట్టునుండియు వెళ్లి వెళ్లవలెను. అప్పుడు, గ్రామస్వవహారములయందును, తాలూకా జిల్లా స్వవహారములయందును నిర్వహణావళివము గలవారు మాత్రమే, రాష్ట్రీయ, భారత స్వవహారములను నిర్వహించుటకు వీలుగను. అంతియగాక గ్రామ, తాలూకా, జిల్లా పరిపాలకసంఘములకుగూడ ప్రైవేటులో పాటు సరిసమాన గౌరవస్థానము గలుగును. స్థానికస్వవహారములు స్థానికప్రజల చేతనే పరిష్కరింపబడుటకు వీలుగలుగును. అట్టిదే నిజమగు ప్రజాప్రభుత్వ మగును. పాశ్చాత్యదేశములందు గానగు ప్రజాప్రభుత్వము ఆదర్శ ప్రాయము గాదు. స్వరాజ్యరక్షణార్థము, ధనికులకును మాత్రమే వానియందు స్థానము గలదు. స్థానిక స్వవహారములయందును, నిర్వహణా వ్యవహారమునందును ఎట్టి

అనుభవమునులేనివారు పార్లమెంటుసభ్యులగుచున్నాడు. అందుచే స్వల్పమాత్రము లగు స్థానికస్వవహారములనుగూడ నతికష్టమునూడ మాత్రమే పరిష్కరింపబడుచున్నది. భారతదేశమున నట్లుండరాదు. స్థానిక విషయములను స్థానిక ప్రజలే నిర్వహించుకొనవలెను. ఆ విషయములు వారికి చెలిసిన ట్లితరులకు చెలియ జాలవు. భారతీయులలో చాలమంది తమ స్థానికవిషయములందుతప్ప ఇతర సమస్యలం వెక్కువ శ్రద్ధ పుచ్చుకొనరు. భారతీయవిజ్ఞానపుషాదులు గ్రామములందే యేర్పడెను. గ్రామపరిపాలననుండు పంచాయతీలందు జోక్యము గలిగించుకొన నంతవరకు-కేంద్ర ప్రభుత్వములం చెట్టి మార్పులు జరిగినను, జీవితమునం చెట్టిమార్పును గలుగలేదు. ఈబిల్లు యొకంపెనీవారు పరిపాలనను స్థాపించుకొన్నతరువాతనే, గ్రామ నిర్మాణము భగ్న మొనర్చబడెను. దానిఫలితముగా భారత ప్రజాసామాన్య మిప్పుడు దారిద్ర్యమునకు లోనై నిస్సహాయస్థితియందుండవలసినవైనను.

గ్రామమునందు ప్రతివారికిని గ్రామపంచాయతీ సభ్యుల నెన్నుకొనుట కధికార మొసగబడెను. నియోజకవర్గ కనిష్ట వయస్సుపరిమితి 21 సం॥ లుగ నేర్పరచబడెను. కొంతమంది 18 వత్సరముల పరిమితి నేర్పరచవలసినదని కోరిరి. మరికొంత మంది 25 వత్సరముల నేర్పరచవలెననిరి. ఇరువురకును సమాధానముగ రీతిని 21 వత్సరములపరిమితి ఏర్పరచబడెను. గ్రామ సంఘములకు ప్రతి వత్సరమును ఎన్నికలు జరుగును.

తాలూకా, జిల్లా, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములకు ఎన్నికలు 6 వత్సరముల కొకపర్యాయమున, కేంద్ర శాసన సభకు 5 వత్సరములకు ఎన్నికలును ఏర్పరచబడెను. నెలెనుకు 6 వత్సరముల పరిమితి ఏర్పరచబడెను. ప్రైవేటుమునందు సభ్యుడగుటకు క్రిందిసంఘమునందు అనుభవము సంపాదించియుండుటకు అర్హతగ నిర్ణయించబడెను. ఈవిధముగనే నియోజక వర్గముయొక్క అర్హతలుగూడ మోచ్చింపబడెను. నిర్ణీతములైన పన్నును చెల్లించుటయొక్క, మరియూడునాల్గు రకముల అర్హతలుగూడ నిర్ణయించబడెను. ఆంధ్రప్రదేశ్ యొన్నను ఆతినికి ఎన్నికహక్కు ఉండును.

కేంద్రప్రభుత్వము

ఈబిల్లువలన కేంద్రప్రభుత్వమునందు సంపూర్ణముగా భారత సెలకొల్పబడెను. స్థానికాఖిలగూడ భారతశాసనసభవారిచే దీనికొనబడినపు డాభిభూత సంపూర్ణమగును. రాజు సెలెలు భారతశాసనసభయొగలసి కేంద్రప్రభుత్వముగను. రాజానకు బదులు ఆతిని అధికారములతో రాజప్రతినిధి పని జేయును. రాజప్రతినిధి ప్రధానమంత్రిని నియమించును. ప్రధానమంత్రి ఇతర మంత్రిులను నియమించుకొనును. శాసనసభవారి విశ్వాసమును గోల్పోయినపుడు వీరు రాజీనామా నీయవలెను. ఇందువలన ప్రస్తుతముఎక్కువగ వాంఛింపబడుచున్న శాస్త్రవేత్త కేంద్రప్రభుత్వమున స్థాపింపబడును. శాసనసభయందు ఎన్నుకొనబడిన సభ్యుల డప్పు నియోజకవర్గాలుగాని, అధికారులుగాని సభ్యులుగ నుండజాలరు.

ఈబిల్లునందు కార్యనిర్వహక శాఖను, చట్టనిర్మాణ శాఖనుండి పూర్తిగా వేరుజేసితిమి. అసాధారణ సమయములందు దీనియొక్కవిలువ అధికముగ గాన్పించును. కార్యనిర్వహక శాఖ-ధనవ్యయ మొనర్చునదిగాన, సాధ్యమైనంత యధికమొత్తమును సంపాదించుటకు వీరు ప్రయత్నించుచుండును. వ్యయమొనర్చు నధికారులు ఆదామ వ్యయములతో సంబంధించిన ప్రతి పాదనలందు వోటులనొసగు నధికారములేకుండ తొలగింపబడెను. వారట్టిప్రతిపాదనల చర్చలో పాల్గొనుటకు మాత్రము వారికి అధికారము గలదు. ఆంగ్లదేశముందు మంత్రివర్గమువారి పలుకుబడి, ఇతరసభ్యుల పలుకుబడి కంటె 10 లేక 20 రెట్టిధిక్కుగనుండును. వారియాదరణకొరకెందరో ఎదురుమాడుచుండురు.

రాష్ట్రములం దొక్కశాసనసభను, కేంద్రప్రభుత్వమునందు రెండుశాసనసభలను ఏర్పరచుటకు ఈబిల్లునందు నూచింపబడెను. కేంద్రప్రభుత్వమునందు రెండుశాసనసభల నుండుట విశాఖాభిప్రాయ ముగ నెడల ఈబిల్లునందు నూచింపబడిన సెలెటుకంటె నుత్తమమగుసంస్థ యుండజాలదు. ఇట్టి రెండవశాసన సభయుండుటచే బిల్లులపైను ఇతర విషయములందును మంచి విలువగల విమర్శనల కవకాశముండును.

నాయకాఖిలందు, సుప్రీము కోర్టు తుది కోర్టుగ నేర్పరచబడెను. ఇది భారతదేశమందే యుండును. ఈనూచనను, స్వరాజ్యపక్ష నాయకులగు మోతీలాలు నెహ్రూగారు ఎదుర్చుట సాకు దుర్భాగ్యముగ నున్నది. ప్రస్తుతము ప్రీవీ కౌన్సిలునందున్న యధికారము, సుప్రీము కోర్టువారి కోసగ

టనును అవసరముగనుక కొన్ని క్లిష్టవిషయములందు (ప్రీవీ కౌన్సిలునకు ఆప్టిలు చేసికొనుటకు గూడను) ప్రీమియరీ వారసుని నియ్యటకు సదుపాయము చేసికొనవచ్చును. ఇవి లెల్లు అని ముఖ్యంశములు.

ఆక్షేపణలు

ఇంతవరకును వచ్చిన ఆక్షేపణలలో ముఖ్యమైనది నై నిక కాఖను గురించినది. తాత్కాలికముగ, నైనిక కాఖనై నధికారము రాజప్రతినిధి కొరకబడెను. భారతశాసనసభవారు ఒకశాసనము రూపమున నైనిక కాఖను తమవశ మొనర్చుకొను వరకు మాత్రమే నైనిక కాఖ రాజప్రతినిధి యధీనమున నుండును. నైనిక, రాజ్యాంగ విధేయత కాఖ సందర్భమున, భారతీయులు వెంటనే యధికారము వహించజాలరు. అందుచే వారావిషయములందు తరఫిదునంది వానిని దీసికొనుటకు అభిలాషను వెల్లువెత్తుపర్యంతము నవి రాజప్రతినిధికింద నుండు ట యుత్తము. భారతీయులకు తత్ఫలితములందును, నైమానికదళములందును ఎట్టి అనుభవములేవు. ఆధునిక నైనిక కాఖ యందలి ముఖ్యాంశములు. నైనిక కాఖను తమవశ మొనర్చుకొను వరకును, నైనిక కాఖయందు కొంతవరకు బాధ్యతను నెలకొల్పుటకు కొన్ని యేర్పాట్లు లానర్చబడెను. ఒక సంఘమువారు వక్రస్వరములకొకమారు కనీష్ఠ నైనిక వ్యయమును నిర్ణయించుట. ఆ మొత్తమును భారత శాసనసభవారంగీకరించి తీరవలెను. అంతకంటె నెక్కువ మొత్తముగావలసినయెడల, భారత శాసన సభవారియను మతినడవలెను అప్పుడు వారు చచ్చించి, తమ కసంత్వ ప్రకరముగ నున్న యెవల నిరాకరింపవచ్చును.

స్వదేశ సంస్థానములు

స్వదేశ సంస్థానముల సమస్యనురియొకటి స్వదేశ సంస్థానములతోటి సంబంధములగుడ వెంటనే ఎందుకు దీసికొనరాదనికొంద రాక్షేపించుచుండిరి. ఇందుకు మనము సంసిద్ధముగ లేము. స్వదేశ సంస్థానములు బ్రిటిషు ప్రభుత్వముతో మైత్రి సంధియొనర్చుకొనియున్నవి. వానికి నైన్యములుగలవు. మనకట్టి కత్తిలేదు. స్వదేశ సంస్థానములకును మనకునుగల సంబంధములు ప్రజాభిప్రాయ బలముచే పరియగు మార్గముననుచువడవలెనుగాని నైనిక కత్తిచే గాదు. సంస్థానములందలి ప్రజాభిప్రాయమును, భారత దేశీయుల యభిప్రాయమును బలముగ నున్నయెడల సంస్థానాధీశులు దానినినిరాకరించివిమర్శజాలరు.

పార్లమెంటువారంగీకరించనియెడల ?

ఈ విషయ పార్లమెంటువారంగీకరించనియెడల—మియా దర్బారును సంపాదించుకొనుటకు మీ కెట్టి కత్తిగలదు ? అని కొందరు ప్రశ్నించుచున్నారు. మొట్టమొదట మన వైపున న్యాయ కత్తి గలదు. దానిని పూర్తిగా నిర్లక్ష్యమొనర్చుటలేదు. భారతదేశమునకు స్వాతంత్ర్యము నొసగనియెడల, మీరు భారత దేశమును పూర్తిగా గోల్పోయెదనని, బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారికి స్పష్టపరచగలము. ఇది బ్రిటిషువారికి త్వరితముగ నచ్చును. భారత దేశము లేనియెడల—ఇంగ్లండు ప్రపంచమున తనస్థానమును గోల్పోయి ఇతర చిన్న దేశములతోపాటగును. ఇచ్చట నొకగొప్ప ప్రాచీనజాతి గలదు. వారిపై మీరపరిపాలించుచున్నారు. కాని సరిగా పరిపాలించుటలేదు. మీపరిపాలన స్వాతంత్ర్యమైనది గాదు. మీరు పరిపాలించుచున్న ప్రజలక్షేమముకొరకు మీ రినుమంతయైన లక్ష్యమొనర్చుటలేదు. లెక్కలను నివేదికలను తయారుజేయు సైక్రటరేటు పనియందు స్వాతంత్ర్యముగనే యున్నదని నేనంగీకరించెదను. కాని ఏజాతిగాని ప్రభుత్వనివేదికలమీద జీవింపదు. జాతియొక్క జీవితమునకు ముఖ్యవసరములగు విషయములను మీరు తొలగించితిరి. చరిత్రకారులు గూడ లెక్కింపజాలనంత ప్రాచీనకాలమునుండియు భారతదేశము గొప్పద్రవ్యవంతముగ నుండెను. మీపరిపాలనవలన వారివృద్ధి తత్వంతరదృష్టమునకు గురియైరి. భారతీయులు ధనములేక బాధల నందుచుండగా భారతదేశముయొక్క బంగారును దీసికొనివెల్లి ఆంగ్ల దేశమున నాంగ్లేయులకు సూటికి 1½, 2 చొప్పున స్వల్పపడ్డిటను బుణముల నొసగుచు అన్యాయ మొనర్చుచున్నారు. భారతదేశమునకు వారొనర్చుచున్న అన్యాయముల నన్నిటిని బ్రిటిషువారికి వివరించెదము.

నేను మీతోకంటె ఆంగ్లేయులతో నెక్కువ మనసువిప్పిచుటానుచుందును. వారు తప్పుజేసినవారగుటయే అందుకు కారణము. భారతదేశమునకు స్వాతంత్ర్య మిచ్చు మరతుమీద మాత్రమే భారతదేశమును మీరుంచుకొనగలవనియు అట్టిస్వాతంత్ర్యమును నిరాకరించునెడల భారతదేశమును గోల్పోయెదరనియు వారికి తెప్పెదను. భారతదేశమును, ఆంగ్ల దేశమున కలసియుండవలెనని నాకోరిక. మానవజాతియొక్క భావియంతయు నీసమస్యపై నాధారపడియున్నది. ప్రపంచవివాళకర మగు నల్ల తెల్లజాతులకు రానున్న మహాసంగ్రామము నాపుట కిది ముఖ్యము. అట్టిమహాసంగ్రామము ప్రపంచమున కంతకును వినాక కరముగ నుగదును. ఆంగ్ల భారతదేశముల మైత్రియే ప్రపంచమున కాంతినినెలకొల్పగల కత్తి.

భారత శాసనసభ

రైల్వే డిమాండులలో తిరిగి తగ్గించుట

వర్గీకరణ కర్చులలో 37 లక్షలు తగ్గించుట

రైల్వేలను భారతీయుల హక్కుగతము చేయుట

లండనుబోర్డుల సిబ్బందికర్చులలో 2 లక్షలు తగ్గించుట

రాజకీయమై దీలవిడుదల

డిల్లీ ఫిబ్రవరి 27:— రాజకీయ మైదీల విడుదల తీర్మానమును విచారించుట కొక అధికారదినమును ఏర్పాటై జేయవలసినదని లాలూదూనీచందు గారడిగిరి. అధికారవ్యవహారము లనేకము లున్నవిగావున అట్లుచేయుటకు వీలుపడదని హాం మెంబరు గారు చెప్పిరి. మార్చి నెలలో అధికారవ్యవహారములు లేనప్పుడైన ఒకదినము నేర్పరతురాయని దునీచందుగారడిగిరి. దానివిషయమై తరువాత తెలియజేయుదునని సభాపాతకుడు చెప్పెను.

రైల్వే బోర్డుల భారతీయుని నియమించుట

ప్రయత్నముగా నోటికొనిచ్చియున్న యొక ప్రశ్ననుగురించి సర్ కాంపులెల్లు రోడ్డుగా రిట్లడిగిరి. ఒక యుద్వ్యంగము నిచ్చుటలో భారతీయుని కనుకూలించునట్లు యోగ్యతలు విచారించబడునని 25 రేషన్ ఆర్థికసభ్యుడు చెప్పిననూట సంబంధమున అట్టిమాట నిర్మాణపరచి ప్రభుత్వమువారి కార్యదర్శులకును ప్రముఖులగు భారతీయ సభ్యులకును అన్యాయముజరుగనను నూచనను కలుగజేయుచున్నదని ప్రభుత్వమువారి కెరుంగుదురా?

సర్ అలెగ్జాండరు మడ్డిముగారు జవాబుచెప్పిరి.

అన్యాయ నాన్నేహితుడు సంబర్హములు తెలియకుండ ఆపార్థములు కలుగునట్లుగా మాట్లాడుచున్నాడు. ఆర్థికసభ్యుడు చెప్పినదేమనగా:— సమయము వచ్చినపుడు తగినటువంటి మనుష్యుడు భారతీయుడగునో కాదో యిప్పుడు చెప్పలేము. కాని అట్టిసమయము వచ్చినపుడు భారతీయునికి స్పష్టముగా అనుకూలించునట్లుగా యోగ్యతలు విచారించబడునని చెప్పటకు సాహసించుచున్నాను. అట్టి వాక్యములో సగముచెప్పి సర్వీసుల నిర్మాణపరచునని గాని నూచనల నిచ్చుచున్నదనిగాని చెప్పటకూడదు. సర్ కాంపులెల్లు రోడ్డు:— సరియైన భారతీయుని చేర్చుకొని రైల్వే బోర్డును బలపరచుట నాకును యిష్టమే.

కీరీందీస్ అహమ్మద్ గారు:— అది తలపింపదండి (నచ్చు)

రైల్వే బడ్జెటుపై చర్చ

సభలో డిమాండులపై చర్చ తిరిగి ప్రారంభింపబడుటకు పూర్వము క్రిమినలు లా సవరణ శాసనమును రద్దుపరచు గారు గారి బిల్లును రైల్వేకంపార్టుమెంటులను ఆంగ్లో-యండియనులు యూరపియనుల నిమిత్తము రిజర్వు చేయరాదని చెప్పనియోగిగారి బిల్లును స్టేటుకౌన్సిలువారు నిరాకరించినట్లు స్టేటుకౌన్సిలునుండి వచ్చినవర్తమానమును సభాకార్యదర్శి తెలియజేసెను. అప్పుడ సభి కారులవైపునుండి 'సిగ్గుసిగ్గు' శేకలు వివనబడెను.

రైల్వే యినస్పెక్టరులు

తగ్గింపుతీర్మానములలో మొదటిదానిని రాజుగారు ప్రతిపాదించిరి. "తనిభీ" అను దానికింద రైల్వేబడ్జెటులో రు. 20,000ను తగ్గింపవలెనని వారుపాదించిరి. రైల్వేయినస్పెక్టరుల రహస్యనివేదికలు శాసనసభాసభ్యులకు చిక్కుటలేదు. శేం ద్రసలహాసంఘమువారి చేయిన సుపయోగముగానున్న యెడల వారిని నమ్మకములలోనికి తీసికొనవలెను. ఆక్రమవర్తక మిటీ వారియభిప్రాయమును వారి నివేదికనుండి చదివి వినిపించిరి.

పేరునకు మాత్ర మొక 100 రూపాయలు తగ్గింపక రాజుగారు 20,000 రూపాయలు తగ్గింపవలెనని నూచించియున్నారని హింద్ గారు మొరకెట్టిరి. ఉపపాదకుని యుద్దేశ్యము రైల్వేయొక్క గవర్నమెంటుయినస్పెక్టరుల విధులను తెలియజేయుటయే యుండవచ్చును. ఈయినస్పెక్టరులవిధులను తెలుపు

నట్టి చట్టసమ్మతమైన నిబంధనలను హింద్ గారు వినిపించిరి. ప్రయోజనము కాపాడుట వారిచేతయందున్నది. కావున వారి బాధ్యతయెక్కువగానున్నది. రైల్వేలు సురక్షితముగా నడచుచున్నవేమో చూచుచుండుటవారి ముఖ్యవిధియైయున్నది. సిగ్గులించు యింటరులాకింగు మొదలగు విషయములను వారు బహుజాగ్రత్తగా చూచుచుండవలెను.

తరువాత హింద్ గారు ఇట్టిబాధ్యతగల పనులను నిర్వహించుటకు మనుష్యులు చాలరనిరి. ఎన్నియోమైట్లు వీరుప్రయోజము చేయవలసి యున్నదనియు కొంతమందిని ప్రభుత్వమువారు తగ్గించినను తగ్గింపవచ్చుననియు చెప్పిరి. శేంద్రసలహాసంఘమునకు విశేషము ప్రయోజనములేని యినస్పెక్టరుల సాంకేతికనివేదికలను బహిరంగపరచినందువలన ప్రయోజన మున్నదా యని శంకించిరి. ప్రభుత్వమువారి రెల్లప్రభువును రైల్వేపరిపాలకులతో సంప్రతించియే యానివేదికలను విచారించుచున్నారు. రాజుగారు సవరణ సుపసంహరించుకొనిరి.

రైల్వే ప్రమాదములు

ఇంతతనిభీ జరుగుచున్నను ఇన్ని ప్రమాదములే జరుగవలెనని తరువాత దొరస్వామి అయ్యంగారు చర్చను ప్రారంభించిరి. ప్రపంచములో అన్ని దేశములలోకంటె హిందూదేశములో తక్కువప్రమాదములు జరుగుచున్నవని హింద్ గారు చెప్పిరి.

కలకత్తాలో రైలుకాసింగు

కలకత్తాలో రైలుకాసింగును గూర్చి సర్ కాంపులెల్లు రోడ్డుగారు ప్రశ్నించిరి. సకాలమున మీదుగా వంతెనలు కట్టి ప్రజలకు గలగుచున్న యిల్లులందులను తొలగించుటలో రైల్వేకంపెనీలకు దూరదృష్టియున్నట్లు లేదు. అవిధముగానే అందరును నవ్వుచుండగా చెన్నపురి, బొంబాయి, కరాచి, సయ్యుక్త రాష్ట్రములనుండి వచ్చిన సభ్యులు తెలియజేసిరి. ఏకో కొంతయిల్లుండి కలుగుచున్నదని హింద్ గారు ఒప్పుకొనిరి. కాని యావంతెనలు కట్టుట కరుఖర్చులో స్థానిక ప్రభుత్వములవారును స్థానిక సంఘములును విశేషముగా పాల్గొనవలసినవృత్తుచే యాచిక్కుగల్గుచున్నదని ఆయన తలంచెను. హిందూదేశములోకంటె పదిరైలుకాసింగునూరము రైల్లుగల ఆమెరికాలో మీదుగాకట్టబడిన వంతెనలు కొద్దిగా నున్నవి. అన్నియు రైలుకాసింగులే. సభవారర్థకు ఫలహారమునకు లేవిరి.

(ఆ. (పె.)

ఫలహారానంతరము

రైల్వేలెక్కల తనిఖీ

అడిటును అక్కంటునుండి విడదీయుట

డిల్లీ, ఫిబ్ర 27:— ఫలహారానంతరము శాసనసభ సమావేశమైనప్పుడు కె. సి. నియోగిగారు రైల్వేలెక్కల తనిఖీనిగురించి చర్చను తీసికొనివచ్చిరి. సి. యస్. రంగఅయ్యరు జోషీ గారుకూడ మాట్లాడిరి. రైల్వే అడిటునుగూర్చి ప్రభుత్వమువారి కట్టి తీర్మానమునకును రాలేదనియు, కాని యావిషయమున ఆక్వర్టు కమిటీవారు చేసినశిఫారసును రైల్వేఅడిటును అక్కంటునుండి విడదీయుటకు అనుకూలముగా నున్నదనియు సిగ్గుగారు చెప్పిరి. ప్రతినివరమును తనిఖీచేయుటకు సాధ్యపడదు ఇందువలన కర్చుకొండింతలై మనుష్యులగుడ రెండురెల్లు, వేనుకొనవలసి వచ్చును. ఏవిధముగానైనను అడిటరు శేనరలు అధికారమును తగ్గింపవలెనని ఆక్రమవర్తక మిటీవారి రెవ్వరును చెప్పియుండలేదు.

అడిటును అక్కంటునుండి వేరుచేయుటవలన శాసనసభకు అధికారముతగ్గి అనవసరకర్చులకు మూలమునని చవన్ లా లుగారు తలచిరి. అడిటరు శేనరలుకును సభకునుగల సంబంధము

కానములో స్పష్టముగా చెప్పబడియున్నదని ఆయన చూపించెను.

సరియైన అడిటుమీద యెంతయెక్కువ కర్చుపెట్టితే అంతయెక్కువగా అదాచేయవచ్చునని కుక్కుగారు అనుభవము వలన తెలియజేసిరి. అక్కంటునుండి అడిటును విడదీయుటనుంచిది. కడసారి తీర్మానమునకు వచ్చుటకుముందు యీవిషయము స్థాయి ఆర్థికసంఘముయెదుటికి తీసుకుని రావలెనని రంగాచారి యరుగారు తలచిరి.

సర్ బాసిల్ బ్లాక్లూ గారి టిట్టుచెప్పిరి:—చర్చలోయేదో యొక చిన్నమాటనుబట్టి యంత ముఖ్యమైన విషయమునుగూర్చి సభవారు తొందరగా తీర్మానమునకు రాకూడదు. అక్కంటు లనుండి అడిటును విడదీయుటవలన రైల్వేలలోనేగాక అనేక చోట్ల మాన్యువల్లిగించును. రాష్ట్రీయార్థికములను కేంద్ర ఆర్థికములనుండి విడదీయుప్రశ్నకూడ కలదు.

రాష్ట్రీయాస్వాతంత్ర్యము చేకూరవలెననిన యీఅక్కాంటు వేరుచేయబడవలెను. అట్టిచో అడిటరు జెనరలుక్రింద మన అడిటు స్వతంత్రముగా నుండవలెను. అడిటు వేరుచేయుటవలన భారత కాపనసభయొక్క అధికారము తగ్గనని నేను ఒప్పుకొనను. అట్లుగాక వేరుచేయుటచే యేమాత్రము యొక్క ప కర్తవ్యము అడిటింగు యొక్క ప సమర్థముగా జరిగి తానివలన యొక్క ప అదాయము చేకూరును. కావున అడిటే యొక్క ప లాభకరము. ప్రస్తుతము అడిటరు జెనరలే అక్కాంటెంటు జెనరలుగా నున్నాడు. అక్కాంటెంటు జెనరలుగా ఆయన యిండియా ప్రభుత్వమునకు సబార్డినేటుగాను అడిటరు జెనరలుగా ప్రభుత్వమునుండి స్వతంత్రముగాను ఉంటున్నాడు. అక్కాంటు విషయమున అడిటరు జెనరలు తన స్వతంత్రమును నిలుపుకొనుటకు ప్రయత్నించలేదనిగాని, లేక అడిటువిషయమున ఆయన స్వతంత్రము నడచివేయుటకై యిండియా దొరతనము వారు జోక్యము కలిగించుకొనుటకు ప్రయత్నింప లేదనిగాని మిక్కిలి కష్టము.

అక్కాంటింగుపని తనకు లేకపోయినయెడల అడిటింగును మరొకరికి చేర్చుటో నిర్వహింపవచ్చునని అడిటరు జెనరలు అంగీకరించెను. ఇటువంటి ముఖ్యమైన విషయమునుగురించి తీర్మానించుటకు దొరతనమువారు సభవారిని యిచ్చవచ్చినట్లు వదలి వేయవలెనని తుదకు తిరిగి బాసిల్ బ్లాక్లూ గారు చెప్పిరి.

అనన్యకముమీద నియోగిగారు తమ తీర్మానము నుపసంహరించుకొనిరి.

వర్కింగు కర్చులు

80 లక్షలు తగ్గింపుమని రామయ్యంగారు రడుగుట వర్కింగు కర్చుల క్రింద 80 లక్షలు తగ్గింపవలెననినది కె. రామయ్యంగారు ప్రతిపాదించిరి. సప్తముమీద పని చేయుచున్నటువంటి రైల్వేలలో సహా అన్ని రైల్వేలను యించి కేపు కమిటీ శిఫారసులను మరచిపోయియున్నారు. వాటి నను లులో పెట్టుటయే నాయుద్దేశ్యము. ఏరైల్వేలకును కర్చులను తగ్గించుటకు ప్రయత్న మే లేదు. లీకమిటీ నూచన లనవలలో పెట్టుటకును విశేషలాభములు తీయుటకును ఏర్పరచుకొన్న విశేష మొత్తము లీ 80 లక్షలలో చేరవు. ఇందికేపు: మిటి శిఫారసులన్నియు ఒక్కసారి అమలులోనికి రావలెనని నాతలంపు గాదు. క్రమక్రమముగా వచ్చిన చాలును. అనేకరైల్వేలు తమ కర్చులను తగ్గించుకొనవచ్చును. ఈవిషయమై అలస్యముండరాదు. (చప్పట్లు)

సరిగా కర్చు యెంత అగుచున్నదో చెప్పట కష్టమని సిమ్మగారు తెలియజేసిరి. ఒక రైల్వేను మరొక దానితో పోల్చిచూచి రామయ్యంగారివలె రైల్వేలన్నిటిలోని కర్చు ఒక టేబిల్ నుగానున్నదని ఎవ్వరును చెప్పలేరు. వర్తకమును వర్కింగు కర్చులును అనేక విధములుగా మారుచున్నవి. అన్నిటిలోను ఒక్కటే విధముగా నున్నదని చెప్పలేము. మితవ్యయసంఘము వారి నూచన లెందుకు అమలుపెట్టలేదని రామయ్యంగారు రడిగి యున్నారు. తాని ఇప్పుడు రైల్వేలలో తగ్గించిన తానికంటె యింకను తగ్గించుటకు వీలుపడదు. 9 కోట్లు ఎక్కువకాబడి వచ్చునని తలంపబడి నప్పుడు 8 కోట్లు ఎక్కువగా కర్చుచేయుట తప్పా? వ్యాపారము యొక్క వైసవ్యము అల్ల చెన్నుండవలెనని యే మితవ్యయసంఘమువారి నూచనలు చెప్పుచున్నవి.

ఈ విషయమై క్రమ తీసికొన్నందుకు రంగాచారియరు గారు రామయ్యంగారిని అభినందించి కర్చులలో కొన్నింటికి తగ్గిన సమాధానమును చెప్పవలెననినది సిమ్మగారిని అడిగిరి.

సిమ్మగారు:—రైల్వేబోర్డువారు కర్చులలో ప్రతివిషయమును బహుభాగ్యతగా విచారించిరి. ఇట్టిసిటిలో వివరములను గురించి సమాధానము చెప్పటకష్టము. బొగ్గుగను లెచ్చటనున్నను సరే, వ్యాపార మెంతయొక్కవైననుసరే, క్రిందటి పంపత్తరపు లెక్కలను చూచి దామాషా నిర్ణయించి రైల్వే కర్చు లింతకు మీరరాదని రామయ్యంగారు చెప్పుచున్నారు. రైల్వేలను నడిపించుట అట్లుగాదు. అందువలన రైల్వేలు రూపుమాసిపోవును.

రామయ్యగారు రిచ్చిన లెక్కల వివరములను స్థాయి ఆర్థిక సంఘమువారు విచారించవలెనని రామయ్యంగారు నూచించిరి.

రామయ్యంగారు పడిన కష్టములకు ప్రభుత్వమువారు కృతజ్ఞులని సర్ చార్లస్ యిన్నీసుగారు వాగ్దాన మొనర్చి ఆలెక్కలను స్థాయి ఆర్థికసంఘమువారు పరిశీలించుటని వాగ్దాన మొనర్చెను.

తుట్టకుదకు రామయ్యంగారు తమతీర్మానమును ఉపసంహరించుకొనిరి

వర్కింగు కర్చులలో 37 లక్షలు తగ్గింపవలెను కేల్కారుగారు

వర్కింగు కర్చులలో 37 లక్షలు తగ్గింపవలెనని తరువాతి తీర్మానమును స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులుగ కేల్కారుగారు తీసికొనివచ్చిరి. లీకమీషనుచలకు కంపెనీరైల్వేల ఆఫీసరు లపై పూర్తిగా గాని కొంతవరకుగాని అనుబంధ పెట్టుబడు యమున తీర్మానించుటకుముందు యాస్తుయండియన్ జి. వి. వి. రైల్వేలపై అనుబంధ పెట్టుట కను (2 సవత్సరములు) కర్చులకు సరిపోవునట్లుగా యీసామ్యము ప్రభుత్వముచే రేర్చించి యుండి. కేల్కారు తమతీర్మానము నుపసంహించుటకు లేవక పూర్వము, యి న్నీ సు గా రు లే చి అ టు వ ం టి నిర్ధారణ యొద్దయు తాతేదుగావున తాను చాలచిట్టులో నుం టినిని చెప్పిరి. ఈతీర్మానము చచ్చింపబడేటట్లుయిన ప్రభుత్వము తరపున తానెట్టిజవాబును చెప్పలేననెను. కాబట్టి ప్రస్తుతము దానివిషయము వదలిపెట్టవలె ననియు అసవరమైనయెడల పెట్టెంబరు సమావేశములో సస్టి మెంటరీ డిమాండును తీసికొని రావచ్చుననియును అప్పు డజి పూర్తిగా చర్చింపబడుననియు చెప్పెను. ఆయనను పూర్తిగాగాని లీకమీషను నూచనల ననుసరించి మేలు కలిగించుటకు నిశ్చయించినయెడల అట్టిమేలు నె నుకటివారికి గూడ చేయబడునని ఆయన స్పష్టపరచెను.

37 లక్షల యేర్పాటును ఉపసంహరింపవలెనని సర్ చార్లస్ యిన్నీసుగారు నూచనయొక్క ఫలితమై యున్నదని పండిత మోతీలాలుగారు చెప్పిరి.

జిన్నాగారు:—మీ నిర్ధారణలో మేము భాగస్వాములము కామనే మరతుమీద డిమాండులో 37 లక్షలు తగ్గించుటకు మేము ఒప్పుకొనుచున్నాము. (అవుననియేనని కేకలు) అట్లయిన సర్ చార్లస్ యిన్నీసుగారు కేల్కారుగారి తీర్మానమును ఒప్పుకొన్నట్లుగా భావించెదను.

డిమాండులో 37 లక్షలు తగ్గించుటకు సభవారంగీకరించిరి. (అ. ప్రె.)

రైల్వేసర్వీసులను భారతీయుల హస్తగత మొనర్చుట యం- కె. ఆచార్యగారు

రైల్వేసర్వీసులను సరిగా భారతీయుల హస్తగతమొనర్చలేదని ప్రభుత్వమువారిని నూపించు నిమిత్తము 20 లక్షలుతగ్గింపవలెనని యం. కె. ఆచార్యగారు తెచ్చిన తీర్మానముపై కొంతయు దేకముగా చర్చజరిగెను. లెక్కననూపి భారతీయులకు తగినప్రాత్యాహునులేదనియు, అట్లుభారతీయులకు తగిన ప్రాత్యాహును కలిగించుటకై ముసలివారిని తొలగింపవలెననియు చెప్పిరి. జీతములలో గూడ యిచ్చుడున్న వ్యత్యాసము తొలగింపబడవలెను.

నాటీమహమ్మద్ హుస్సేన్లీగారు యీడిమాండును బలపరచి చేరునకు మాత్రము రు 100. తగ్గింపు పని అడిగిరి. కాననసభవారిదివరకే చర్చించినటువంటియు తాముచెప్పినటువంటియు రిటైరించిమెంటు విషయములను అధ్యక్షుడు ప్రోసీవేసెను గావున ఆచార్యగారు అసవరణకు ఒప్పుకొనిరి. డాక్టరు లోహకరుగారు సవరణను గట్టిగా బలపరచి:

గోస్వామిగారు, రైల్వేలలో ఉన్నతాధ్యక్షములలో భారతీయులను తక్కువగా నియమించుచున్నారనియు భారతీయుల నెక్కువగా నియమించినగాని విడదీయుపద్ధతీవలన అభిమానలేదనియు చెప్పిరి. లేకున్న నిరంకుశప్రభుత్వమునే సాగనిచ్చినవారగుదురు.

ఈమాటకు సర్ చార్లస్ యిన్నీసుగారు రడ్డుపెట్టిరి. నేనెవరినిగురించియు మాషించుటలేదని గోస్వామిగారు రినిరి. రైల్వేకాళు వారు భారతీయుల కుద్యోగము లీయవలెనని చెప్పుచున్నాను.

సర్ చార్లస్ యిన్నీసు:—పోయిన మూడుసంవత్సరములలో నువీరియు సర్వీసులలోనికి 76 గురు క్రొత్తమునుమ్యలం తీసికొనబడిరి. వారిలో 48 మంది (జాదాపు నూటికి 50 మంది) హైమాటరీ యిండియనుల యూరపియనులు 28 మంది, ఇకముందు లీకమీషనువాకు చెప్పినట్లు భారతీయులు నూటికి 75 మంది నియమింపబడుదురు. సబార్డినేటు సర్వీసులలో రిక్రూటుమెంటు విషయమునను ప్రమోక్షను విషయమునను ఆంగ్లోయిండియనులలోపాటుభారతీయులకునుసమానవాకాశము బంపవలెనని వాటిజ్యుసభ్యుడు ఒప్పుకొనెను. ఈవిషయమై ఏజెంట్లు గట్టిగా చెప్పబడినది. అప్పుడే అభివృద్ధిప్రారంభమైనది. బాండిరీలో ట్రేయినింగు నూలుల పార్సంగంధ మొనర్చుకొనే భారతీయుల నిర్మాణలలోను తగినప్రాత్యాహు మొసంగబడును.

పాలుగారు:—ఏయొక్కవ్యవస్థనుకూడాని తెగనుగాని పక్షపాతమునూపక భారతీయులను నియమించుటలో స్థామాటరీ యిండియనులనే నియమించేయెడల యీతగ్గింపుకు ఓటుచేయుదునని పాలుగారు చెప్పిరి. సర్వీసులలో మహమ్మదీయులు చాలతక్కువగా నున్నారనియు వారిసంగతి చూడవలెననియు మోతీఆబ్దుల్ కాసింగారు చెప్పిరి.

నూరురూపాయలు తగ్గించుట ఆమోదింపబడెను. 51 మంది అనుమతముగాను 39 మంది ప్రతిహతముగాను ఓటు సచ్చిరి. పలేలుగారి తగ్గింపుతీర్మానము

20 లక్షల 24 పేల సిబ్బాదిఖర్చులకుల లండనుబోర్డుల క్రింద 2 లక్షలు తగ్గింపవలెననినది పలేలుగారు పసాదించిరి. జి. వి. వి. ఇ. వి. రైల్వేలుగూడ స్టేటుమేనేజీమెంటు క్రిందికి రానున్నప్పుడు యిత ఖర్చెల చేయవలెనని అడిగిరి.

ఇన్నీయు ఇండియా మంత్రితో యేర్పరచుకొన్న కంట్రాక్టు లావాదేవీలనియు వాటిని తీసివేయుటకు వీలులేదనియు సిమ్మగారు చెప్పిరి.

రంగయ్యంగారు పలేలుగారి తీర్మానమును గట్టిగా బలపరచి రెండులక్షలు స్వల్ప డిమాండుని చెప్పెను. లండనుబోర్డు ఖర్చులను ప్రభుత్వమువారు జాగ్రత్తగా పరిశీలించవలెను. జి. వి. వి. ఇ. వి. రైల్వేలు స్టేటు అధికారముక్రిందికి వచ్చుచున్నవి గాన బహుబడికకు రావలసినదని యిండియా మంత్రికి తెలియజేయుట సభవారి విధియొందున్నది.

బడ్జెటు ఎస్టిమేటు క్రిందటి సంవత్సరము 25, 00, 000 లనియు జి. వి. వి. ఇ. వి. రైల్వేలను తీసికొనుటవలన 5,00,000 అదాయమువచ్చుచున్నదనియు సర్. బాసిల్ బ్లాక్లూ గారు తెలియజేసిరి.

తుకకు పలేలుగారి తీర్మాన మంగీకరింపబడెను. 47 అనుమతముగాను 38 ప్రతిహతముగాను ఓట్లువచ్చెను. ఇథంతటితోముగిసెను, కేపు మిగతాడిమాండు చర్చింపబడి జెనరలు బడ్జెటు నివేదింపబడెను. (అ. ప్రె.)

హిందూమహమ్మదీయుల బడంబడిక

మరతుల ప్రత్యక్షనిదర్శనము

నాగపురము, ఫిబ్రవరి 28:-కడపటి శివరాత్రినాడును, పెండి ఆత్మవసులందును నాగపురమందలి హిందూమహమ్మదీయుల తగవులను బరిష్కారముగావించబడి మాలావా అబ్దుల్ కలాము అజదు, పండిత మోతీలాలుగార్లచే గావించబడిన మరతులు ప్రత్యక్షము పరీక్ష చేయబడెను. ఉభయపక్షములను సంధిపరతులప్రకారముగ నడచుకొనిరి. మనీదునెడుట హిందువుల ఉత్సాహము అతిశాంతియుక్తముగ నెడలెను.

(అ. ప్రె.)

జిల్లాబోర్డుల రైల్వేలు:—జిల్లాబోర్డు రైల్వేల కొను విషయమై తంజావూరు తిరునల్వేలి, కోయంబటూరు జిల్లాబోర్డులవారిచే మద్రాసు ప్రభుత్వమువ్యాకా దక్షిణ ఇండియా రైల్వేవారు ఉత్తర ప్రభుత్వములను జరిపెదరని అసానియేతెడ్ ప్రసు అప్ ఇండియా వాకికి తెలియుచున్నది.

వెల్లింగుట సోసిసిమా

మాంటు రోడ్డు, మద్రాసు 953
28-2-25 శనివారమునందు 6-3-25 శుక్రవారమువరకు శని,ఆదివారములందు మహమ్మదీయు 8-15 గంటల మాటనీగలదు.
“నో డి ఫెన్సు” విట్రాక్స్ స్పెషల్ డ్రామా
విల్లి యండిన్స్, ఎడ్మండు జాన్సన్ అత్యద్భుతచర్యలు, సాహసకృత్యములు, వింతలు చూడవలెనవి.
4 వ న్యూసీరీస్ డి నెదర్ ఫున్నర్నుగూడ చూడవలెను.

రెడ్డిరాణి సచిత్రమాసపత్రిక-1781
సం॥ర శంధారు 3
మత,సాంఘిక,వ్యవసాయకవిద్యావిషయములు చర్చింపబడును.
వారకాంత (కావకము) విలులయు,విట్రాక్స్ తైలయు అద్భుతచర్యలు, వీచివర్ణన చదివితీరవలెను. నెల 12
మిథునానురాగము(చేరుగొన్నవలె)నెల 12
నరసింహకారికావృత్తి (శివుస్తంబ గృహ్య) ప్రస్తుతముతమ తెలుగు 1731 తాత్పర్యముగల స్మార్తగ్రంథము నె. 1-10-0
రెడ్డిబ్రదర్సు రాయవరము,గోదావరిజిల్లా

ఆంధ్రపత్రిక

1925-వ సం. ఫిబ్రవరి 28-వ తేది

శనివారము

పరిశ్రమ

మంత్రులు గావలయునా అక్కరలేదా, సంస్కరణములను స్వీకరించెదరా లేదా యని లిట్టను ప్రభువుగారు ప్రశ్నించెడిది. ఇట్టి ప్రశ్నయే సామ్రాజ్య శాసనసభలో గూడ జైత్రము వచ్చెను. శాసన సభవారికి జవాబునిచ్చినను, ప్రజలు వేరువిధముగ జవాబియవలసియుండును. సంస్కరణములూ, స్వపరిపాలనమూ యను ప్రశ్న, దేశము నెదుర్కొనుచున్నది. స్వపరిపాలనమే ప్రజలకు ముఖ్యముగ గావలసినదెడల, కాంగ్రెసునందు వెంటనే సభ్యులుగ జేరి, స్వరాజ్యసంపాదనకై యావచ్చుకీని ధారణాయవలసియుండును. స్వరాజ్య మొకరిచ్చెడిది గాదనియు, స్వయంకృతములమున పొంది యనుభవించదగినదనియు గ్రహించునెడల, కాంగ్రెసును బలపరచి, తదాదేశములను నిర్వహించుటయే అవసరకర్తవ్యము. ఇతరమగు ఆకర్షణలు వేయి యున్నను, ప్రస్తుతసమయమున స్వపరిపాలనా సంపాదనమునందే ప్రజలు తమ దృష్టిని కేంద్రీకృతము జేయవలసిన తరుణ మానన్నయినది. తక్కుంగల వరములు చేకూరినను చేకూరకున్నను విచారించ నక్కరలేదు. స్వల్పలాభములున్నను ఊడినను పాటింప నక్కరలేదు. ప్రజలలో నాత్మ విశ్వాసము గుడిదిన చాలును. తమ సంకల్పము నేడుగాకున్న రేయినను సఫలము గాంచక తీరదను నమ్మక మేర్పడిన చాలును. దృఢచిత్తులగు వారి సంకల్పము నేరును విఫలపరుపజాలరు.

ప్రతిజాతియు తన యుద్ధరణమునకు తానే తోడ్పడుచున్నది. ఎవరి యున్నటికిగాని, అధఃపతనమునకు గాని వారే కారకులు. అధికారవర్గమును నిందింప నక్కరలేదు. దేశమునందైకమత్యము ప్రబలిన, అధికారవర్గము విభజించి పాలించుట కెటుల వీలగును? అట్టి దృఢసంయోగము లేకుండుటకు ప్రజలే బాధ్యులు. ప్రజలు తమ వత్తములను తాము దయారజేసికొని, విదేశవస్తువులపై నాధారపడిక, దారిద్ర్య పెనుభూతమును పారద్రోలుచో, హిందూదేశ సంపద నెవరపహరింపగలరు? విదేశములకు బోవు ధన ప్రవాహము నాపు శక్తి ప్రజలందే గలదు గదా! చేతనున్న కార్యములను విసర్జించి, స్వరాజ్యము కొరకై వీరి సహాయమును వారి సహాయమును అపేక్షించుట పరిహాసాస్పదము గాదా? ఇతరులకొరకై వినియోగించుచున్న శ్రమను జాత్రైక్యమును చేకూర్చుటకు వినియోగించుచో, ఎంతటి యనుకూల ఫలము గలిగెడిదో జెప్పనక్కరలేదు. ప్రజల-ఆర్థిక సంపదను బలపరచుటకు తగిన కృషి జరిగియున్నచో, యేమ దేవత తాండవమాడట కవకాశములేకుం డెడిది. స్వరాజ్యసిద్ధి కాటంగములు తొలగిపోయెడివి. ప్రజలు స్వయముగ నిర్వహించుట కార్యములను విడనాడి

ఎండమావులవెంట బరుగిడి నారంభించితి. ప్రస్తుత సమయమున వారి నిస్సహాయత జూచిన, నిజసిద్ధి వెల్లడియగును.

అధికారవర్గము ఊహింపవలయుననిన, ప్రజాశక్తి వృద్ధిగాంచవలయును. శక్తియున్నగదా, నిరోధము కొనసాగుట! శక్తివిహీనమగు నిరోధము విఫలమగుట సహజము. ఇక నయినను ప్రజలు మేల్కొని బాహ్యదృష్టిని లోపలకు త్రిప్పుకొనవలయును. ప్రథమకర్తవ్యము ఉత్కృష్ట ప్రజా సంస్థయగు కాంగ్రెసును బలపరచుట. కాంగ్రెసు బలము తగ్గునెడల, ప్రజాశక్తియు ఊహించును. మింగోమాల్లే సంస్కరణములతో కాంగ్రెసుతో బనిలేదని చాటినవారుగలరు. కాని, వీరియూ హాలు పిమ్మట విఫలమయ్యెను. మాంటాగూ ఫలముఫర్లు సంస్కరణములతో కాంగ్రెసు పలుకుబడి యంతరించునని మరల నూహించిన వారు గలరు. కాని అదియు వెంటనే నిరర్థకమయ్యెను. కాంగ్రెసుసభ పలుకుబడి రానురాను హెచ్చునుగాని తగ్గలేదు. సంస్కరణముల బట్టుకుని పరాధీనప్రవాహము వీడుట దుర్లభమని ఎల్లడల గోచరించుచున్నది. కాంగ్రెసునొకయే గమ్యస్థానము జేర్గగలదను నమ్మకము ప్రబలినది. ఆ నమ్మకమును సార్థకపరచుట కింతకన్నను అనుకూలతరుణ ముండబోదు. ప్రజాభిప్రాయమును అధికారవర్గము నానాటికి చులకనజేయుచున్న సమయమున, కాంగ్రెసు దరిజేరుట ఎల్లరకర్తవ్యము. ఈ విషయమై ప్రజలలో ప్రబోధమును గలిగింపవలసిన బాధ్యత నాయకులపై నిలచియున్నది.

కాంగ్రెసు సభ్యులగుటకు ముఖ్యనియమ మేదియో చదువరులకు తెలిసియేయున్నది. నూలు వడుకుట, ఏ కొలదిమందిసభ్యుల పనియోగాక, కాంగ్రెసులో జేరగోరెడి వారెల్ల రధర్మమై యున్నది. దినమునకొక అరగంటయినను, కాంగ్రెసుకొరకు కొలది శ్రమకు లోనుగావలసిన బాధ్యత ప్రతిసభ్యునిపై గలదు. ఇట్టిబాధ్యతను నిర్వహించుటకన్నను ఆనందమింకొకటుండునా? దేశ విముక్తికొరకై, యామాత్రము స్వల్పకృషి సలుపు భాగ్యము ప్రతివారికిని లభించుట, యదృష్టమని భావింపవలదా? విద్యాధికులేగాదు, రాజ్యాంగప్రవీణులేగాదు, వక్తలును వ్యాసలేఖనానైపుణ్యులును మాత్రమేగాదు, కృషివలులు మొదలుకుని నాయకోత్తములవరకు దేశకార్యనిమగ్నులగుటకు మహాత్ముడదృఢతావకాశ మొసగియుండును. ప్రజాశక్తి క్రిందినుండి పైవరకు విస్తరించుటకు వీలొనర్చెను. ఇట్టియవకాశమును కోల్పోవుట పాడియా? ఆసేతు హిమాచలపర్యంతమును, స్వరాజ్యసంపాదనాదీక్ష బూని ఎల్లరును అప్రమత్తులై కృషిసలుపుట, ఎంత మహదానందదాయకమో ప్రజలూహించెదరుగాక! రేపటివరకు దేశమెంతవరకు దిగ్విజయము గాంచునో చూడవలయును. ఈవిషయమై మహాత్ముడెంత పరితపించుచుండునో తెలుప నవసరము లేదు. మహాత్ముని యభీష్టము నెఱవేరుగాక!

విమాన యుద్ధము

విమానదళము వృద్ధియగుచున్నదని సంతసింపనక్కరలేదు. ప్రస్తుత సమయమున రాకపోకలు త్వరితముగ జరుగుట కివి లాభించినను,

మున్ముందు విమాన యుద్ధ మతిశయించుట కివి వీలొనగును. రాబోవు సంగ్రామమునందు విమానదళ ప్రాముఖ్య మతిశయించుట సహజము. అందుచే, వైమానికవృద్ధి సంతసమునకు కారణము గా జాలదు. వైమానిక సంగ్రామము, శత్రువిదానమున కతిత్యరితముగ దారి జూపుట నిశ్చయమయినను, మిగుల క్రూరమని పలువురచే సంగీకరింపబడెను. జర్మనులు విమానములను ప్రథమమున నుపయోగించినపుడు, వారిని దూషింపనివారు లేరు. తుదకు వారి పద్ధతులనే, ఇతర దేశముల వారు గూడ అవలంబించుట జరిగెను. సాపరాధులు నిరపరాధులను భేదములేక, పౌరులు సైనికులను భేదములేక, స్త్రీ పురుషులను తారతమ్యములేక, విమానములెల్లరను పరిమార్చును. ఇట్టిపద్ధతులను అంతర్జాతీయ సంఘము లెంత త్వరలో విరమింపజేసిన సంతలాభకరము. కాని, అట్టిప్రయత్నము గానరాదు. విమానములను నిర్మించుటకై పోటీజరుగుచున్నది. ఒక దేశము వేరొకదేశమును మించ జూచుచున్నది. వాయుశాఖా మంత్రియగు సర్ సామ్యుయల్ హోరుగారు వాయువిమానములకొరకు గతవత్సరమునకన్న ఎక్కుడుధన మొసంగగోరెను. వాయు విమానములవలన గలిగెడి మేల్లను వీరు వేనోళ్ల బాగడిరి. బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమును నిలుపుకొనుటకు, ఇంతకన్నను ఫలప్రదమగు మార్గములేదనిరి. వాయువిమానములపై సైనికుల నతిసులభముగ దీసికొని పోవచ్చుననియు, అగ్నిగోళములను విసరి శాంతిని గుదుర్పవచ్చుననియు, వీరివాదము. లేబర్లు పక్షమున ఫిలిప్ స్పీడనుగారు, వాయువిమాన ప్రయోగపద్ధతిని తీవ్రముగ ఖండించిరి. యుద్ధ సామగ్రిని తగ్గింప వలయునని ఒకమూల గోరుచున్నారు. ఇందుకొరకై రెండవప్రపంచ సమావేశముగూడ జరుగనున్నది. వేరొకవంక ప్రతిజాతియు ఆయుధసామగ్రిని వృద్ధిజేయుచున్నది. ప్రపంచ శాంతి సమావేశ విజయము నకిది మార్గము గాజాలదు. స్పీడనుగారి సవరణ నిరాకరింపబడుట చోద్యము గాదు. హృదయమునందు మార్పుగలుగనిది, బాహ్యచిహ్నములలో మార్పుగలుగనేరదు.

వర్ణవ్యవస్థ : దక్షిణాఫ్రికా

దక్షిణాఫ్రికాలో వర్ణవ్యవస్థకు సంబంధించిన చట్టమును, స్మట్టుసేనాని సయితము ఖండించెను! కొన్ని వృత్తులలో తెల్లవారు మాత్రమే పనిజేయవలయుననియు, స్వదేశీయులను ఆసియావాసులను జేరనియగూడదనియు, నూతన చట్టము ప్రతిపాదించుచున్నది. ఇట్టి చట్టమును సదుద్దేశ్యముతో ప్రవేశపెట్టలేదని, స్మట్టుగారు స్పష్టముగ తెలిపిరి. నల్లవారిని తెల్లవారిని వేరుజేసి, దక్షిణాఫ్రికాచట్టములను మలిన పరుపవలదని, గాంధీమహాత్ముడు తమకు తెలిపిన హితమును, స్మట్టుగారు విశదీకరించిరి. స్మట్టుగారు ధైర్యమువహించి, తెల్లవారల యాగడములను మొదటనే యణచివైచినచో, ఇంతటి దుస్థితి ప్రబలెడిది గాదు. లేనిపోని భయమునకు లోనై, వీరు ప్రతి విషయమునందును, తెల్లవారికి లొంగిపోజొచ్చిరి. స్మట్టు గాంధీ ఒడంబడికను వమ్ముగావించుటకు, వీరే తోడ్పడిరి. నేడు శ్వేతదురభిమానము వెచ్చువారికి,

రక్తాక్షి సం||రం ఫాల్గుణమాస శుద్ధ ౬, శనివారము

మాతృ నివేదనమ్

[గాడేపల్లి సూర్యనారాయణశర్మగారు]

ఉ. లచ్చిమఱుంగునం బడి మె లంగడికోడలి వైన నీవు వి, పృచ్ఛముతో భరంబడి యభాగ్యగతిఁ వెతఁ జెందుమేము వెం, పచ్చపడంగ విద్య యను సంబుధిఁ ద్రచ్చిన వెన్నముద్ద మా, చ్చినఁ జాలదే? యమృత మింతకు లొచ్చు కదమ్మ? భారతీ!

మ. భరతత్మోతలమందుఁ బుట్టి పెరుంగఁ భావింపఁగా నన్నిటఁ, దిరమై భారతి యన్న పేర్వడితి వాత్మియాభిమానంబుతోఁ, గరుణింపందగు భార తీయులము మాకామ్యంబు లీడేర్చి చె, చ్చెర విద్యావిభవాళికె యొనఁగు మా శీర్వాదమో భారతీ!

ఉ. తాతలనాఁటినుండి వసు-ధాతలనుండలి మాన వాళి వి, ఖ్యాతి దలిర్ప లక్ష్మీ సుముఖంబొన రించుకొనంగ, మే ముచే, తాతతబుద్ధి నామె విడనాడి నిను భజించు చుంటి మీ, నీతిఁ లలంచి మాయెడల నింపవె నీకృప నీవు భారతీ!

ఉ. అత్తయఁ గోడ లొంపొరులయాదరణం బొన రించుకొన్న నీ, గత్తె యేజగంబున వికావిక పుట్టకయధిడు నెట్టిసం, పత్తియుమాకుఁ బట్టుఁ దనభర్త యనంతఁడటంచు గర్వితో, నత్తత నట్టిపాత్తుకరు-ణం దలపోయదు లచ్చి భారతీ!

సీ. తనుఁ బూజనల్పబోరని తాత నీభర్త

నుదుటిపై వ్రాతల నొక్కివ్రాయు

కోడలి శరణన్నకూళ లీరలటంచు

లచ్చి మాయుంట నిప్పచ్చపటచు

ఇల్లాలివలలోన నిలుకటపడియున్న

వెన్నుండు మముఁ బ్రోవ వెఱచి డాగు

సవతిపోరున కెప్పు డవశయై భూదేవి

మోయఁ జాలక మమ్ము మూలఁద్రోయ

గీ. ఎన్ని నదివిన నేమి లాభించునమ్ము

యంబలేరై నఁ గొలబుట్ట నత్త దాల్చె

గమసుతన మంది నీ వింకఁ గొడుగులయెడఁ

గామితము లిచ్చి భారతీ! కరుణ గొనుము.

మ. తన మాహాత్మ్యమె మూడులోకముల కాధారంబు గావించునా, ధనలక్ష్మి భజియించు వాడుతె స్వర్థబూని సర్వంబు ని, మృని పీడింపము నిన్ను మేము జగతియాత్రఁ బొన ర్పంగఁ జా, లినత్పత్తికొ దయసేయు మంతె పదివేల! యందు మోభారతీ!

ఉ. సృష్టి యొనర్చుటందుఁ గృషి చేసిన బ్రహ్మను జెట్టబట్టి వి, స్పృహముగా ధనార్జనవి, చారణ నేయకయంటి నీవు మా, కష్టము లెట్లుతీర్తువు?

ఔవిజయ భారతసభ - కాకినాడ

(ఉమర్ కవి అలీమాగారు)

పితాపురమున ది 31-1-25 సం॥ తేదీ శనివారము ప్రదర్శించిన "సావిత్రి" నాటకసందర్భమున సోదరసమితి చదివిన స్వాగతపద్యములు.

సీ॥ సతి కుండు లక్ష్మీలక్ష్మణములు వెలయించి

విన్నాణ మొప్ప సావిత్రిపాత్ర

తల్లిదండ్రులసేవ దైవతంబులసేవ

పరగఁజేసెడు సత్యచతుపాత్ర

కాలావబోధంబు గావించి దాంపత్య

మొనరించినట్టి నారదునిపాత్ర

సాధ్వీ సావిత్రిని సాకి యిష్టార్థంబు

లరసి కూర్చిన కాలయమునిపాత్ర

తే॥ గీ॥ ఇట్లై తక్కిన పాత్రలు నెనకమెనఁగె

విజయభారతసభ నేడు విజయ మయ్యె

ఆంధ్రదేశంబు దీనిచే యశము గాంచు

బాలసమితై న విబుధులఁ లీలదనరె॥

తే॥ గీ॥ విజయభారతసభకు నద్విజయక్తి ర్రి

హేతువగువాడు గుణముల నెనఁగువాడు

పల్లెకుల దుగ్ధవార్ధిక్షపాకరుండు

ప్రకట మెకటహనుమంతరావుగాడె॥

ఉ॥ శ్రీయును వాణి పార్వతి విశేషవిలాస విభాన వైఖరి॥ బాయకప్రోవుతఁ విజయభారత సత్సభ నుత్పసించి దీ॥ ధ్వాయువు సన్యశంబు విభవాతి శయంబు విశాలచారుడే॥ గ్రియకళాకలాపముల కేవలముక సమకూర్చి చొక్కుచున్॥

మగం డొనరించెడి వృత్తి నీచ మం, చిప్పము

లేనిచో సుతుల మే మెఱిగింపుము మాకు;

భారతీ!

చ. ఒకటననాథు లై వెలసి యుండుటఁ గాలము

చెల్లిపోయె గో, రికలు ధనంబు వృత్తుల గు

ఱించిన చింతలు నీదున త్తవా, రికె గడుఁ దక్కు

వైనను; భరింపఁగవచ్చునె మాకు నేటి తా,

కికనకలార్థము ల్లానెడి కృత్యము నేర్పక? తల్లి!

భారతీ॥

సీ. మట్టిబొమ్మలు చేసి యెట్లెట్లాడించు

విభునకు వేదము ల్విప్పిచెప్పి

పదివేసములు వైచి బ్రదికెడి మామకు

రాజ్యతంత్రంబు లేర్పడఁగ నేర్చి

కడనముద్రంబు బడి యున్న యత్తకు

ధనము సేకూర్పు సాధనము తెలిపి

సుర ద్రావి యున్న తనరణి జీవించెడి

దేవతాశికిఁబూజ్యదీప్తి గొలిపి

ఓనమాలు మొదలు నున్న విద్యలకెల్ల

నీవె నెలవుగాఁగ నెడినావు

పరమకరుణ మమ్ముఁ బాలింప భారతీ!

పూనవమ్మ తల్లి! పుణ్యవల్లి!

గ్రంథ స్వీకారము

కమలాసుందరీయము పద్య కావ్యము, శృంగార

ప్రధానము

గ్రంథకర్త:—డాక్టరు బుద్ధిరాజు శేషగిరిరావుగారు ఎచ్. ఎల్. ఎమ్. ఆండ్ ఎస్. సర్వాధికారి, వెల రు ౧-౦-౦

ప్రతులు గ్రంథకర్తగారియొద్ద దొరకును. దీనిని గ్రంథకర్తగారు మాకుఁ బంపిరి. కృతజ్ఞతతో స్వీకరించితిమి.

* * * *

భద్రాద్రి రామదాసు (పద్య కావ్యము)

గ్రంథకర్త:—పంగనామముల రామచంద్రరావుగారు, ఆరండుపేట, గంటూరు. వెల రు ౧-౦-౦

గ్రంథకర్తగారి గ్రంథమును మాకుఁ బంపిరి. మేము కృతజ్ఞతతో స్వీకరించితిమి. ఈగ్రంథమునకు బ్రహ్మాండపురాణములో గౌతమీ మాహాత్మ్యమునకు భద్రాచల త్రైతకథ మూలము. ఈగ్రంథకర్తగారు ఇదివఱకు 'పల్నాటి యాధ్య'మను నాంధ్రవచనగ్రంథమును, 'పరంగి'యను ఖండపద్యకావ్యమును రచించి యాంధ్రసాహిత్య కర్షించినవార. ప్రతులకు గ్రంథకర్తగారికే వ్రాయవది.

* * * *

సుబోధినీ గ్రంథనిలయము-అనుబంధము ౧

(1) భగవదనుమతము (పద్యములు)

గ్రంథకర్త:—శేషసేని సూరయకవి. మన మెట్లు నడచుకొనిన భగవంతున కనుమతముగానుండునను విషయమును గ్రంథకర్త యిందు నడిపిరి. వెల రు ౦.౮-౦

* * * *

సుబోధినీ గ్రంథనిలయము - కుసుమము ౧౦

(2) కుమారి (చారిత్రకనవల)

గ్రంథకర్త:—నూతలపాటి శేషరాజుగారు, వెల రు ౧-౦-౦.

'అబలా సచ్చరిత్రతత్వము' నుండి ఇతివృత్తమును, 'చూహమృదీయ'మహాముగము'నుండి చక్రత్రాంశములను, అధునిక కవిపుంగవులయొక్కయు, నవలా నిర్మాతలయొక్కయు గ్రంథములనుండి కల్పనలను, భావములను గైకొని యీగ్రంథమును గ్రంథకర్త రచించినవారట. ఇందలి యితర సారస్వములను జరుపదుతే తెలిసికొందురు గాక!

ఈగ్రంథములను పలయువారు: లోట వెంకటాచలవాస గారు, సుబోధినీగ్రంథనిలయ సంపాదకులు, తెనాలి. అని ప్రాసికొనవలెను.

క వి త

ఉ॥ తిక్కనభక్తియంద్రు కవిధీరుండు నన్నయపండితుండు తానొక్కవనించెనంద్రు రమణుగ గొనియాడగ పోతనందు ఆ, మృక్క ప్రపూర్ణభావమున వ్యక్తులభేదములున్నె యూరకా, ఫక్కిని పల్కుచుండు తలంపఁ బుధకోటిక సద్రసంబులే, చక్కిని బాటుచున్న కవిచంద్రుల చంద్రికయాట నేకమై, మక్కువ గల్గజేసెడిని మాస్యతగాంచెడు తత్వవృష్టిచేక.

కం. కనకమ్మ.

శాకుంతల లోని - ఒకవ్వంగార్థ సంభాషణ

[సాహిత్యసర్వతి - మంత్రాదురసామయ్యగారు.] విద్యవ్యర్థులు, లారా!

కవియల పరుగున శ్రీకాళిదాసకృతశాకుంతలంబు వాసని విద్యవ్యర్థులగుటచే మానేతుమిహుచలమును, తుదకుఁ బ్రపంచ మంటట సహితము లేదనుట యతిశయోక్తి కానేరదు. అందుఁ దృతీయాంకావసానమున శకుంతలారుద్యంతల మనోరథసంపాదనసమయమున గౌరవ్యాగమనముచేఁ దప్పంగము కలుగుచున్నది. ఇప్పుట్టునఁ గొన్నివ్యాఖ్యానములచే నొకసందేహము కలుగుచున్నది. తత్పరిహారార్థ మివాద్యసమయ ప్రాయము వ్యాఙ్గము.

తృతీయాంకమున రాజు మనోభవవేసల దాశబాలక, సభసహితమున శకుంతలయున్న లతాగృహ సూపకమున వెల్లి చెల్లుచున్నది నిలిచి యామెచిత్తవృత్తిని పరీక్షించుచుండెను. శకుంతలసహితము మదన బాధితయై, గుప్త్యంతునికి మదనలేఖ ప్రాసె యద్దానిఁ జెకఁతలెత్తఁ జదిచి వినిపించుచుండెను. అప్పుడు దువ్యంతు డెదుట నిలిచి తా నామెఁ జూచుచున్నది యుద్దతిని వదలి, సద్వృత్తిక్షేపముగా బలికొనుచు దువ్యంతు కేగి ఇలుముల ముంగుటల యుక్తము

ప్రియంబదా:- (సద్వృత్తిక్షేపం) అననూయే ఏమ ఇతస్తతో దత్తవృత్తిః పర్యుత్సాహో పృగహోకో మాతర మస్మేషతే ఏహి, సంయోజమాన ఏనం (ఇతిప్రసృతే)

(అననూయ! అదిగో నిటునటు దృష్టి గిగిలించుచు లేచి పిల్ల పర్యుత్సాహయై తల్లిని వెదకుచున్నది. రమ్మ దానిని తల్లితోఁ గూర్చును.) అనుచు బయలుదేరి.

శకుంతలా:- సభ్యో! అశరణాస్మి. అన్యతరా వా మాగచ్ఛతు. (సఖులారా! నేనసహా యురాలకు. మీలో నొకరు నా యొద్ద నుండుడు.)

ఉభౌ:- యః పృథివ్యాశ్శరణం స తపసమీపే వ్రతే. (ఇతిప్రసృతే) (పృథ్వీరక్షతఁడే నీ సమీపమున నున్నాడు. మేమేల?) అని వెలిరి.

శకుంతలా:- కథం గతేవ, (హా చెరిక తై లెట్లు వెడలిపోయి!) రాజా:- అలలల మావేదేన సన్వారాధయితాజన ప్రప సమీపే వ్రతే

ప:- కింశితలైః క్లమవిరోధిభి రాద్రావతాం త్వంచారయామి నశినివతాశస్మంతైః, అంశే నిధాయ కరభోరు యథాసు ఖంతే సుఖానాయామి చరణా వుధ సదృశామ్రా.

(సంభ్రమ మేల! ఈ నేకకజనంతు నీసమీపముననే వేచియున్నాడు గదా! కరభోరూ! నశినివతాశస్మంతలం గొని చల్లనివియ, శ్రేణుమును బడిపొరించుచువియు నగు నార్ద్రా వాతములు వచ్చునట్లు చీచుచున్నా! లేక నీదగఁబడయును నా యంకతలమున నీదుకొని సుఖమును లుగనట్లు మెల్లగా సంవాహన మొనర్తునా?)

శకుంతలా:- న మానసియే మృత్యావ మప రాధ యిష్యామి. (ఇరుత్యై యప్రసృతా.) (మానసియుండెడ నపరాధ మాహంపను) అని లేచి వెళ్లును.

రాజా:- నుండు! అపరినిర్వాహోఽయం దివసః ఇయం చతేషమవస్థా.

ప:- ఉత్పృజ్య నురుశశయనం న లి నీద శ కల్పితం ప్రనావరణమ్, కథమాహం నీ గమిష్యామి పరిబాధాకేతై రంగైః. (ఇతి బలాదేవాం నివర్తయతి.)

(నుందరి. ఇప్పుడెండ చల్లాదలేదు. నీశరీరావస్థయు నిట్లున్నది. నశినిదశకల్పిత మగుచుకేతవృద్ధివావరణములను వదలి కృశించిన పేళలాంగివై యాయెండలో నీ వెట్లొగడవు.) అని బలవంతముగా నామెను పురల్పును.

శకుంతలా:- పూరణ! రక్ష! వినయం మదనహస్తగతా ప్యాత్యనో నప్రభవామి.

(సారవా! - మానసియ సంగతీంపును. మదనహస్త గతనయ్యును స్వతంత్రురాలను గాను.) రాజా - అలంభిరు! గురుజ్ఞభయేన ప్రత్యాపి తే విదిత భర్తా త్తత్రవా నత్ర దోషం నగ్రహీష్యతి కులపతిః పత్య ప:- గాంధర్వేణ వివాహేన బహ్యోన్య రాజ్వికన్యకాః క్రూయంతే పరిణతాస్తాః పితృభిర్భాగినంతాః.

(వేల! గురుజనభయమున వదలుము. ధర్మవేత్తయు పూజ్యుఁడగునగు కులపతి యీ విషయమున దోషము గణింపఁ దు ఎందుకన గా, గాంధర్వవిధితే వలయువారిని వరించి పరిణయంబయిన రాజుని గన్గ లెందఱో కలరు. పితరులచే వారభి నందింపఁబడిరి. వారిగౌరవమున కావంతయు న్యూనత కలగ లేదు.)

శకుంతలా:- అన్య తావ న్యుంచ మాం. భోయోపి సభీజన మనుమానయిష్యామి.

(అన్య! నన్నవదలుము. మఱు సభీజనులను వెంబడించెదను.)

రాజా:- భీషణ. మోక్ష్యామి. (కానియ్యు ఇదలేదు.)

శకుంతలా:- కదా? (ఎవ్వఁడవి?)

రాజా:- అపరిత్యక్తోమలస్య యావ త్కుసుమస్యేవ ననస్య పట్నదేన, అధరస్య పిపాసతా మయా లే సదయం నుందరి గృహ్యతే రహఃఽయ ఇతిముఖ మస్యా స్యున్నయి తు మిచ్చతి.)

(అనను భూతకోపలంబయిన మాతనమధువును భృంగం బానినట్లు నీచధరసుధను నేఁ గ్రోలినయనంతరము.) అని యామెముఖమును మీదికి త్రింపింపును.

శకుంతలా:- (నాశ్రేయ పరిహరతి.) (నాట్యముచే ముఖమును తిప్పికొనను.)

నేపథ్య:- చక్రవాకపథాశే ఆమంత్రయస్య సహచరం. ఉపస్థితా రజనీ.

(చక్రవాక కాంతా! నీ సహచరని వీడ్కొనుము. రాత్రి సమీపించెను.

శకుంతలా:- (కర్ణందత్త్యే నసంభ్రమం) పారవ! అసంశయం స్యయం మమ శరీరవృత్తాంతోపలంభాయ ఆర్యా గౌతమి ఇతి ఏవాగచ్ఛతి. తస్మాద్విటపాంతరితో భవ.

(అరికించి తొట్టుపాటతో) పారవ నిస్సంశయము. నాశరీరవృత్తాంతము నెఱుంగుటకై యార్యయును గౌతమి యిట కరుదెంచుచున్నది. అందులన నాకొమ్మచుట నుండుము.)

రాజా:- (తథాత్మాన మావృత్త్య స్థిరః.) (అట్లే దాగొనను)

(తతః ప్రవిశతి పాత్రహస్తా తాపసీ సభీభ్యాంసహ) (అంతః పాత్రహస్తయును గౌతమి సఖులతో ప్రవేశించును.)

సభ్యో. ఇతః ఇతః. (అమ్మా గౌతమి యిట్టిటు)

గౌతమి - (శకుంతలా ముపేత్య) బా! అపిలఘు సం తాపాని తే అంగాని?

(శకుంతల దగ్గరకు వెల్లి విడ్డా! నీయంగముల సంతాపము తగ్గనా?)

శకుం:- అ స్తే మే విశేషః. (అమ్మా నాకెప్పుడది యధిక మైనది)

గౌతమి:- అనేన మంత్రిత దర్శనకేన నిరాదాధమేన తేశరీరం భవిష్యతి. [శిశిశకుంతలా మభ్యుత్కల్ప] కల్పే! పరిణతో దివసః ఏహి ఉటబమేన గచ్ఛామః [ఇతి ప్రసృతాః]

[ఈమంత్రించిన దాదృశముచే నీశరీరము సుఖమొందును. [అని శకుంతల శిశమున ప్రోక్షించి] ద్రాద్దు వాలు మున్నది రమ్మ పర్ణకాలకు వెళ్లుచును] అని యందఱు బయలుదేరిరి.

శకుంతలా. [స్వగతం] హృదయ! ద్రభమ మేవ నుభోప నతే మనోరథే కాతరభావం నముంచసి. సానుశయం విసృజితస్య కథం న తే సాంప్రతం ప్రతీకారః, (పదాంతతే స్థిత్యా, ప్రకాశం) లతావలయ! సంతాపహర! ఆమంత్రయామి! భూయోపి పరిభోగాయ [దుఃఖఃఖేన నిష్క్రాంతా సహేతరాభిః.)

తనలో (హృదయమా ద్రభమమునే సులభముగా లభించిన మనోరథమునఁ బరికితనమును వదలవైతిని. మించెనని యిప్పుడు సంతాపమొందినయెడల ఫలమేమి? (మఱి కొంతదూర వరగి (ప్రకాశముగా) సంతాపమునుదోలఁగించు లతానివహమా! మఱివచ్చి నిన్నునుభవింపఁ ప్రార్థించెదను అని దుఃఖముతోఁ గూడ వారిని వెంబడించెను.

రాజా:- (పూర్వస్థానముపేత్య సనిశ్వాసం) ఆహా! విఘ్నవత్ప్ర. ప్రాథితార్థసిద్ధయః మయాహి.

ప:- మహారంగురీ సంవృతాధిరోవ్యం ప్రతిషేధాత్మక విక్రబాభిరామన్, ముఖమంసవిహిత పక్షు లాత్మ్యాః కథమపున్ సమితం నయంబితంతు.

(పూర్వస్థానమునకు వచ్చి నిట్లున్నతో) ఆహా! అభీప్సిత కార్యసిద్ధిః సహితము విఘ్నవతులయి యున్నవి గదా. అధర పల్లవమును (వేళ్లతో మాటికొనుచు నడగింపుచుంటున్న పరవశాభి రావయై తిప్పికొన్న కలికిముద్దుమోమును పైకెత్తితిఁగాని నే నెట్లులేలకు ముద్దిడలేకయే పోయితి గదా.

ఇంతవఱకే యావ్యాసమునకు మూలముకావున నీక మూలమునుజ్జగించి ప్రకృత మనుసరింతము.

నిష్పత్తుపాతేబుద్ధితోఁ బరికించినయెడల మైని విసరించిన మూలకాధాంశమున మనోరథము నెఱవేఱలేదని కరతలామలక ముగా వెల్లిడి యగుచున్నది గదా! ఇట్లుండగా నిష్పట్టుననే నాయికానాయకుల మనోరథసిద్ధియైనదని ప్రాయశఃముగా రహ ముచెప్పునాచార మెల్లయెడల వ్యాపించియున్నది “కింశితలైః” ఇత్యాదిపద్యసందర్భముననే వారిమనోరథసిద్ధియైనదని బోధ మలు ధ్వన్యర్థములచే దృఢపఱచెదరు.

ఎవరైనను “అమ్మా! నాటకకాలలోని ప్రేక్షకులయెదుట దుష్కృంతిచేఁ ధారి నుగునటుడు కామోపచారములను సఱపుచు నాయని వాగ్రూపమాత్రమున నడుచుచుండునపుడే నాటక మును జూచువారందఱు సురతమిదేయని నిశ్చయించుకొనవలసిన యవసరము లేఁదు తృతీయచతుర్థాంకములనడుచు వారిమనోరథ సిద్ధియైన ట్లుహించుట కవకాశ మున్నది. ఇయ్యదియే కాళిదాసాభిప్రాయము. [గంధమును సాంతముగాఁ జదివినవారి కందఱి కియ్యది విదితమేకదా.” అనియెడల సమ్యుతింపరు. మీదుచి క్షిరి యధ్యాపకులు.

శ్లో. సూరాధ్యాసం వధం యద్ధం రాజ్యదేశాదివిప్లవమ్, సంరోధం భోజనం స్నానం సంభోగంచానలేపవమ్, అం రగ్రహణాదీని ప్రత్యక్షాణి న నిర్దిశేత్.

“అంతః శబ్దతో వాపి మనా కావ్యార్థమాచనమ్” అను నిత్యాదిమాపక నిరూపణములచే సామాజిక కుల యెదుట సురత మనుచితమనిభావించి “కింశితలైః” అను పద్య సందర్భముననే యూహింపవలయునని కాళిదాసాభిప్రాయపడి యున్నాడనియు నేతద్విరుద్ధముగా వాదించువారికి రసికత లేదనియుఁగూడ పలుకుచున్నాను.

పిల్లు స్థిరచిత్తులై గతానగతివై పాతముచెప్పుటకు వ్యాఖ్యాన మేమేతువు. శాకుంతలమున కనేకవ్యాఖ్యానములు కలవు. వానిలో నగ్రగణ్యమనఁదగు నొకదానిలో నిట్లున్నది.

1. తృతీయాంక కథాసారము.

“నాడుకదగ్గన సముల్లసితమనోభవాయా శ్శకుంతలా యాః వివిధమదనావస్థానభవః. రాజ్యశ్చ స్వవిషయానురాగ నిశ్చయేన తస్యా ఉపలాలలపూర్వక ముభయమనోరథసంపాదనంచాభ్యవర్త్యే.”

2. “కింశితలైః” ఇత్యాదిపద్యవ్యాఖ్యలలో

“కింశితలైః త్యాది ..... సర్వమానవ్యపదేశేన తత్తత్కర్మకరణ ప్రవృత్తిస్సూచ్యతే. నకు వాక్యాత్మవ్యవహార ఇతిభావః .... చరణావిశ్లేషేన పాదసంవాహానే శైలశ్శైలై ర్మమఃస్వగృహకేచ్ఛాద్యోభ్యతే. సంవాహయామితి సర్వమాన వ్యపదేశేన పాదసంవాహనార్థం తత్ప్రతిబంధక వస్త్రమోక్షాదాంభో మ్నాచ్యతే.

3. “మహారంగురీ సంవృతాధిరోవ్య” మిత్యాదిపద్యవ్యాఖ్యలలో

1. మహారంగురూశివత్యనేన యదా ఏకేనహస్తేన కచం గృహీత్వా అన్యహస్తేనాంగురీపనుగ్య తేనైహస్తేన నీపీమోచనంక్రియతే.

2. .... గాడ్లాశ్చేషమ్నాచ్యతే. లేనచ ప్రసముఖాది సర్వాంగస్పర్శనం సూచితం .... నేతమంబనమసి సూచితం ..... అనేన సంభోగః సూచ్యతే.

3. ... ననుంబితం తిత్తి తుశబ్దః పునశ్శబ్దారవాచకః. తు పునగ్ననుంబితమిత్యనేన ఏకవారమేవ యంబితమితి వ్యజ్యతే ...

4. “తస్యాఃపుష్పమయీ శరీరలులితా” ఇత్యాదిపద్యవ్యాఖ్యలలో.

“తస్యాఇతి .... శరీరలలితేత్యనేన తత్త్వత బహువిధ సురతక్రియా మ్నాచ్యం తే.”

అని యా ప్రకారము ధ్వన్యర్థములే యధికముగాఁ గ్రు మ్మరింపఁబడియున్నవి. చతుర్థంశమున మౌంబితుల విషయములు పైధ్వన్యర్థములను బాధించుచున్నవిగదా యని సహిత మా వ్యాఖ్యాత యాలోచింపఁ డియ్యెను; ఆయన తాత్పర్య మెట్టిదో కాని అతఁడు ధ్వన్యర్థ మగ్నుమానముఁ డియ్యె ననుట మాత్రము నిశ్చయము. మూలమున తృతీయాంకావసానమున శకుంతలారుద్యంతులమనోరథము నెఱవేఱనేలేదు. ఇయ్యదియే కాళిదాసాభిప్రాయము. గౌతమి శకుంతలను బిలుచుకొని పోవునపుడు, శకుంతల, తనలో ననుకొన్న “హృదయ” ఇత్యాది

వచనములచేతను, తరువాత దుష్కర్మములు చేసికొనిన "అపరాధి"ని పుష్పవతి ప్రాణి తాగి నిధియై, ముగించుకొనిన పుష్పవతిని మిథ్యాదివచనములచేతను వారినుండి నిధి కాలేదనట సప్తము. ఇటు చెప్పబడు ధ్వన్యర్థములు నిరర్థకములు.

"అయితే కావ్యాన్ని సూచకములగు ధ్వన్యర్థములు రాదా" యని; "అట్టి కావ్యాన్ని సూచకములగు ధ్వన్యర్థములు దక్క తక్కిన ధారాధారము లేవియు లేనప్పుడు మాత్రమే యవి పనికి వచ్చును" గాని సుఖముగా విషయము నుద్ఘోషించు వస్తువులములు బలములు యుండ నవియే" అని సమాధానము.

తృతీయాంశావసానమున శకుంతలాదువ్యంతులు భగ్ను మనోరంధ్రులయిరి. తృతీయచక్రధారాంశములను వారిమనోరథము సిద్ధించెను. ఈ విషయము నూహించి స్థిరపాదులకు చతుర్థ, పంచమ, షష్ఠాంశములయందు అభిలాషారము లున్నవి.

1. చతుర్థాంశమున అనన్తరాయాప్రియంవదలు కుసుమాపచయమొనరించుచు మాటచాలిన "అద్యరాజ్ని రిప్తం పరిసమాప్య ఋషిభి ర్విస్తోతే. అత్యనో నగరం ప్రవిశ్య అంతఃపురసమాగత ఇతో గతం పృథ్వింశం స్మృతివా నవేతి" యనిరి.

ఇందు ఇష్టపరిసమాప్తి, ఋషులవిద్వంతులు, స్వనగర ప్రవేశము నూచితములు. ఇవి తృతీయాంశావసానమున జెప్పబడు ధ్వన్యర్థముల వలన జేలవు.

2. పంచమాంశమున రాజసభలో దనవివాహస్మతాంతమును దుష్కర్మమునకి జ్ఞాపకపాదు నిమిత్తమై "నన్యేకస్మిన్ దివసే నవమాలికామంటపే నగిసితప్రభాజనగతి ముదకం తన హస్తే సన్నిహిత మానీత్ .... తతేక్షణం మమ పుత్రకృత్యా దీరాహంగోనామ హరిణపోతక ఉపస్థితః. తత స్త్రయాతావత్ప్రభుమ మేవ పిబత్వి త్యనకంపినా ఉపహృదిత ఉదకేన. నపునస్య తే అపరిచయో హస్తాభ్యాశ్చ ముఖగతః. పశ్యాత్ సన్నిహిత మయాగృహీతే సలితే కృత ప్రేషప్రణయః. తత ఇథం ప్రహసితోసి సర్వ సంగంభేషు విశ్వసతి. ద్వాపిషిఖ ల్వారణ్య కాచితి" యని శకుంతల యనెను.

ఇటు శకుంతలాదువ్యంతుల యేకాంతవిహారములు, హరిణా ద్యరణ్యజంతు సంతానములతో గ్రీడించుట ప్రణయోపాలంభములు మున్నగునవి విదితములు. ఇవి సహితము తృతీయాంశావసాన ధ్వన్యర్థములచే నెంతమాత్రమును దెలియజడవు.

3. షష్ఠాంశమున స్వాంగశిఖ దర్శనముచే శకుంతల సాంబధి రూపధ్వన్యంతరవేదితగు దుష్కర్మముకు పశ్చాత్తప్రవృద్ధియొడయు యేకాంతమున విమానమనితో గతోదంతములనెల్ల జెప్పుచు, "కూనాతాంతదా స్వనగరాయ ప్రస్థితం మాం ప్రియా సభావ్యమాహ. కియచ్చిరేణాశ్చప్రతి ప్రతిపత్తిం దాస్యతీతి. పశ్యా దిమాం నామయద్రాం తదంగుళానిచేతయా మయా ప్రత్యభిహితా.

ప. ఏకైకవక్ర దినసే తినసే మదీయం నామాక్షరం గణయ గచ్ఛతి యానందంపి, తాన్వ్రియే మదవకోధ గృహప్రవేశం చేతా జన సున పమిప మువైష్కృతీతి" అనియు జెప్పెదను.

ఇందువలన నాయకానాయకుల స్వేచ్ఛావిహారములు, నాయకుడు నాయకనుబిడ్డని స్వనగరమున కేటలు వియోగదుఃఖాతిశయముచే నామె యడుగుట, రాజు విచిత్రముగా గడుపు పెట్టులు మున్నగునవి కరతలామలకములై యున్నవి. ఈ విషయము కూడ తృతీయాంశమున గనుంగొనుటకు వీలు పడదు.

"అయితే యివియన్నియు నెప్పుడుజరిగినవి?" అని యూహించుము. తృతీయాంశమున గౌతమ్యాగమనముచే రాజు భగ్నుమనోరంధ్రుం డయ్యెను. అనంతర మతడు యజ్ఞ సంరక్షకార్థము బుద్ధులచే బిలువబడెను. తన్ములమున ఆ యన యటఁ గొన్నిదినము లుండవలసివచ్చెను. ఈసమయముననే నాయకానాయకుల ముఖసంధించి లబ్ధమనోరంధ్రులయిరి. ఏకాంతముగా విహరించిరి. నానావిధములుగా గ్రీడించిరి. రాజుమనుబిడ్డను ముండగా నామె చింతతో నెప్పుడు పిలిపించుకొందురని యడిగెను. తన నామయద్రా నామె వ్రేలికిఁ బొడుగుచు దుష్కర్మముచు చిత్రమైన గడుపుపెట్టెను. ఇవి యన్నియుఁ దృతీయాంశమున జెప్పబడక తదుత్తోక్త రాంక ప్రోక్తములై యున్నవి. కావుననే మహాకవియగు శ్రీ కాళిదాసు క్షిప్రాలోచనచేసి, అసభ్యమనితలచి, రూపకలక్షణ మతిక్రమింపక, తృతీయాంశావసానమున వారిమనోరథ భగ్ను మనంగీరించి, తృతీయచక్రధారాంశముల నడుమనే సిద్ధించినట్లు నాటకపాఠకులును, ప్రేక్షకులు నూహించుకొనవలయునని యూహించి యితి వృత్తమును మిక్కిలి యందముగా జూడవలసియున్నాడు.

శృంగారవిద్యలు Fine Arts

వెచ్చరాజు సత్యనారాయణ గారు

శాస్త్రమునకు విద్యకుఁగల భేదము

మనుజునియొక్క జ్ఞానము (Knowledge) శాస్త్ర (Science) సంబంధమైనదనియు, విద్యా (1) (Art) సంబంధమైనదనియు జెప్పవచ్చును. శాస్త్రమునకు, విద్యకును భేద మంతగా లేకపోయినను, వాదములు, ఊహలు (theories) గలవి శాస్త్రమనియు, అట్టివాదములను

ఎ. శోధివిద్యలు మాటికిమాటే. విద్యలు Arts.

బి. అభ్యాస "విద్య" చేయుచున్నాడు. విద్యం

స్మృత్యము (Dancing which is an Art.)

సి. విలువిద్య the art of archery.

డి. వామ్యురి విద్య; శస్త్రవిద్య

విద్యయే (art) ముఖ్యముగాన "విద్యాభి" యనియు, "విద్యాశాలలు" అనియు, education అనగా విద్యయే అనియు వాడుచున్నాడు. కళ యనుట కుదాహరణములు:—(ఎ) వానిముఖము కళగా నున్నది. ఇచ్చుకళ అందము, కాంతి. (బి) కళావతులు నృత్యకళయందు నేర్వరులు. (సి) (Arts Colleges) కళాశాలలు.

ఉపాలన ఆచరణము (practice, లోనికిఁ దెచ్చునది విద్య యనియుఁ గొంచెము వారతమగు గల్పింపవచ్చును. అవ్యవహారయోగ్యమైనది (not practical) శాస్త్రము! అనుభవ సిద్ధమైనది లేక అభ్యాసప్రాప్తమైనది (practic విద్య. వాద్యతలవాదములతోఁ గూడినది శాస్త్రము. ఉపయోగ ప్రయోగములగలది విద్య. మనకేదైనఁ దెలుపునది శాస్త్రము; మనచే నేదైన జేయుమనది విద్య (Science Makes us to Know, while Art Makes us to do, విద్య సృజించు సమర్థమైనది (Art is creative); శాస్త్రము అర్థముచేసమర్థింప సమర్థుడని (Science in explanatory) కవిత్వము విద్య; గణయతిప్రాస లక్షణములను దెలుపునది శాస్త్రము. కుండలు చేయుట విద్య; మన్నుయొక్క శాతికరసాయనవికారముల గుఱించి తెలుపనది శాస్త్రము.

శాస్త్ర మేదైన నొక అద్భుతమును గమనించి యది యెందుకుఁ గలిగినో యాచించి, దానిసూత్రము, నియమము (principle or law) ను గమనానఁ బ్రయత్నించును. విద్య యన్ననో, నేదేనియొక పరమావధిని (end గల్పించు కొని దానిని జూండుటకు వలయు మార్గముల వెదకుచుండును. చిత్రకారుఁడు నేత్రానందము నే పరమావధిగా నుంచుకొని, యదానిని తనకును జూపలులకును లభింపజేయుటకుగాను వివిధరంగుల సుపయోగించును గావుననే చిత్రపులు (చాయలు (painting) యొకవిద్య (art) అని చెప్పవచ్చును.

2 శృంగారవిద్యలను, వాఙ్మూలకవిద్యలను గల భేదము:—విద్యలు శృంగారవిద్యలు (2) Fine arts) అనియు అవశ్యకవిద్యలు (Necessary or Useful Arts) లేక పరిశ్రామికవిద్యలు (Industrial Art) అనియు జెప్పవచ్చును. పారిశ్రామికవిద్యలను అనయన పరిశ్రమ మెక్కుడ; శృంగారవిద్యలను మానసికపరిశ్రమ మెక్కుడు. కవిత్వము తన మనస్సుచేతనే వివిధములగు కల్పనలజేసి మానసికానందమును గలిగించును కనుకనే కవిత్వము శృంగారవిద్య (Fine art) అని చెప్పందగు కాని కొన్నిశృంగారవిద్యలు అనగా చిత్రపులు విద్య (painting), శిల్పవిద్య (Sculpture) తాటిపై బొమ్మలఁ జెక్కుట వాస్తుద్య (architecture) మానసికపరిశ్రమమును అవయవ పరిశ్రమములను గూడ లేనిదే యలజడవు. చిత్రకారుఁడు తన మనస్సునకు నచ్చినట్లు తానే శ్రమపడి పటమును జిత్రింపవలెనే గాని, యింకొకని తరము గాదు; కవిత్వము దన్ననో తన కవిత్వభోరణిని బట్టి యెందటి వ్రాతగాండ్రను బెట్టుకొనినను యిట్లుండిలేదు.

పారిశ్రామికవిద్యల (బట్టలనేతమున్నగునవి) యవయోగమునే (Utility) పరమావధిగాఁ గలిగియుండును; శృంగార

(1) "Art" అనగా విద్యయే లేక కళాకీ విద్య యనుట కుదాహరణములు.

2 (Fine Arts) అనగా లలితకళలు అనియు వాడుక గలదు. శ్రీకృష్ణుడైన నేకటలక్ష్యురారావుపంతులుగారి "లలిత కళ" అను వ్యాసము తప్పక చూడదగినది.

విద్యలు "అందము"నే (beauty) పరమావధిగాఁ గలిగియుండును. కాని సన్ననిబట్టలు, రంగుబట్టలు, చక్కని నగిషీ, గలిగి అందముగానుండు కుర్చీలను, బల్లలను మాత్రమే మనము ఆభిలషించుచుండుము. అందుచే శాస్త్రము విద్యయొక్క సంబంధము వలెనే పారిశ్రామిక శృంగారవిద్యల సంబంధమును అభేద్యము.

విద్యలు శృంగారవిద్యలు, లోకవిద్యలు అనియుఁ జెప్పవచ్చును. తిండిని బట్టను ఇచ్చి మనుజున మరయోగకరములగునవి లోకవిద్యలు; శృంగారవిద్యలు (లేక లలితకళలు) మనుజునిమనస్సున కానంద మిచ్చి ఆకలిని దప్పిని కొంతకాలమైనను ముఱింపజేయు సమర్థతఁ గలవి.

శృంగారవిద్యలను లలితవిద్యలు, లామ్యవిద్యలు అనియు ననవచ్చును.

మనసర్వకళాశాలలో (Colleges) శృంగారవిద్యయగు సాహిత్యముతోఁ బాటు శాస్త్రములుగూడ నేర్పుదురుగాన వానిని "ఆర్ట్సుకాలేజీలు" అనుట యంతసమంజసముగా నుండ నటులతోచెడిని.

సాహిత్యమునకు, గౌతమతన సంగీతమునకు, దక్షిణ శృంగారవిద్యలవలెగాక భాషయే సాధనమవు (Material) నకల శృంగారవిద్యలను నిందిమానందమును, తద్వారా మానసి సుఖమును గలుగజేయును. అందుకుఁగాను అవివాని వానికివలయు భాషనో, రంగులనో, తాలినో, సాధనమవులుగా నేర్పఱుమకొనును. కాళిదాసుని గ్రంథములఁ జదువునపుడును, రవివర్మనిపటములఁ జూచినపుడును, హిందూ ధేవాలయములమీఁది ప్రతిమలను జూచినపుడును గలుగు ఆనందము లొందింజికిఁ దీసిపోవు

3. విద్య శృంగారవిద్యయైనను, పారిశ్రామికవిద్యయైనను, ప్రకృతి ననుకరించును.

ప్రకృతి ననుకరించు (imitation of Nature) ను అనుకరణగాఁ గలిగియుండుని విద్యయే లేదనవచ్చును.

(1) వైద్యవిద్య (వైద్యములోని కొన్నిమందులు కొన్ని రోగములను గుదుర్చుచున్నవో లేకయఁదమచున్నవో యెఱుగక యంధప్రాణముగా వానిని వాడుటవలన వైద్యమును శాస్త్రమునె చెప్పరాదని తోచెడిది. రోగములను గుదుర్చుటయందుఁ బ్రకృతిచేయు స్వప్రయత్నముల వారని తదనుగుణముగ నుండుద్రావల సుపయోగించియో, యవయోగింపకయో ప్రకృతిమాతకు దోడ్పడుటయేగాని యానంతయు నన్యముగాదు.

(2) వాస్తువిద్య (ఇండ్లు మున్నగునవి కట్టుట)యను గూడ, ఎండవాలనుండి రక్షణ నిచ్చుటయందుఁ బ్రకృతి మహద్భుత్తములు, కొండగుహల మూలమున జూపినదానిని బోవులుఁ బట్టియే మొదట పందిళ్లు (pedals) ఒంటినిట్రాటగుడిసెలు (Single pillared cottages) వేయనేర్చి యానాటికానాటి కేదేనిమిది యంతస్తుల మేపిలు, అంతఃపురసాధములు నిర్మింప సమర్థత సంపాదించఁ గలిగెను.

(3) సంగీతవిద్యయు, మ్రాఁతులయొక్కయుఁ బ్రవాహములయొక్కయు కదలికలవలన గలుగు శ్రవ్యధ్వనులను, శోయలమున్నగు పక్షులయింపగు హఠలను అనుకరించుటవలననే నుత్పన్నమైనదనుట నిరాశేషణీయమును, విశ్వాసనీయ మనియుఁ తోచెడిది.

4 ఒకానొక గొప్ప చిత్రకారుఁడు లిఖించిన ఫలవృక్షపు పటముమీఁద ఫలములను దిననాటితోఁబుట్టులు వ్రాలి తమ ముక్కులతోఁ బొడిచెనట కనుక చిత్రపులనిలవ ప్రకృతానుకరణమునుబట్టియే యుండుననుట నిర్వివాదాంశము.

ఎ. శృంగారవిద్యల విశేషములు (Features of Fine Arts) శృంగారవిద్యలు అనుకరణములమున ఆనందము గలుగజేయును. అట్టి ఆనందానుకరణములగుఱించి విచారింతము:—

డి. ఆనందము. (Pleasure)

1. మనోహరత్వము, ఆహ్లాదము లేక ఆనందమును గలుగజేయుటయే శృంగారవిద్యల ప్రధానవిశేషము. ఆత్మలాభముతో గూడుకొనని ఆనందమునే కలుగజేయును, "నీకుఁ గుమారుఁడు పుట్టె" అనువార్త ఆత్మలాభముతోఁ గూడిన ఆనంద మిచ్చును. శృంగారవిద్య లిచ్చు ఆనందమునందు "ఆహం" అను గుర్తు లోపించును.

2. మనోహరత్వము, ఉపయోగత్వము జంటగాఁ జెరుగును. వస్త్రసంబంధమైన చిత్రకళలో, ఉపయోగత్వము (మానరక్షణము, శీతనివారణము) ముందు, తరువాత మనోహరత్వము (అంతులు, రంగులువేయుట) పుట్టెనుకాని అవి జంటగానే వెరుగుచున్నవి.

చిత్రవిద్య, సంగీతవిద్యయందు ముందు మనోహరత్వము
 కరువాత ఉపయోగశక్తియు (భక్తి, కామము, మేరసము) పుట్టె
 ను, శివాచలము, యాదవులలోని “శ్యాండు” పేరరసోత్పత్తి
 సాధనము లుచింతలేని యుపయోగకరములు.

3. శ్రృంగార విద్యలు పెక్కుమందికి ఏకకాలమునందు ఆనందమును గలుగజేయును. మరియు ఒకేసారి చాలమందికి ఆనందమునిచ్చును. తియ్యదయిన్న కో ఒక్కటి ఆనంద మిచ్చును.

4. శ్రృంగావత్య లిచ్చ అనందము నెందలు మూలగా
న్నను లెఱుఁగింపదు. తిండియందు భాగస్వాము లెక్కువయైన
కొలది పదార్థము లెఱుఁగును.

బి. అనుకరణము (imitation)

1 శృంగారవిద్యలు అనుకరణములుగాని అసభ్య (మూలములు) గావు. మూలము నెంత సనుకరించినో అంతగొప్పవి. ఒక చిత్రకారి యు పండ్లను చ్చిత్రించి పక్షుల మోసగించెను. యింకొకఁడు మక్కలను చ్చిత్రించి మక్కలను మోసగించువాఁడను. యింకొకఁడొక తెరను చ్చిత్రించి మనుషుల నే మోసగించగలిగెను. అమనుజుఁడు అది నిజముగా తెర యనియే భావించి చేతితో నత యుద్రించెను.

2. వివిధవిద్యలకు వ్యవసాయములు వేరువేరు.

సంగీతసాహిత్యములకు—శబ్దానుకరణము.

చిత్రశిల్పవిద్యలకు— యాపానుకరణము, భావానుకరణము.

తొండలు చిత్తకారులం చెందుమూడు గీతలనేతనే ము
ఖమందలి భావములను (నవ్వు, దుఃఖము, కోపము గర్వము,
వినయము మున్నగునవి) సూచింపఁగలరు. కథలను బటములమా
లమన బాగుగ మనసునకుఁ బట్టింపవచ్చును. కావుననే యిప్పటి
విద్యార్థపదతులందు చిత్తలేఖనము ముఖ్యము.

3. అనుకరణమను జ్ఞప్తియే సంతోషమునిచ్చును గాని, మూలము సంతోషమియ్యదు. నిజమైనపండులను, పాములను జూచిన ఆనవ్వును, భయము కలుగును గాని, వానిపటములను జూచిన ఆనందిము కలుగను. పగటిభాగవతుఁడు వేషగాఁడు అని తెలిసినఁగాని ప్రజలు వానిజాట్టును మూగరు. తక్కువజాతి పును శీర్షినమనుజుఁడు అరచిన తక్కులు మొఱుగను. మనము సంతోషించెదము. తక్కు లాయరపును మూలమనియే అనుకొనును. మనముమాడఁ జాటుననుండి అనుకరణమని యెఱుంగనవ్వదు అది నిజముగ తక్కు అరపుఅని అనందమునొందము. జంతువులు అనుకరణమును ద్వారగా గుఱింపనేరవు. “చేతపెయ్య”ను నిజముగఁ దనదూడయనియే భావించి అపు పాలనిచ్చునుగదా!

4. అనుకరణమును అనుట (మూలము) అనుకొనుటలను ననే నాటకమందు హాస్యోత్పన్నుడు తన భార్యను జంప నుండి మనస్పడు చూపఁజూట కంట తడి పెట్టుకొనెదరు. అనుకరణ మను జ్ఞాపి యిచ్చట నెంతలోపించిన అంత మంచిది; లేనియెడల శ్లోకమునకు బదులు అనందము కలుగును.

౯. అనుకరణమునకు మితి కలదు.

మామిడిపండులాని రుచియు, జంతువులాని జీవమును
 ఆనకరించుట ఆసాధ్యము. తక్కినగుణముల ననుకరింపవచ్చును. తాత్త్వికతమి
 యొంతిభాగమున్నను నీర్వచ మని చంటిపిల్లవాడు
 సంపత్తు జానిమీదఁ జేయఁజేసి చెప్పఁగలఁడు.

6. లోతును చిత్రకారుడు చూపింపలేడు. శిల్పి చూపగలడు.

7. అనుకరణ మెక్కుడైన అనుకరణ తేల్చితము లగును. శిల్పికి అనుకరణ మెక్కుడు, అనగా మూలమును జాగ్రత్త పరిపాలించగలడు. కాని చిత్రకారుడు పటమున జూపగలిన నన్నీ శిల్పి రాతియందు జూపలేడు.

ఉద్యానవన శృంగారము, నీలమేఘచ్ఛాయ మున్నగునవి శిల్పి
జాతీయందుఁ జూపలేడు.

8. అనుకరణ మెక్కుడైన దానిని ప్రతిఫల్యి
(re-presentation,) ప్రాతినిధ్యము representation సత్యము
(truth) అని చెప్పవచ్చును.

శృంగారవిద్యలు, వాని విలువ (Kinds and value of
Fine arts) సాహిత్యము శృంగారవిద్య (Literature is a
Fine art) —

మన ప్రధాన యింద్రియత్రయము క్రమముగానున ప్రధాన విద్యాత్రయమును గూర్చుచున్నది. ఎట్లన, నయశేంద్రియము పలన జిత్రపటములు వ్రాయట (Painting), శ్రోత్రేంద్రియము (చెవి, పలన సంగీతవిద్యయు (Music,) జిహ్వేంద్రియము (నాలుక) పలన గవిత్వము (Poetry) గలుగుచున్నవి మొదటి రెండు యింద్రియములు కనువినువాటికి, మూడవది యాకు ధారా కవనము జెప్పవాటికిని నన్వయించును.

శృంగార విద్యలయందు సాధనవస్తువులు (material) వేత్తీలు అంటుంటే వానివాని విశిష్టమైన వేత్తీలుగ నుండును. శిల్పి (Sculptor) యేమిజానిగాని, యేపనిని (action) గాని తాత్పర్యము జెప్పినపుడు ఆమనుజునియొక్క గాని, ఆపనియొక్క గాని యేదేనియొక్క క్షణకాలపు టనస్థితు (Situation) మాత్రమే గోచరమగునటుల జెక్కగలడు గాని, కవియన్ననో సర్వకాల సర్వాస్థితుల వర్ణింపగలడు. అయినను శిల్పి చెక్కినప్రతిమను నిరక్షరమునైనను వీక్షింపగలరు. కవియొక్కవర్ణనపండితులకు మాత్రము అర్థమగును. కావున నొకశృంగారవిద్యను నింకొకశృంగారవిద్యతోఁ జోల్చి వలను పడదు కాని శబ్దానుకరణప్రధానములగు సంగీతసాహిత్యవిద్య (Music Literature or Poetry) మిత్రములు, రూపానుకరణప్రధానములగు శిల్పవిద్య చిత్రలేఖనాదులవిద్య మిత్రములు.

శ్రృంగారవిద్యలు మనుజుని జీవితమునకు ముఖ్యావసరములు గావు చదువు లేనియెడల ఇవ్వఁజేసినములలో జీవనోపాధిగలుగదన్నమాట వాస్తవమేగాని, తినటకు నేలదున్నట్లు, కట్టుటకుబట్టలనేత మున్ను నుపేక్షింపరాని పారిశ్రామికవిద్యల నేర్చిన “హాళికులైన నేమి గహనాంతర సీమల కందముల కాద్దాలి కులైన నేమి నిజదార సుతోదర పోషణార్థమై” యనునట్లు శ్రృంగారజెందవచ్చును. శ్రృంగారవిద్యలయందుఁ బాండిత్యిగాంచుట దైవదత్తమగు బుద్ధికుశలత ననుసరించియుండునేగాని సూత్రములమీఁదకు నాజ్ఞలమీఁదను అంతగా నాధారపడియుండదు కావున శ్రృంగారవిద్యలు మనుజుని మూలమున దైవముయొక్క బలమును బహిమను సూచించును. అద్వానివలన దైవభక్తి గురువలెనేగాని, యహంభావత్వము, గర్వము మున్నగు దుర్గుణములు గలుగరాదు.

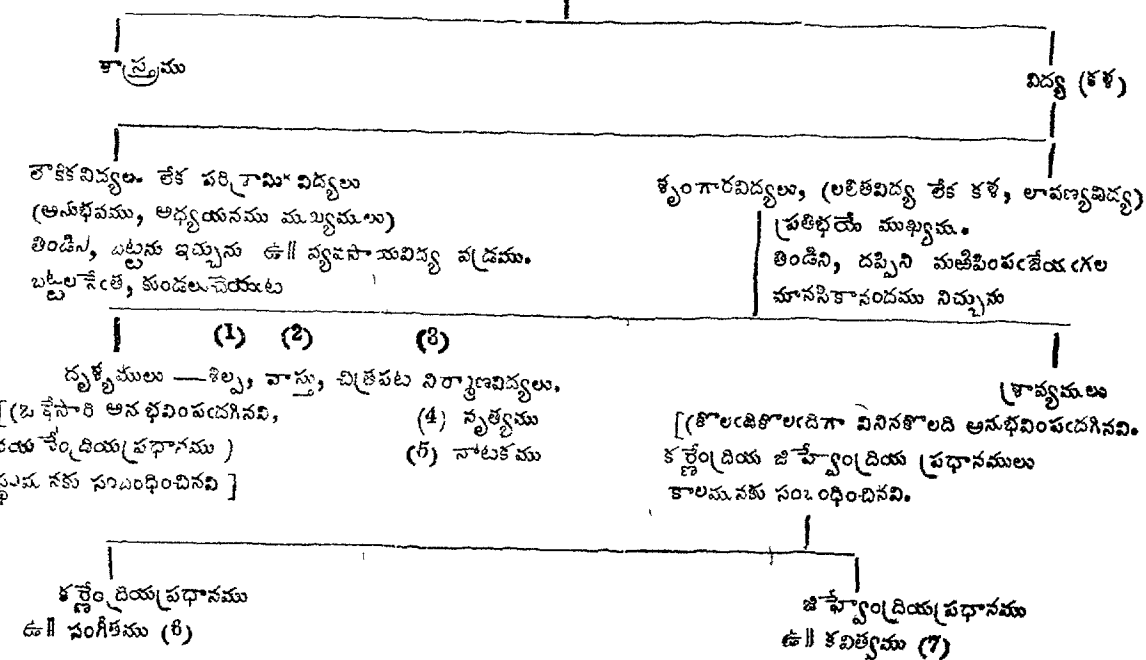
శృంగారవిద్యలలో పైదు గొప్పవిని రెండు చిన్నవిని గలవు.

గొప్పవి:—1. వాస్తువిద్య 2. శిల్పవిద్య 3. చిత్రపట
రచనము 4. సంగీతవిద్య 5. కవిత్వము.

చిన్నవి — 6. నాట్యము లేక నృత్యము 7. నాటకము. ఆనృత్యాభినవములు తప్పక కావలసినవి మొదటియూ డును! తక్కిన నాలుగింటికిని జీవాంధ్రముమే ముఖ్యపాద నము. నృత్యముమాత్రము మానవిద్యయే యైనను, రాగ తాళ యుక్తమగు సంగీతము దానికిఁ దలచు తోడ్పఱచుండును.

ప్రకృతి పూర్ణానందరూపములగు విద్యలు సంగీతము, వాస్తువిద్య తప్ప కనికరమూడు పెద్దవిద్యలును, ప్రతిమగాని పటముకాని, పద్యముకాని యెంతగానైనా ప్రకృతినిబోలీగాని సంబంధించిగాని యాండునో యంతగా గొప్పదని యెంచబడును. అందును త్రేతాలోకారము లున్న యిట్టి విమరసము లాలరు.

జ్ఞానము

[పారనంది సర్వేశ్వరశాస్త్రిగారు]

రక్తాక్షిసంలి పుష్కళుఁడ శనివారపునారస్వతానుబంధములఁ జేరి బంధులయ్యకాస్త్రీగాగుఁడైన "సంఘసంస్కారము" అనువాసమున "తమకుఁగ్రహమును వైదింపఁచి నూరవండుట లోకద్రోహ" మని యున్నందున నే నీదిగువ సంగతులను వ్రాయఁబడినవిచ్చినది కాస్త్రీలవారు తమచిత్తానుసారము సంగతులను వ్రాయవలసివచ్చినది కాస్త్రీలవారితమచిత్తానుసారము వ్యాసమును వ్రాయుచు నామధ్యన "పురాణములుగూడ స్మృతులక్రిందనే భావించినారు. ఏమన విష్ణుపురాణాదులును భగవద్గీతను 'స్మృతిశ్చ' అని యువాహించినారు "ఈవిషయమును ఏదోయొకటి చెందు మాచి తామె సర్వజ్ఞులమునుకొను మూర్ఖుపండితులు మూలములల గొలుగుకొనువాకు విశ్వసింపబాలరు- అని వ్రాసిరి సంఘసంస్కారమనగా మనపూర్వులు (ఋషులు) చెప్పిన యాచారవిశేషములను ఏకతృప్తిగాఁచి తమకు మార్పునఁబడెకాని పురాణములను స్మృతులక్రిందనే భావించుట వేదములను కాస్త్రములక్రిందను కాస్త్రములను కేతకములక్రిందను భావించుటమాత్రము కాదు అది ఏదో సంస్కారమనను. ఇదిగాక "త్యం శుంకః" "త్యం మూర్ఖః" ఇట్లుఅని యనిపించుకొనుట పండితులక్షణము కాదు.

పురాణములను స్మృతులక్రిందనే భావించుట యనగా పురాణములు స్మృతిపములనియూ భావము? అయినచో ఆత్మ మృతపనుంజు” మిత్తాది వాక్యములందు ఎలె సమశబ్దము న్యూనార్థకమగును. అందువల్ల స్మృతులకంటె పురాణములకు బహిసత వాటిలైనను.

ఈ విషయమున

1. "ధర్మజ్ఞ సమయః ప్రమాణం వేదాశ్చ" (ఆపస్తంబ సూత్రము)

దీని వ్యాఖ్యానమునగూడ పురాణములసంగతి లేదు.

2 “వేదోభిలో ధర్మములం స్మృతిశీలేచ తద్విదాం
“ఆచారశ్చైవ సాధూనామాత్మన మప్సి రేవచ” “ధర్మశాస్త్రం
తు వై స్మృతిః”

(అని మనుధర్మశాస్త్రము ౨ ఆధ్యాయము)

3. “కుతిస్త్వతిస్సదాచార స్సస్వత్వః ప్రేమ మాత్మనా
సమ్యక్స్యంబ్జః కామో ధర్మమాల విదం సద్భవత్వమ్” (యాజ్ఞ
వల్క్యవచనము) స్మృతిః-ధర్మతాత్త్వం అని దీని వ్యాఖ్యా
కారులు

[వేదములయందు మహ్వాదిస్మృతులు కీలము అచారము
(ఐకసమయమున) తనమనసొప్పలుచు ధర్మమాలములు స్మృతి
యనగా ధర్మశాస్త్రము]

గానప్రసిద్ధుడు వైయార్ఎస్ నచనమలరా పురాణములను
 స్మృతులక్రింద భావించినట్లు లేనందున శ్రుతిస్మృతుల కవియ
 ధముగ చెప్పిన విషయముననే ధర్మశ్శాస్త్ర పురాణములను
 తొంగిచూతురు (సశేషము)

(సత్యము)

సమాధానము

రక్షాక్షీనామ సం॥ పువ్య కు॥౧౩ బుధవారము ఆంధ్ర
పత్రికాస్థానధ్యక్షులుబంధువులూ నొక యభిలాషి పనుచు
త్రము మొదటిపప్పునున సందేశమును బ్రకటించెను. సీత తన
యందొల్గినుణిలో దసరూపుమాచి, అది “వరాంప్రీతేబంధవ
కన్య”యని భావించెననియు, రాముడు తెలిసికొని సన్నెకల్లు
త్రొక్కించునెవమున రత్నమునగప్పి భాగి. తిని బోగొట్టెనని
యునున్నది. సీత యట్లుభావించెనని శ్రీరాముడెట్లుగహం
చెను? అని శంక సీతలవంచి పాదహస్తపురములూ దసరూపును
జూచి భ్రమించె ననవచ్చును గదా. పెండ్లిలో వరుడు వధువు
పాదముంబట్టుకొని సన్నెకంటిమీద 7 సార్లు త్రొక్కించును.
ఇవియే సప్తపాదములందురు త్రొక్కించుటకు మున్ను రాము
డాకాలును అందెనుజూడక తప్పదు అప్పుడు మణిమందు సీత
రూపుమాచి చిక్రమునునొందియున్న మోమువలన నట్లుహించి
చేతితో నారత్నముం గప్పునట్లు కాణిపట్టుకొని సప్తపాదములు
త్రొక్కించి సీత భ్రమనివారణముచేసెనని సమాధానము వరు
డు సన్నెకల్లుత్రొక్కుట, త్రొక్కించుటను కేనేలేదు.

రామరాజధూమణిని కవిశ్వు మెట్టిశంకరును జోడియ
దని మా యథాభిలాషి యెఱుంగఁగాక. అది సావధాన జాతి
వ్రజము.

ప్రకాశకుడు, “ప్రజ్ఞాయుధపత్రిక” రాజును హిందవరము.

హద్దులదాటి బోవుచున్నది. స్మట్టుగారు నయితము, ఏమగునోయని భయపడునంతటిసితి ప్రబలుచున్నది. జాతిమతభేదములేక ఎల్లరకును సమానరక్షణ చేకూర్చుటయే, శ్వేతనాగరికధర్మమని స్మట్టుగారిపుడు హెచ్చరించుచున్నారు. కాని అందుకు మారుగ, శ్వేతనాగరికము మానవస్వాతంత్ర్యనిర్మూలనమునకును, శ్వేతేతరుల పీడనమునకును తోడ్పడుచున్నది. భారతీయులను పీడించుటకు, ఆఫ్రికావాసుల రక్షణయే కారణమని తెల్లవారు దెలుపుచుండిరి. ఆఫ్రికావాసులనుదధరించుటకుతాము బాధ్యతవహించితిమనియు, ఆ బాధ్యతను తాము నిర్వహింపవలయుననియు, ప్రగల్భముల బలుకుచుండిరి. ఆఫ్రికావాసులకు జీవనాధారమును తొలగించి, వారి నోటికింది అన్నములగుకొనుట మూలమున, తెల్లవారులు తమ బాధ్యతను నిర్వహించెదరు గాబోలు! ఆసియాఖండపు కోపాగ్నికి తాము దాసులము గావలసివచ్చునని స్మట్టుగారు మందలించిరి. దక్షిణాఫ్రికా తెల్లజాతుల గర్వాంధకారము, ఆసియా సంయోగమును బలపరుపగలదు. కొలదికాలములో ప్రాచ్య, పాశ్చాత్యసంఘర్షణ జరిగిన జరుగవచ్చును. ఇందుకుబాధ్యులు, ప్రాచ్య ఖండవాసులే యగుదురు. ఆసియావాసులు జూపెడి స్నేహమును తిరస్కరించి వారిపై కత్తికట్టుటచే, శ్వేతవర్ణులు ప్రపంచశాంతికి భంగము కలిగించుచున్నారు. స్మట్టు సేనానిసయితము ఆగుడనికోరవలసివచ్చెను. ముందేమిజరుగునో చూడవలయును.

బిరుదుల క్కరలేదు

దక్షిణాఫ్రికా దేశీయులకు చక్రవర్తిగారు బిరుదులనీయ నక్కరలేదని, అక్కడి శాసనసభలో లేబరుపక్షమువారు దెచ్చిన తీర్మాన మంగీకరింపబడెను. ఇట్టి తీర్మానము హిందూదేశమునగూడ అంగీకరింపబడిన మేలుగ నుండును. బిరుదలకొరకై ఆత్మస్వాతంత్ర్యమును పోగొట్టుకొను వారెందరో గలరు. బిరుదుల నొకరికి ప్రసాదించి, మరియొకరికి ప్రసాదించుకుంటుచే, మనస్తాపము గలుగుటదప్ప వేరొకలాభము గలుగుటలేదు. బిరుదులబొందినవారు ప్రజలదృష్టిలో నెక్కుడుగౌరవము బడయుటలేదు. ప్రభుత్వపు బిరుదములులేని, గాంధీ, దాసు, నెహ్రూ, లజపతిరాయి, మున్నగునాయకులపట్ల ప్రజలు జూపెడి గౌరవము బిరుదులగలవారిపై జూపుటలేదు. బిరుదులప్రదానమున కొకదారిగాని తెన్నుగాని గనుపించదు. నిజదేశసేవకులకెట్టి బిరుదములు లభించుటలేదు. బిరుదలనిచ్చుపద్ధతి ఇంగ్లండు మున్నగుదేశములందు దుర్వినియోగమగుచున్నటుల, నిదర్శనము లనేకములు బయల్పడెను. ఇట్టి పద్ధతిని మాన్యవలెనని, పలువురు గోరుచున్నారు. దక్షిణాఫ్రికా యం దిట్టి కోర్కెయే దెలుపబడెను. స్వాతంత్ర దేశములలో కన్న గూడ, పరాధీనదేశములలో బిరుదల నిచ్చుపద్ధతి నెంత త్వరలో తొలగించిన, నంత మేలుగ నుండును.

హిందూదేశము: నల్లమందు

హిందూదేశము నల్లమందు నిషేధము నామోదించుచున్నను, బెల్గాం కాంగ్రెసు సభవారు తమ యభిప్రాయమును స్పష్టముగ దెలియజేసినను, జనీవాసభలో ఇండియాప్రభుత్వ ప్రతినిధి

నిషేధము బనికీరాదని వాదించి, పరిహాసాస్పదుడయ్యెను. అమెరికా ప్రతినిధిసభనుండి లేచిబోవుటకును వీరే కారకులయిరి. హిందూదేశమునందు నల్లమందు అమ్మకమును నిషేధించుటకు ఇండియా ప్రభుత్వము వారు తగిన చర్యల దీసికొనెదరాయని, తామన్న సభలో స్కరుగారు ప్రశ్నించిరి. ఇండియా సహాయమంత్రియగు విటరుటనుగారు రట్టియూహలేదని జవాబుచెప్పిరి. జనీవాలో నిటీవల జరిగినసభ 1912 సంవత్సరపు కన్వెన్షను ఏర్పాటుల నామోదించెననియు, ఆ ప్రకారమే నల్లమందు విక్రయము కొనసాగుననియు విటరుటనుగారు సూచించిరి. కాని జనీవా తీర్మానముల కెట్టి విలువగలదో, నాగరిక ప్రపంచ మెరిగియేయున్నది. హిందూదేశమునందు, అనుకూల సంస్కరణములను ప్రవేశపెట్టుట కెటుల సాధ్యపడదో, యందునుబట్టి గ్రహింపవచ్చును.

వేంకటగిరి తాలూకాబోర్డు ఎన్నికలు :

కాంగ్రెసుపక్షము

వేంకటగిరి తాలూకాబోర్డు ఎన్నికలు నేడు మొదలు మార్చి 4 వ తేది వరకు జరుగనున్నవి. పదిస్థానములు ఖాళీపడినవి. వీనికి కాంగ్రెసు అభ్యర్థులు నిలిచియున్నారు. ఓటరులు కాంగ్రెసు అభ్యర్థులకే తమవోట్లనిచ్చి స్వాతంత్ర్యసిద్ధికి తోడ్పడుట ధర్మము. స్థానికసంఘములద్వారా నిర్మాణ కార్యక్రమ నిర్వహణమునకు తోడ్పడవలసినధర్మము ప్రజలపై గలదు. స్థానికసంస్థలందు స్వాతంత్ర్య వాతావరణమును సృజించుట ముఖ్యము. అట్టి తరి, కాంగ్రెసు సభ్యులై, దేశసేవకై కంకణము గట్టుకొనినవారినే సభ్యులుగ నెన్నికొనుట ఎంతయవసరమో దెలుపనక్కరలేదు. దేశమునం దనేకభాగములలో స్థానికసంఘములను కాంగ్రెసుసభ్యులు వశపరచుకొనుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. వేంకటగిరితాలూకా ఓటరులు వెనుదీయక, కాంగ్రెసుసభ్యుల విజయమునకు తోడ్పడి, దేశీయసంస్థపై నిజాభిమానము గనుపరచెదరు గాక!

గ్రామ పునర్నిర్మాణము

గ్రామోద్ధరణమవసరమని, భారతదేశ నాయకులందరును దెలుపుచునేయున్నారు. వీరితోబాటు ఇంగ్లండునందు కన్నక్వేట్పు ప్రభువులుగూడ అమితోత్సాహముజూపుట వింతయగుచున్నది. గ్రామసౌప్రవము, బ్రిటీషుపరిపాలనమునందు చెడిపోయెనని, చరిత్రకారు లంగీకరించుచున్నారు. అట్టితరి, బ్రిటీషుప్రభువులు తమపూర్వులుజేసిన తప్పిదమును మనస్ఫూర్తిగ సవరింపించిరా? లేక గ్రామములు వృద్ధిగాంచనందున స్వరాజ్యమియగూడదను సాకు దెలుప నెంచిరా? వీరియద్వేష్యమేదియనినను, గ్రామ పునర్నిర్మాణ మత్యావశ్యకమనుటకు సందియములేదు. హిందూదేశమునకు గ్రామమేలునది. దీనిపై ననే స్వరాజ్యసాధమును నిర్మించుచో, కాత్వతముగ నిలిచియుండగలదు. గ్రామోద్ధరణకై సలిపెడికృషి స్వరాజ్యసాధనకు మూలాధారమగుట నిశ్చయము.

వాక్స్వాతంత్ర్యము

అధికారవర్గసభ్యులు వాక్స్వాతంత్ర్యముగూర్చి లేనిపోని యభిమానముజూపుట మిగుల వింతనుండును. ఒకవంక తాము నిర్బంధశాసనములను ప్రయోగించి, జన్మస్వాతంత్ర్యముల నరికట్టుచు, స్వాతంత్ర్యేచ్ఛను నిరోధించుచు, మరియొకవంక వాక్స్వాతంత్ర్యమునకు ప్రజాప్రతినిధులు భంగము కలిగించుచున్నారని తెలుపుట, మృషావాదము. బడ్జెట్టు నిరాకరణగూర్చి పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారు తీర్మానము నుపపాదించగ, సర్ ఛార్లెసు ఇన్సుగా రిందుపై ముచ్చటించుచు, వాక్స్వాతంత్ర్యమునం దిష్టము గల వారెల్లరును, ప్రభుత్వపక్షమున వోటు జేయవలయునని హెచ్చరించిరి. జన్మస్వాతంత్ర్యముల పట్ల నింతటి గాఢాభిమానము వీరి కెప్పటినుంచి గలిగెనో విన గుతూహలమగుచున్నది. ప్రజ లింత త్వరలో మోనబోయెదరా ?

బొంబాయి శాసనసభ: సరియగు జవాబు

బొంబాయి శాసనసభవారు, క్రొత్తపన్నుల విధించు విషయమున, ప్రభుత్వమువారికి సరియగు జవాబునిచ్చిరి. ట్రాన్సుఫర్డు శాఖల కధిక వ్యయము గావలసినచో, రిజర్వుడు శాఖావ్యయమునుండి తగ్గించుటధర్మమైయుండెను. అందుకు మారుగ క్రొత్తపన్నులవిధింపనెంచుట, సరియగుమార్గము గానేరదు. బొంబాయిప్రభుత్వమువారు నూతనముగ విధింపదలచిన స్టాంపుపన్నులను బొంబాయి శాసనసభవారు నిరాకరించి తగిన జవాబు చెప్పిరి. నర్టిఫికెట్టును ప్రయోగించి, ప్రభుత్వమువారు పన్నులను పునరుద్ధరింపవచ్చును. కాని, ప్రభుత్వ పద్ధతులు ప్రజల కంతమాత్రము రుచింప లేదనుటకు వేరు నిదర్శనమేమి గావలయును ?

కద్దరునెడ ప్రభుత్వ వైఖరి

యం. డి. కార్మిగారి ప్రశ్న

బొంబాయి, ఫిబ్రవరి 25:—ప్రజలకు ప్రభుత్వోత్సాహములకు కద్దరు ప్రస్త్రముల నుపయోగించుటకు నిరుత్సాహము గా విచారయిననీ బిల్లా అధికారులకు బొంబాయి ప్రభుత్వము ఉత్తరువు జేసిననీ వేయబడిన ఆదేశములను నిరాకరించుచు యం. డి. కార్మిగారు వేసిన ప్రశ్నకు బొంబాయి శాసనసభ యందు దేశీయసభ్యుడు సమాధాన మిచ్చెను. (అ. ప్రె.)

బెంగాలు ఆర్డినెన్సు ప్రయోగము

నలుగురు విప్లవకారులం బట్టుకొనుట

కలకత్తా, ఫిబ్రవరి 27:—విప్లవకారులలో ప్రయత్నమును, రేషబెహరి బోసుయొక్క సహచారియునగు సర్వేంద్రనాథ సన్యాల్ ను ప్రత్యేక రక్షకభటవర్ణముచే భవనిపురమందు మారుమూలగానున్న నొక గృహమందు బుధవారము రాత్రి బట్టుకొనిరి. కొంతకాలమునుండి యీతడు వారణాసియందు గాపురమేర్పడుచు కొనెను.

శుభానుచంద్రబోసు వర్తమాన 1918 వ సంవత్సరపు కెన్యలేవను 8 వ సెక్షను క్రింద బంధింపబడినపు డీతనికొత్త రక్షకశాఖవారు చెదరి కాని వారణాసియందు గాని, యతడు మామూలుగనుండు తదితరస్థలములందు గాని, కనబడలేడు. రెడ్ బెంగాల్ ఆను విప్లవోద్యమకరప్రతముల ప్రచురణమునం దిదినికి చాలబోక్యమున్నదని యాహింపబడుచున్నది. వానిగడియందు చెడుకగా ప్రభుత్వమువారిచే యాంకిత్యముచేసిన కొన్నికాగితములు దొరకెను. వాటిని రక్షకభటులచేతనేకొనిరి.

సన్యాల్తోబాటు, వానిని దాచివారకు నెవరూక మరెముగ్గురు విశ్వాస్థులందూడ బంధించిరి. (అ. ప్రె.)

విదేశ వార్తలు

ఆంగ్లో-పరాసుసంబంధములు

ఒడంబడికనూచన

పోలెండుయొక్క భీతి

వార్షిక, ఫిబ్రవరి 26:—జెనీవా ప్రోటోకోల్ కి ఒక ఒడంబడిక ప్రోటోకోలు చేసినచో ఆంగ్లో-పరాసు ఒడంబడిక ఉభయ దేశములు చేసికొనునట్లు భయము చెల్లుచున్న పోలెండు పార్లమెంటుయొక్క విదేశవిషయశాఖామంత్రియగు స్క్రిగ్గ్ స్క్రిగ్గాడు బెర్లిన్, పరాసు-పోలెండు దేశములకు గల ఒడంబడికకు విరుద్ధముగ సంధిచేసికొనుట అసంభవమనియు, మిగతా దేశములు వదలివేయబడుట అనుచితమనియు విదేశాంగమంత్రి పత్రికను. ఇట్టి ఒడంబడిక చే కాంతిచేయబడునట్లు యుద్ధ మే సంభవించుటకు గారంజేయని ఆయన పత్రికను. ఆంగ్లో-పరాసుగారంతి ఒడంబడిక పొధనిర్యాణమందు పరాసు-పోలెండు దేశములకు గల సంబంధమును ఒడంబడికయు నొక భాగము గ నుండును. ఎల్లరాజ్యములును గలసి రక్షణముకొరకు ఒడంబడిక గావించుకొనుట బహు శక్తివ్యవస్థయైనది. మరియొకదాన మైనను ఐరోపా ఆర్థికవికాసమునకు మార్గము జూపుచున్నది.

పంజాబు హక్కు సేవముపై అపీలు

ప్రీతికొనిలు అపీలు ప్రోసి వేయుట

లండన్, ఫిబ్రవరి 26:—జేస మొదలగువారలపై లా హారు హైకోర్టువారు గావించిన తీర్పుపై ప్రీతికొనిలులో అపీలు చేయబడెను. అపీలు ప్రోసి వేయబడెను. 1928 జూన్ 28 వ తేదీన అపీలుదారులలో ఇద్దరు బాక్స్ ఆనువానిని జంపి నందున ఉభయలకు ఉరిశిక్ష విధింపబడెను. మిగిలినవారలకు ఏడుసంవత్సరములు కఠినచరకము పంజాబు హైకోర్టు శిక్ష చేసెను. ముగ్గాయాల విచారణలందు అక్రమముగాని అన్యాయముగాని జరుగ లేదనియు, కాన్సిలు క్రిమినలు కొద్ది కాదని యు, క్రిమినలు అపీలుకొద్దను గాదనియు, తగినంత అన్యాయము సంభవించినదిని యజునైనయెడ మాత్రమే కాన్సిలు పో క్యము గలుగలేకొనుననియు వై కాంటుహల్ డేసుగారును న్యాయమూర్తులును అభిప్రాయమిచ్చిరి.

రాజాధిపత్యము సామ్రాజ్య

ఘనతకు మూలము

వైకొంటు బర్మెను హెడ్డుగారి అభిప్రాయములు

లండన్, ఫిబ్రవరి 24:—గ్రాఫ్ కుక్ ఆవప్రతికయగు వ్రాయుచు రాజాధిపత్యమువలన సామ్రాజ్యమునకు గల ఘనతను తేల్చుచును లాన్డన్ బర్మెను హెడ్డుగారి టెల్లెగ్రాముచున్నారు: కార్మికపక్షముం దలివాడుల భావములు యువరాజునైన చూసి దాడివలన వ్యక్తమగుచున్నవి. బార్మి రాజకం పై నెవ్వరును ప్రజాస్వామిక తరిహాలన గల రాజ్యమందు వంశానువంశరక వస్తు అధ్యక్షుడుగ నుండుటకు బ్రయత్నింపలేదని యేకగ్రీవముగ ఆం గీకరింపబడుచున్నది ప్రజాశీలితసంబంధముగ వ్యవహారములందు బార్మి రాజు పలుకుబడి మెండుగ నుండును. ఎద్వద్దు రాజమంచి గుణములును యువరాజునందు మిగిలిమైయున్నవి. ధైర్యవంతు డును, సాహసవంతుడును, ఔచార్యమంతుడును నగు యువరా జుడనియు ఒరిసాహసకృత్యమువంటి దనియు ధర్మములను నెర వేర్చుటకును విక్రాంతినోందుటయు అసంగతములు గావనియు చెల్లుచున్నాడు. బ్రిటిషు ప్రజలును దూరదృష్టిగల కార్మికులును రాజాధిపత్యము అద్వితీయమైనదని అంగీకరించుచున్నారు. యావత్తు ఆన ప్రపతి భాష్యరమగు సామ్రాజ్యమున సంయుక్త ము కావించుసంస్థ రాజాధిపత్యమే" అని వై కాంటు బర్మెను హెడ్డుగారు చెల్లుచున్నారు.

కారిక నమా వేశము

జూలై 27 తేదీన సీమయందు జరుగును

లండన్, ఫిబ్రవరి 26:—సామ్రాజ్యములెల్ల కార్మిక పక్షములును, కార్మికసమితులును ఇంగ్లాండులో సీమయందు జూలై 27-వ తేదీయందు జరుగును కార్మికసమావేశమునకు ప్రతినిధుల సంవల యునని ఆహ్వానింపబడుచున్నది.

కుర్చుస్థానమందు తిరుగుబాటు

కెమాలిస్టుల తీర్మానము

కఠినచర్య దీసికొనవలయును

సైన్యములు ఆనటోలియా

యందుండి వెడలుచున్నవి

లండన్, ఫిబ్రవరి 26:—కుర్చులు దిక్కుగోరు మలాషియా పట్టణములకు ఇట్టుకొనిరి. దిక్కుగోరు మలాషియా వాల్ టైడ్ గా చేయబడెను.

రిపబ్లిక్ను, నూతనముగ స్థాపింపబడిన బర్మి ప్రజా స్వామిక ప్రభుత్వమును, ద్రోసికేసి రాజాధిపత్యము స్థాపించు కుర్చులు ప్రయత్నించుచున్నారని వార్తా పత్రిక ల వ్రాయుచున్నవి. ఆనటోలియా భాగమందుండి ఆయిదు తరగ తులు పటాలములు తిరుగుబాటు చేసిన ప్రాంతమునకు వెడలు చున్నవి.

కఠినమైనచర్య నవలంబించి కుర్చుస్థానమందలి తిరుగుబాటు నణచివేయవలయునని చెల్లుచు ప్రభుత్వ మిందుకొరకు దీసి కొనుచున్న చర్యన యేకగ్రీవముగ ప్రజాపక్షము ఆశోదించు చున్నది.

పాంగుహే యంత్రనమై

సమ్మె వమాప్తి అయ్యెను

పాంగుహే, ఫిబ్రవరి 26:—జపాను ప్రతియంత్రాలను నుండలి సమ్మెకట్టు ఆంతివయ్యెను.

బ్రిటిషువారి

మహాన్నతకృత్యము

పదిహేనుమైళ్ల పొడవుగల సారంగమార్గము

లీక్స్, ఫిబ్రవరి 26:—పొద్దుబిలియమునందు గల అ ల్యామినము కంపెనీ ఉపయోగముకొరకు ట్రేగ్, లాకనన రన్సులందుండి నీరు దీసికొనిపోవుటకు స్కాటిషు పర్వతమున బె న్నియ క్రిందనుండి పదిహేనుమైళ్ల పొడవుగల సారంగమార్గము ద్రవ్యపడును. ఇది ఐరోపాఖండములెల్ల మిక్కిలి పొడవుగలది. రెండు వైపులనుండియు త్రవ్వట ప్రారంభింపబడును.

బ్రిటిషు పరిశ్రమలు

సంతవలన సృతిఫలితములు

ఆర్థికముగ లాభించును

లీక్స్, ఫిబ్రవరి 26:—బర్మింగ్ హామునందు జరుగు చున్న బ్రిటిషు పారిశ్రామిక సంతవలన మొదటి తొమ్మిదిదిగము లందును పా 1500000 ల విలువగల ఆర్డరు లంపబడెనని అధికా రుల ట్టేటుమెంటు విలన చెలియుచున్నది సంతనుగించి బా గుగ పరిశీలన గావించువరకును కొనువారు ఆర్డరుల నీయుటకు వెరచుచున్నారు గాన శేపురాత్రి సంతముగియుటకు పూర్వము పా 2000000 ల విలువగల సరకులకు ఆర్డరులేయవచ్చునని తో చుచున్నది. దేశీయులును, సామ్రాజ్యవాసులును గోరు శేరము లను బట్టిమాడ ప్రదర్శనంతమందు గూడ మంచిచేరము జరు గునని దోచుచున్నది. మొత్తముమీద పా 5000,000 లకు లైగ యించువలన చేకూరును.

అంతరిత్రమండలి ఋణములు

ఆంగ్లో - పరాసుసమన్వయచర్య

లీక్స్, ఫిబ్రవరి 26:—అంతరిత్రమండలి ఋణ విష యమై చర్చించుట కెప్పుడు సమావేశము జరుగనున్నదని వేయ బడిన ప్రశ్నకు సమాధానము నిచ్చుచు, ఇటీవల బ్రిటిషువారలచేసిన శేఖన పరాసువారు సమాధాన ముంపనిది ముందుగ సమావేశము యొక్క తేదీ నిశ్చయించుటకు వీలులేదని ప్రధానమంత్రి స్టాన్ లేబాల్డనిచ్చు గారు బల్గిరి.

రషియా - జపానుదేశముల ఒడంబడిక

ఇంగ్లాండున కుప్పద్రవముగాదు

లీక్స్, ఫిబ్రవరి 26:—రషియా-జపానుదేశము లిటీవల గావించుకొనిన ఒడంబడికచే ఇంగ్లాండున కుప్పద్రవము సంభ వించునని చలముట కుభయకారణములు లేవని విదేశాంగశాఖ సహాయకార్యదర్శియగు మెక్ నిలుగారు పార్లమెంటునందు వేయ బడిన ప్రశ్నకు సమాధాన మిచ్చిరి.

మత యుద్ధ ప్రమాదము

ఇలినుసాదు, సెయ్యూ సెనాయకుల సమావేశము

లండన్, ఫిబ్రవరి 24:—జెడ్డానుండి రోమునగరమునకు వచ్చిన డెయిలీకానికెలు పత్రికయొక్క ప్రత్యేకవిలేఖరి యిట్లు చెల్లుచున్నాడు. ఉత్తర ఆఫ్రికాయందు తిరుగుబాటు గావించుచున్న సెయ్యూనీలనాయకుడగు సిది అహమెదు ఎషీరీగారును, నెడ్డురాజ్యాధిపతియగు యిలినుసాదుగారును గలసి మెక్కానగ రమందు సంప్రతించుచున్నారు.

గ్రేటుబ్రిటను, పరాసుదేశము, ఇటలీదేశములను గురించి చుందుముందు నూతనపరిపత్తనము జూపబడునని విలేఖరి అభి ప్రాయ మిచ్చుచున్నాడు.

మతయుద్ధమును సాటిందుట కీయిద్దరు మతావేకులును ఆలోచించుచున్నారని విలేఖరి నూచించుచున్నాడు.

మహమ్మదీయ క్రైస్తవమతములు

కాంతిస్థాపనకు యిస్లాము గావించిన సహాయము

లండన్, ఫిబ్రవరి 26:—సమీప మధ్య ప్రాచ్యసంఘము లందు మహమ్మదీయ క్రైస్తవమతములను గురించి సర్ థామసు ఆర్నోల్డుగారు పరస్పరించిరి. అత్తరి ఉభయమతములకును గల బాంధవ్యమును గుర్తించుట మానసాభిభాత్యత్యమునకు అమూ ల్యమని డి. విల్లరుక బండితుడు నుడివెను. ప్రాపంచిక కల్యాణమునకు వెలలేనిమణియగు కాంతిస్థాపనయే యిస్లాముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము. ప్రత్యక్షముగగాని పరోక్షముగగాని యిస్లాము జూపుచున్న మహృశ్యావములు మరి యే ఇతరజాతి సభ్యులకంటెను నానాజాతి సమితియొక్క అధర్మముగు కాంతి స్థాపనకు బలము చేకూర్చుచున్నవి.

రాజదర్శనము

యువరాజు రాజప్రతినిధిగ నుండును

లండన్, ఫిబ్రవరి 26:—రాజగారిదర్శనము చేయుటకు మార్చి, 10, 19-వ తేదీలు నిర్ణయింపబడెను. రాజగారికి బదులుగ యీ ప్రదర్శనములందు యువరాజు ప్రతినిధిగ నుండును. యువ రాజగారి కిచ్చిన నజరులరాజగారి కిచ్చినట్లే యెంచబడును.

భారతదేశము, నల్లమందు సమన్వయము

అమృతము తగ్గింజవలయును

లండన్, ఫిబ్రవరి 26:—భారతదేశమందు నల్లమందు అమృతమును తగ్గించుట ప్రభుత్వముయొక్క అభిప్రాయమాయని కార్మికసభ్యుడు బాన్ ఫ్లూగారు పార్లమెంటునందు బ్ర క్షించిరి. నల్లమందువ్యయమును తగ్గించుట ప్రభుత్వముయొక్క అభిప్రాయమనియు అందున కేమిచర్య ఇంతవరకు దీసికొనలేద నియు ఎరలు వింటరుటన్ను గారు బల్గిరి. 1912 వ సంవత్సర పు ఒడంబడిక ప్రకారముగ భారతదేశమందు నల్లమందు అమృ బడుచున్నదనియు యీ ఒడంబడిక జనీవానగరము దిటీవల మంజూరు కాబడెననియు వింటరుటన్ను ప్రభువు సమాధాన మిచ్చెను.

పారిశీక దేశమంత్రి

సీమనుండి తొగి వచ్చుచున్నారు

లండన్, ఫిబ్రవరి 27:—విరుసంవత్సరములకంటె అధిక ముగ ఉద్యోగులు దేశాంతరమున నుండగూడదని యిటీవల గావించిన శాసనము ప్రకారముగ సీమనుందున్న పారిశీకదేశ మంత్రి పారిశీకమునకు తిరిగి వచ్చుచున్నారు. వారిస్థానమందు అల్లాడుగ నజీమిర్జా ఆరాధ్యుగా రుండెదను.

శిశువుల మరణము

బొంబాయిలోని అమితమగు మరణపురేటు

కామన్వెల్త్ యందలి స్టేటుమెంటు

లండను, ఫిబ్రవరి 26:—1921-వ సంవత్సరముందు బొంబాయిలో జనిపోయిన శిశు మరణపురేటును డెంథ్ అంకెలు యిప్పుడు వింటరుటన్న ప్రభువుగారిని కార్మికసభ్యుడు టిటాన్ పన్నుగారు ప్రశ్నించిరి.

28-వ తేదీయందు వారు క్రోడీకరించిన అంకెలు సిస్ లైవ్ గాదనియు, ఆ అంకెలు రాజధానికంతకును సంబంధించిన వనియు, బొంబాయికి ప్రత్యేకముగ సంబంధించినవి గావనియు వింటరుటన్ను గారు తెల్పిరి.

నగరు ఆరోగ్యకారాధికారి నివేదిక ప్రకారము గ 1921 వ సంవత్సరములో కేయింటికి 687 శిశువులు మరణించిననియు 1922 లో 408, 1923 లో 411, 1924 లో 419, శిశువులు మరణించిననియు సహాయకార్యదర్శి బల్కెను. పిల్లలకు నల్లమం దువేయకుండ చేయుటకు యేమి కట్టుదిట్టములు చేసినవి వాన్ పన్నుగారు ప్రశ్నించిరి. వెనుకనిచ్చిన ప్రత్యుత్తరమునే వాట రుటన్ను గారు తిరిగినిచ్చిరి.

తిరుగుబాటుదార్ల ఉద్దేశము

కాన్స్టాంటిన్ పోలు, ఫిబ్రవరి 26:—తిరుగుబాటు చేయ బడిన ప్రాంతమునకు అయితరగతుల సైనికపటాలములు వెడలుచున్నవి. తిరుగుబాటును అణచుట కంపబడు ప్రైవేటునకు యిప్పుడు పాపాగారు ప్రాయశః బంపబడెదరు. బెల్లిసునగరముం దున్న టర్కీరాయబారిగ కేమలుడ్డను పాపాగారు ప్రైవేట్ పతిగ నియమింపబడెద రనియును తెలియుచున్నది.

తిరుగుబాటుదారు లంపు పత్రికలలో నిట్లు గలదు:— ఖలీఫా మీకొరకు నిరీక్షించుచున్నాడు. ఖలీఫా ప్రతిష్ఠాపనము లేకపోవుట యన మహమ్మదీయ మతము లేదని ఆర్థము. షేరియ టునం దట్లుగలదు. ప్రస్తుతముందుగల ప్రభుత్వము మహమ్మదీయ మతమునకు విరుద్ధమైనది. పాతకాలలందు నా స్త్రీక మతము వ్యాపించుచున్నది.

బిరుదు లావశ్యకము గాదు

దక్షిణాఫ్రికా కార్మికుల తీర్మానము

కేపుటౌను, ఫిబ్రవరి 27:—దక్షిణ ఆఫ్రికావాసులకు బిరుదులను ప్రసాదింపవలదని రాజుగారిని గోరుచు ఆసంబ్ధియం దు కార్మికులతీర్మానము అంగీకరింపబడెను.

క్రికెట్ మొలగు మేజరుజనరలు

సర్ ఆర్చిబాల్డు యాన్ సెన్

లండను, ఫిబ్రవరి 29:—మేజరు జనరలు సర్ ఆర్చి బాల్డుయాన్ సెన్ గారు పరమవదించిరి.

ప్రాచ్యనము ద్రనాకా విషయిక సమావేశము

యుద్ధమునకు గాదు

లండను, ఫిబ్రవరి 26:—చీనా, తూర్పుదీవులు, ఆస్ట్రేలియా నాకాదళ ప్రధాన సేనాధిపతుల సమావేశము సింగపూరు నునందు జరిగెను. ఇందు విశేషముగలదని “ఈనింగున్యూసు” వార్తాపత్రిక వాచికావిలేఖరి వాయుచున్నాడు. ఈ సేనాధి పతుల యాజమాన్యమునందు గల ప్రదేశములకు వాచికా కేంద్ర ము మారుచున్నది. ఎజ్జిసముద్రము మెదలుకొలంబియా వరకును గల సముద్రప్రాంతము సామ్రాజ్యమునకు సంబంధించినది. క్రేటులిటను, కెనడా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలాండు, భారతదేశములయొక్క సాయం క్రైతములకు ఫలితిని పై ప్రాచ్యనాని కాదళము ఆధారపడియున్నది. నలువది విలీయనుల పౌనులవ్యయ ము ఇందుకొరకుగావలసియుండుటచే ప్రత్యేకముందు యీ ప్రయత్నములు సాగజాలవు. బ్రిటిషు ఓడలదళము ప్రాచ్యదేశమం దు యీసంవత్సరమున హెచ్చుచేయుచును. వాణిజ్యరక్షణ నాకాదళమును మనము ప్రాచ్యదేశమందు వాస్తవముగ నిర్మించు చున్నాము.

గాంధీ-నట్టు ఒడంబడిక

భారతీయులను పరిభవించవలదని గాంధీగారు గోరిరి. “మిత్రము మాకును శత్రుములుగలవని నేనెరుంగుదును. కాన విభేదములుండవలసియున్నది కాని మిత్రాశనములనలన మమ్ము పరిభవించవలదు” అని గాంధీగారు వారితో తెల్పిననియు, వారట్లే పిమ్మట నడచుకొన బ్రయత్నించిననియు సీమయందలి సమావేశ ములందు సహిత మీరీతి న అవలంబించబడెననియు స్పష్టము గారు పేర్కొరి. ఏదిభారతీయులు వలదని గోరిరో అదియ యీచట్ట మునందుచేయ బ్రయత్నములు గావించబడుచున్నవి. ఆసియా ఖండమునం దెల్ల ఈచట్టములమున దక్షిణ ఆఫ్రికావారిపై కోపాన్ని రగులుచున్నది.

ఆసంబ్ధియందు రెండవసారి యీ చట్టము ప్రత్యేకపట్టు డుట మాన్పించి మరెయికవిధాన మవలంబించి యీవిషయము పరిష్కారముగావించుట ఉత్తమమని స్పష్టమునైనాని నూచించెను. చర్చ యంతటితో ముగిసెను.

వర్ణవిభేద చట్టము

స్టేటు సేనాని ప్రతిరోధము

భారతీయులయెడ న్యాయముగ సంచరింప వలయునని హెచ్చరించుట

కేపుటౌను, ఫిబ్రవరి 26:—యూనియను ఆసంబ్ధియం దు వర్ణవిభేదచట్టమును స్పష్టమునైనాని తీవ్రముగ ప్రతిఘటించెను. శ్వేతవర్ణుల నోకమాలను, దేశీయులను ఆసియాఖండవాసుల నోకప్రక్కను యీచట్టము విభజించుచున్నది. ఈవిధానముచే బెత్తు యొక్కట్టులు వాటిల్లును. ఈచట్టము దేశానర్థవాయక మైనది. ఈచట్టము న్యాయమైనదిగాదనియు స్వేతవర్ణులనాగరికత అంతరింపకుండవలయునన్నచో ఒకటేమార్గము గలదనియు స్పష్టముగారు బల్కెరి. మానవునకు మానవునకును యీ దేశమందు న్యాయముదొరకనియెడ అదియొ శ్వేతవర్ణులనాగరికతకు నాశన కారణమగును. (వినుడు, వినుడు.)

జెనీవా నిర్ణయము

(ఆంధ్రపత్రిక ప్రత్యేకతంతివార్త)

లండను, ఫిబ్రవరి 27:—జెనీవా నిర్ణయము విషయమై అన్ని యోమినియను ప్రభుత్వముల అభిప్రాయము బ్రిటిషు కాలి నెటువారు పొందియున్నారని ఈనిర్ణయమునందేమార్పులు ఎవరు కోరుచున్నారో తెలియదని చెప్పబడుచున్నది. నిర్ణయ మునందు మార్పులు గావించుపమయ మింకను సమీపించలేదు.

ఆలెనుబి ప్రభువుగారు

ఎన్నికలుముగియువరకు రాజీనామా

(ఆంధ్రపత్రిక ప్రత్యేకతంతివార్త)

లండను, ఫిబ్రవరి 27:—ఆలెనుబి ప్రభువుగారు ఈజిప్టులో ఎన్నికలుముగియునంతవరకు రాజీనామా ఇవ్వరనియు, ఎన్నికలు ముగిసినను ఈజిప్టునందు శాంతిపరిస్థితులు స్థాపించబ డువరకు రాజీనామాఇచ్చుట ధర్మముకాదని వారు అభిప్రాయ పడుచున్నట్లుగ రూఫ్ గ తెలియుచున్నది. ఎన్నికలుమార్చి నె లలో జరుగును.

రష్యాజపాను సంధి

చైనావారి ఆక్షేపణ

(ఆంధ్రపత్రిక ప్రత్యేకతంతివార్త)

కింగు, ఫిబ్రవరి 27—రష్యా జపాను సంధియందు చైనావారి రాష్ట్రపు హక్కుల నిశోధించు పోర్టునుత సంతతి ప్రస్తావనయుండుటచే చైనోరషియా సంధిపత్రమునకు విరుద్ధముగ నుండుకావున ఆమోదింపకాదని చైనాప్రభుత్వము వారు ఆక్షేపించిరి. చైనా వారిహక్కులకు ఎట్టిధంగము కలుగ దని తెలిసికొనిన పిమ్మటనే పోర్టునుమత సంతిని సోదించుట ప్రభుత్వమువారు అంగీకరించిననియు రష్యా జపానుసంధి చైనాహక్కుల కెట్టిధంగము కలుగజేయుట లేదనియు సాని టు అంజానదరు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

బెంగాలు ఆర్డినెన్సు

ఇండియామంత్రిగారు ఆమోదించుట

(ఆంధ్రపత్రిక ప్రత్యేకతంతివార్త)

లండను, ఫిబ్రవరి 27:—బెంగాలు క్రిమినలు లాఅమెండుచట్టము విషయమై జనవరి 22 వ తేదీన రీడింగుప్రభువుగారు ఇండియామంత్రికి వ్రాసినలేఖ ఇండియామంత్రి, బెంగాలు గవర్నరుగారు ఈచట్ట ముననుసరించి గావించిన చర్యను సంపూర్ణముగ ఆమోదించుచు ఇండియాప్రభుత్వపుచట్టపు 72 సెక్ష నును అనుసరించి తగుచర్య పుచ్చుకొనబడునను, గవర్నరు జెనరలుగారికి ఫిబ్రవరి 12వ తేదీన పంపిన లేఖయు ప్రభుత్వమువారిచే ప్రకటించబడినవి.

కొత్తరాజ ప్రతినిధి ఎవరు?

రాజకుటుంబమువారో లేక రాజబంధువులో

అగుదురు

బార్లి సార్వభౌముని యొక్కయు సామ్రాజ్యము యొ క్కయు డిల్లీ నగరము యొక్కయు బారీకమునందు దశమస్తా నాధిపతి కని. రికోయోగము కలిగినది; గాన రాజకుటుంబము లోనివారే రాజప్రతినిధిగా నియమింపబడవలెను. తప్పినచో రాజబంధువులలో నొకరగుదురు. అతడు గొప్ప న్యాయకాస్త్రు తేతగా నుండును. ఇదితర కెన్నడును ప్రభుత్వోద్యోగమున చేర్చి యుండదు. అతనికాలమున పరిపాలనమున చాల గొప్పమా రుకలుగగలదు. క, ల, హ, స, అతను సీయక్షరములలో నే దొయొకటి అతనిపేరు మొదటి అక్షరముగా నుండును. అని ధారాగ్రు మండలమునందలి హాసిరిట్టి గ్రామవాస్తవ్యుడగు బ్యోతిర్పారాండ పండిత కంకరకాస్త్రుగారు వ్రాసిరి.

(బోంబే క్రానికలు)

బెంగాలు శాసనసభ ఎన్నిక

స్వరాజ్యవాదుల జయము

కలకత్తా, ఫిబ్రవరి 27:—మేజరు హస్సానునున్నద వాదిగారి రాజీనామాచే బెంగాలు శాసనసభ యొక్క ముగ్గి చూచారా మహమ్మదీయ నియోజకగణమందు కాబడిన ఖాళిని మయమందు జరిగిన ఎన్నికలో స్వరాజ్యవాదులు జయమొంది రి. ఎన్నుకొనబడుటకు నల్లరు అర్హులు పోటీచేసిరి. కాని స్వరాజ్యవాదియైన మాలవి నజీముద్దీను అహమ్మద్ గారిని, మాల వి అబ్దుల్ కరీముగారిని నిజమైనపోటీ జరిగెను. అహమ్మద్ గా గికి 664 ఓట్లు, కరీంగారికి 632 ఓట్లు వేయబడెను.

(అ. పే.)

అకాలీనాయకుల సేరము

అకాలీనాయకుల సేరములు పునర్విమర్శనమునకు వచ్చి నపుడు, లాహారు ప్రధానన్యాయస్థానాధికారులగు స్కాల్సు, స్క్విర్లుఫోర్డుగారు రెండవ సమావేశమునందలి నలుగురు నాయకులను నిర్దోషు లని నిశ్చయించి వదలివేసిరి.

ఉత్సాహముకంటె మించినది లేదు

మీ జీవితకాలమునందు గలుగు కష్టముల నన్నిటిని కొంచమైనను భయములేక జయించుటకు మీకు సహాయమున అయ్యును ఉత్సాహమే.

అయితే

మనోదార్పణమున్నప్పుడు దీనిని సంపాదించుటెట్లు

ఆతంక నిగ్రహ మాత్రలను

వాడుడ . మెదడు సంబంధమైన వ్యాధులు, అశర్మము, మలబద్ధకము మొదలగువాటిని పారద్రోలి అర్దుతమైన గుణమును గలిగించును. 32 మాత్రలుగల బుడ్డి 1 కి ధర రు 1.0-0 ఇతర వివరములకు ఈదిగువ విలీనమునకు వ్రాయవలెను.

ఆతంక నిగ్రహ ఫర్మసి

26, బ్రాడ్వే, మద్రాసు

మదరాసు వార్తలు

నూతన బాలికాపాఠశాల:—రియల్ టియూరు హోల్ 188 ఎ నెంబరు గృహమున మద్రాసు కార్పొరేషను చారు స్థాపించు బాలికాపాఠశాల పాఠశాల ప్రారంభమునకు త్వరమును మార్చి నెల 4 వ తేదీన హోల్ 188 స్థలమును ఇరిపెదరు.

శ్యాంలండరు:—గుంటూరు కన్యకామండలము నారు, పరిశుభ్రముగ, స్వచ్ఛముగ, నాయనెలలో వచ్చు పండుగలను, అమావాస్యను, పౌర్ణమిని దెలుపు పట్టికతో ప్రతి నెల శాసితముమీదను కన్యకాపరమేశ్వరి విగ్రహముతో నచ్చువేసి రెయారుజేసిన శ్యాంలండరు మాపత్రికాకాలము జేరినది.

చెన్నపురి ఆంధ్రవిద్యార్థి సంఘము:—పైసం ఘము యొక్క వార్షికోత్సవము సోమవారము (2-8-25) 5 గంటలకు ట్యూటోరియల్ కాలేజి హాలునందు (ఆంగ్లపాఠశాలకు పక్క, కైతునెన్ హాలు వెనుక) జరుగును. సర్. కె. వి. శెట్టి నాయకుగారు అగ్రాసనాధిపత్యము వహించెదరు. మొం బరులకు ఫలాహారము లియ్యబడును.

రామదాసు చరిత్ర కాలక్షేపము:—శ్రీ మతి సరస్వతీబాయిగారివలన జరుపబడును.

శేపు (మార్చి నెల 1 వ తేదీ ఆదివారం) సాయంకాలము 4.30 గంటలకు బారిట్రువులో ఆర్మీనియను విభిముందున్న గో క్లెమెంటులో సరస్వతీబాయిగారు రామదాసు చరిత్రను గూర్చి కాలక్షేపము చేసెదరు. ప్రత్యేకముగ హిందూస్థానీ కీర్తనలను గూడ పాడెదరు అని కార్యదర్శి మాట వ్రాసెను.

జగన్నాథభక్తసభ - ఎఫుంబూర్:- వేణుగాన ము కచ్చేరి:—పల్లం, సంతవరావు- వేణుగానము, తిరు ప్పార్కడర్ శ్రీనివాసయ్యగారు-ఫిడెలు, చెన్నపురి వేణు నాయకర్ కంటేరా, తిరుప్పార్ శంకరమినకా-మృదంగం 1925 సం॥ మార్చి 1-వ తేదీ ఆదివారం సాయంత్రం 4-15 గం టలకు ఎఫుంబూర్ హైరోడ్డు, "వేదవిలాస" గృహమున జరుగును.

మదరాసు కబుర్లు

గిండిరేయలు (గుట్టపుపండుములు) ముగిసినట్లే. తమత్ర భానము కన్నాటుప్రభువును చూపుటకాబోలు మార్చి 2 తేదీనకూడా రేయలుండునట. దీనితో ఈసాలుకు గట్టెక్కినట్లే. తగలజెల్లుటకు డబ్బు చేతులతో నల్లలాడువారికి విచారమేమో గాని రైల్వేమీద ప్రతిదినము ఇంటికివెళ్లు నాణ్యంట్లకు రైల్లు సకాలమున సదుపగలవను నాణ్యం రేయలుండునట సంతసము గానే యున్నది. రేయలున్న నాడెల్ల నాణ్యంట్ల ప్రయాణికులకు ప్రాణసంకటమే. ఎట్టరలపాగాలవా రానాడు ప్రతిమాడ్గము నను ప్రత్యక్షమగుటచే అంతరు ఆనాడు ప్రథమగేటుననే బో వలసియుండుటచే 10 మంది టిక్కెట్టుఎక్కువైనవర్లను తప్పించు కొని తిరుగువారికి సహ ఆనాడు టిక్కెట్టుగొను ప్రాణసంకట ముండేది. ఈసంకటము తొలగునగునా? టిక్కెట్టుగొనని ప్రభు వులకును రేయలుండునట సంతసమే.

శివరాత్రికి శివశివాయంటూ చలి పారిపోతుం దంటారు. ఇంకా ఆ చలి మడతలు పెట్టించుచునే యున్నదేమి? ప్రాత్య కాలమున మంచు, తెల్లవారినూమున చలి, ధవళాయించు చున్నది. గుట్టపు పండుములతోపాటు నివియు త్వరలో అంత రింపవచ్చును.

మార్చిపరీక్షలు శోభలలో పడినవి. పరీక్షార్థులకు ప్రాణము లరచేతులలో నున్నవి. ప్యాసా, ఫెయిలు అను ఆంక్షో నమే. కిర్సనాయిర్ బాగా తగులబడుచున్నది. ఇందుకే కాబోలు కిరుస్తాని నూనెధర యెక్కువయినది. చమురుపొకడే గాని బిడ్డ బ్రతుకునో లేదో! ఒకవేళ ప్రతిదిన ఉద్యోగములేమి? ఇచ్చేవా శెవరు? ఇచ్చే ఎందరి కిస్తారు? ఎన్నికులములవారికి సర్దు తారు? చదివినది విద్యార్థులకు తలసోప్పి. ఈప్రాజ్ఞెము సాల్వ కాక నాకు తలసోప్పి. ఈనోప్పి కడుర్చుగలవారు మా వరల్లు ప్రెసిడెంటు (అమృతాంజనము) గారే.

(లోకనందారి)

ఆయుర్వేద ప్రచారిణిసభ:—చెన్న పురియందు బీరల లాభముకొరకు కొన్ని ధర్మ ఆయుర్వేద వైద్యశాలలను స్థాపింపవలయుననియు అందులకు రాబోవు సంవత్సరపు బడ్జెటునందు పదివేల రూప్యములు ప్రత్యేకింపవలయునని కొరకు ఈసభ మానేజింగు డైరెక్టరు డాక్టరు ఎ. లక్ష్మీపతిగారు మద్రాసు కార్పొరేషను అధ్యక్షులకు లేఖ వ్రాసిరి. కలకత్తా యందు 4 ఆయుర్వేద వైద్యశాలలను వనియు సంవత్సరమునకు 80 వేల రూప్యములు కార్పొరేషనువారు గ్రాంటు చేయుచు న్నారనియు, తిరుచినాపల్లి, మధుర, కోయంబుత్తూరు, ఈ రోడు, విశాఖపట్నం, రాజుహేంద్రవరము, గుంటూరు ము న్నగు చిన్న మునిసిపాలిటీలు ఆయుర్వేద చికిత్సశాలలు స్థాపిం చగ చెన్నపురి కార్పొరేషనువారు ఈవిషయమై తగు శ్రద్ధ వహింపకుండుట ఉచితముకాదనియు డాక్టరు లక్ష్మీపతిగారు వ్రాసిరి. డాక్టరు లక్ష్మీపతిగారు రెండు పద్ధతులకు నూచించు చున్నారు. ధర్మ ఆయుర్వేద వైద్యశాలలను స్థాపించువారికి గ్రాంటులనిచ్చుట ఒకపద్ధతి. కార్పొరేషను వారే స్వయముగ వైద్యశాలలను నిర్వహించుట. రెండవది రెండవపద్ధతి వల్ల ఖర్చులు కొంతవరకు అధికమైనను మిగుల శ్రేష్ఠమైనద ని డాక్టరు లక్ష్మీపతిగారు నూచించిరి.

రాకపోకలు:—టి. ప్రకాశంగారు నిన్న రాత్రి బయలుదేరి మాణివరం వెళ్లిరి. భారతదేశమునకు వచ్చియున్న స్వీడను సార్వభౌముని మేనగోడలగు కాంటెను డిలా బార్న డెట్టి మధురనుండి నేటి ఉదయము మద్రాసులో దిగిరి. స్వీడనువద్ద స్వీడిషు చరిత్ర సం బంధించిన కార్లు మార్కుకన్యయు యింకను యితరులను సం దర్శించి పులహరములవేసిరి. ఈయన మద్రాసులో 5 (రోజు లుండి కలకత్తాకు పోవును.

నేడువయము కలకత్తానుండి 79 మంది ప్రపంచయాత్రీ తలు నెవలం బ్రెయినులోదిగిరి. ఇందు గొప్పగొప్పజనములు లగు డాక్టరు ఆర్నెస్టు లెస్టు దంపతులును, డాక్టరు మాప్లం డుగారు, సుప్రసిద్ధవైద్యులును ఆమెరికా పత్రికారచయిత యగుడిక్సన్ గారును వచ్చిరి. వీరలు మద్రాసంతయు నేడు జూచి రేపు మధ్యాహ్నము న్నెవలం బ్రెయిను లో కొలంబో పోయెదరు. కొలం బోనుండి చెనా పోయెదరు.

విజయనగరం మహారాజాగారు నేడువయము మద్రాసు జేరిరి.

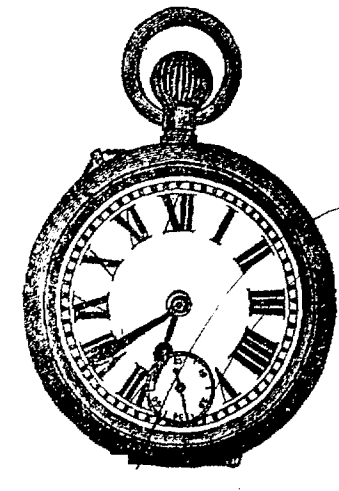
ఇంపీరియలువ్యాం కమ్యూనేజింగు గవ్వరగ నియమింప బడిన డబ్బి లాంబుగారు క్రొత్త ఉద్యోగమును వహించుట కై నిన్నరాత్రి బొంబాయికి బయలుదేరిపోయిరి. రైలుదగ్గరకు వారిని పంపుటకు సర్ జేమ్సుసింపును, సర్ అట్టామల్లెచెట్టి యారు, భానుబహదూరు కలీముల్లాసా హెబుగారలను యింకను చాలమందియు వచ్చిరి.

వరదవల్ల బాధపడిన జిల్లాలయందు పర్యటమొనర్చి టి. వి. శేషగిరియ్యగారు నేటిదినము ఉదయం చెన్నపురికివచ్చి రి. సి. జనరాజదాసుగారు నేటిదినము ఉదయం చెన్నపురికి వచ్చిరి. దక్షిణఇంకా రైల్వేవిజంటు టి. సి. స్కాట్ గారు నిన్నరాత్రి మెట్టుపాలెంమెయిలులో వెళ్లిరి.

గౌ. సర్. ఆస్వామిరెడ్డిగారు ప్లేబుకొన్నిలు సభకు వెళ్లుటకు నేటిదినము రాత్రి డిల్లీకి ప్రయాణమయ్యెదరు.

సుప్రసిద్ధమైన లీవరు గడియారము

రెండు సంవత్సరములు గ్యారంటీ

చక్కని చిన్న వైజు. చాలా మేలైనవిషీను. రైల్వే ఉద్యోగిగట్టులు ఉతయోగింప నది. మురికిగాని చమురుగాని లోనికిపోకుండ వెనుక వైపున రెండుమూతలు గలవు. అనేక సంవత్సరములుగా చాలా వాడుకలో యుండు న్నవి. ధృ 5.4.0. ప్రతి గడియార మున్ను ముచ్చే సరిమాచి పంపబడును.

భారత వాచి కంపెనీ, నెం. 1, లంబుచెట్టిపేడి, మద్రాసు.

మదరాసు తెన్ని సుపందెములు

ఆంధ్రసోదరులవిజయము

రామస్వామి, రామానుజసోదరులు, హచిన్న, పర్మిన్సులను ఓడించిరి

'ఇటీవల ఇట్టియాట నెన్నడు మాడలేదోయో' 'నిజమే' 'తెల్ల వారిద్దరిలో ఏమి ఒడ్దిక' పాత్రు కలదురా! 'అవును గాని నేడు రాము, పోయినతడవ ఆడినట్లు ఆడలేవే!' 'ఇవ్వాళ ఆటంతా రామానుజమే ఆడాడని చెప్పవచ్చు!'

మదరాసు క్రికెట్ క్లబ్బువారి తెన్ని సుపందెములు వీక్షించి గృహభిముఖులై యున్న జనులు వైవిధ్యముగ పరస్పరము ప్రసంగించు కొనుచుండిరి.

నిన్నటిసాయంత్రము నిర్ణీతకాలము (4-30) వకు ముందే మూడవకోట్లనందలి గాలరీలన్ని హ్రౌందక, పాశ్చాత్య స్త్రీపురుషు లెల్లగచే నాక్రమింపబడెను. కడచిన దినములం దేనాడును ఇట్టి ప్రేక్షకశృంగరము వచ్చియుండలేదు. ఆటగాండ్ర కొరకు ప్రజలెల్లరు అసహనముతో నిరీక్షించుచుండిరి. క్రమముగ హచిన్న పర్మిన్సు, రామస్వామి రామానుజము, జయలక్ష్మీకర్గ్రహణకుతూహలగు నూతన పెండికొమరులవలె రంగమందు ప్రవేశించిరి. నల్వరు యథాస్థానముల నాక్రమింప రంగముమూచుటకు కనులపండువుగ నుండెను. సరిగ 4-35 ని॥ లకు పర్మిన్సు మొదటిబంతిని ఆడుటతో నాట ప్రారంభింపబడెను. హచిన్న యుద్ధరంగమందు సైనికు డెట్టిహుపారు, త్వరితగతిన గవ్వరు మనో ఆవిధి నేతుపాకి దెబ్బలవలె బంతులగొట్టుచు మొదటిరెండు సెట్టులలో (8-6, 5-7), సోదరులపై జయమొందిరి. సోదరుల పట్టుదల ఇనుముడించెను. రామానుజులు ప్రథమమున కొన్నిపాయింట్లు సులభముగ పోగొట్టినను కడకు 8 సెట్టులలో జూపెట్టిన సహనము, నిపుణత ప్రశంసనీయమై అగ్రజాడును తమ్ముని కన్న తక్కువగా డనిపించెను. ఎటులన్నను పాశ్చాత్యు లిరువు రకుగల సహకారము, పాత్రు పొందికలు భారతీయసోదరులందు గన్పించలేదనిన అతిశయోక్తి గాబుదు. భారతవీరుడగు రామ స్వామికడకు 5వ సెట్టును గెలువ దీక్షవహించెను. వివను నాడు హచిన్న పర్మిన్సు అగుపరచిన అద్భుతకౌశలమును గాంచిన వార లనేకులు సోదరులకు జయమును సంకల్పించిరి. అట్లులే గన్నట్టెను. పాశ్చాత్యులు 5 పాయింట్లును, భారతీయసోదరులు 8 పాయింట్లును గడించిరి. అంత 'రాము' అద్భుత సాహసముతో కడమ పాయింట్లను జయించి తుదకు పండుమును గెలుపొందెను.

ఆటయందు కృతార్థుడైన రాముడై ప్రేక్షకులు బరసిన హృద్యులు, పరామర్శలును, స్వయంపరమందు సఫల మనోరథుడై విజయ లక్ష్మీ దేవరింపబడినవానిపై జదువు మంగళాశీర్ష చనములవలె బరగెను.

నే జెప్పలేదా! 'రాము ఎన్నటికి ఓడిపోడని' అని ఒక పత్రికావిశేఖరి సోదరవిశేఖరితో ననెను.

నేడు పురుషులసింగిల్సులో తిరిగి రామస్వామి పర్మిన్సు ఆడుదురు. పురుషులసింగిల్సులో రామస్వామిచే నోడినవెంకటేశ్వమూర్తి, పర్మిన్సుచే నోడిన ఆర్. వి. రామారావున్ను ప్రత్యేకపండుము నాడిరి. అందు రామారాజు గెలుపొందెను. ఒక తెన్ని సుబాటు ప్రత్యేకముగ బహుమానము జేయబడును.

స్త్రీలసింగిల్సులో మాబ్లీకన్య, గుడ్ హిండ్ సలి గారలకు నేడు జరుగును. రామస్వామి గాంపర్డు. హచిన్న మాబ్లీ గారలతో శేపుగాని ఎల్లుండిగాని ఆడెదరు.

Table with 2 columns: Player Name and Score. Rows include Ramaswamy, Ramanaiah, and others with their respective scores.

5 నిముషములలో గుణము. దేహమునందు ఎల్లనోట్లయందును. అనావశ్యము లేని రోముములను ఎత్తి జేయును. 5 నిముషములలో గుణము. ధరలు 1-8 0-8-0. అన్నపూర సోదరు, పార్కు/ట్రస్త్ మద్రాసు క్రికెట్ క్లబ్బు.

యజమానుల సంఘము

బొంబాయి యంత్రాధిపతుల సంఘసూచనలు

బొంబాయి, ఫిబ్రవరి 26:— భారతదేశమందలి ఎల్ల యజమానుల సంఘములును సమ్మేళనమగు యంత్రాధిపతుల నిరూపించుచు, అట్టిసంఘము స్థాపించుటకు సరియగు సూచనలను బంధించి బొంబాయి యంత్రాధిపతుల సంఘము యజమానులను ఆహ్వానించుచున్నది. కార్మిక శాసననిర్మాణము అభివృద్ధియగుచున్నదనియు, కార్మికులకు సంబంధించిన సమస్యలపై ప్రభుత్వము యజమానుల ఆభిప్రాయమును సంయుక్తముగ నిర్ణయించుట చేలాభదాయకముగ నుండుననియు, యజమానులందు పరస్పరసహకారము సమకూడు ననియు బొంబాయి యంత్రాధిపతుల సంఘము చెప్పుచున్నది.

సముద్రమునుండి మత్స్యములు

దీయుట

కొలంబొ, ఫిబ్రవరి 26:— కేపటినుండి సముద్రమునుండి మత్స్యములు దీయుట ఆరంభమగును. 1907-వ సంవత్సరమునుండి మత్స్యములు దీయుట కిదియే ప్రారంభము. (ఆ. ప్రె.)

వరిపంట-భావిసూచన

కలకత్తా, ఫిబ్రవరి 26:— 1924-1925-వ సంవత్సరముందలి తుది మెమోరాండము ప్రకారముగ 80,575,000 ఎకరముల భూమి వ్యవసాయము చేయబడెను. నెనుక సంవత్సరముందు 78,982,000 ఎకరముల భూమి వరిపంటకుండు సాగుబడిచేయబడెను. అనగా 1924-1925 వ సంవత్సరములో నూటికి రెండు పెరసెంటు భూమి అధికముగ వరిపంటకొరకు సాగుబడి చేయబడెను. 1913-24 లో 28,198,000 టన్నులధాన్యము పండినది. 1924-1925 లో 81,000,000 టన్నులధాన్యము పండింపబడునని మదింపు చేయబడెను. (ఆ. ప్రె.)

హిందూ ప్రాతినిధ్యసంఘము

లాల్ బజార్ లోని ప్రకటనము

లాల్ బజార్, ఫిబ్రవరి 26:— ఢిల్లీ నగరముందు ఫిబ్రవరి 27-వ తేదీ శుక్రవారమునాడు సమావేశము గావలసిన హిందూ ప్రాతినిధ్యసంఘ సమావేశము బాన్సువాను చేయబడెను. సమావేశ మెప్పుడు జరుపబడునదియు ముందు తెలియజేయబడెను. (ఆ. ప్రె.)

దేశీయబట్టలపై ఎక్సైసు వన్ను రద్దుచేయవలయు ననుట

బొంబాయి యంత్రాధిపతుల సంఘప్రతినిధులు ఢిల్లీ బోయర్. ఢిల్లీ, ఫిబ్రవరి 26:— దేశీయబట్టలపై ఎక్సైసువన్ను రద్దుచేయవలయునని గోరు సందర్భమునందు అసంలీనభ్యుత్థులతో చర్చించుటకు బొంబాయి యంత్రాధిపతుల సంఘప్రతినిధులైన సకలత్ వాలా, రటంసీ గార్లు ఢిల్లీవచ్చిరి. (ఆ. ప్రె.)

స్వతంత్ర పక్షసభ్యుని రాజీనామా

ఢిల్లీ, ఫిబ్రవరి 26:— భారత శాసనసభయందలి స్వతంత్రపక్షమునందు సభ్యులుగ నున్న యాప్రసాదశింగుగారు సభ్యత్వమును రాజీనామా విచ్చిరి.

దీ డక్కన్ మిల్లు స్టోర్స్ కంపెనీ

లిమిటెడ్, బెజనాద్.

లైసు మిల్లులకు కావలసిన యావత్సామానులు పరప మైన ధరలకు సప్లయచేయుటకు. ఎ.వి. సి.మెంటు, సాబ్బు, వైరుక్లాత్, జల్లెడరేకులు ముప్పిగులు ప్రైపులు అన్ని వైజులు చెన్నపురి రేల్వేప్రకారం బెజనాద్లో డిజిటరీ యివ్వబడును. ఒక ట్రయలుఆర్డరు యిచ్చినచో మాపరసతత్వ సామానుల యొక్క నాణ్యతయు తమకే గ్రహించగలరు.

N. B. ఆయిర్ ఇంజనులు, స్టీం ఇంజనులు, మల్లర్లు మల్లరులు వగైరా విషయములకు మా చెన్నపురి కార్యాలయము 118వ ఆర్మీనియస్ట్రీటు, మద్రాసుకు వ్రాయగోరినాము

మైనపువత్తులు

ది ఇండో - బర్మా పెట్రోలియం కంపెనీ/లిమిటెడ్

రంగూన్.

వారి చేత యారు చేయబడినది

విజయస్థానము చేయువారు

ప్యారి ఆండు కో

పోస్టుబాక్సు నెం 12, మద్రాసు

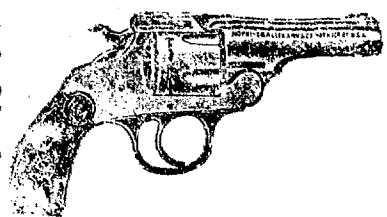
మైనపువత్తులు, మైనము, ధరలకు వ్రాసిన తెలుపబడును.

లెంటివాకమలోటా గుహా శుభాశిర్వంతు

కంపెనీకారిత చేయబడెను. (8068)

గానాదిభములగు రివాల్యూర్ అరుత్

విరులోటా యొక్కనది స్థాపించు గౌరవము

ధరలు
పరసము.
కృటులాగు
దశితము

కారము 30, 33, 36 అంగుళములలో దొంగకును ఉన్నది. కేసులో పెట్టుకోగలిగినది కూడ దొంగకును. యు.వి. రామారాజు శ్రీశ్రీ అండు కంపెనీ, నెం. ౧౨, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

నీమటపాలా ఓడల రాకపోకలు

బొంబాయి, ఫిబ్రవరి 26:—పి. ఓ. తపాలఓడ 'మంగోలియా' 19 వ తేదీ నీమటపాలను దీసికొని 26 వ తేదీన ఉదయము 8-80 గంటలకు పోస్టుస్టేడ్లు చేరి ఆనాడే ఉదయము 10-80 గంటలకు బయలుదేరిపోయెను.

21 వ తేదీ బొంబాయి టపాలను దీసికొని 26 వ తేదీన మధ్యాహ్నము 2 గంటలకు పి. ఓ. మెల్బోర్న్ నురు 'జేవెస్ హి' ఏడెను చేరెను.

21 వ తేదీ బొంబాయి టపాలను దీసికొనివచ్చి ఏడెను చేరుచేసిన 'దేవస్టా' స్టీమరునుండి టపాలను దీసికొని ఉదయము 6-80 గంటలకు 26 వ తేదీన పి. ఓ. స్టీవర్ 'మెరియా' ఏడెను చేరునుండి బయలుదేరి పోయెను. (ఆ. ప్రె.)

భారత కేంద్ర ప్రతినిధుల సంఘము

పరిశోధనావశ్యకత

బొంబాయి, ఫిబ్రవరి 26:— భారత కేంద్ర ప్రతినిధుల మువారి పదియవ సమావేశము సోమవారమునాడు ప్రారంభమయ్యెను. ప్రతిపంబు యభివృద్ధికొరకు కొంతపరిశోధన అవశ్యకమని కొన్ని మార్గములు నిరూపించెను. ప్రతిపంబుకు, రకమును, వివిధ ప్రత్తికముల వివరములుయు, వివరించిన రకములను గురించి ప్రత్యేకముగ పరిశోధించుటయు అవసరమని ప్రతేకముగ కమిటీ నుడివెను. (ఆ. ప్రె.)

బెంగాలు గవర్నరు పర్యటనము

బొగ్గుగనులను సందర్శించుట

ఆసోసోల, ఫిబ్రవరి 26:— బొంబాయి గవర్నరుగారు నేడు పెక్కు బొగ్గుగనులను సందర్శించిరి. దోమోనానియం దలి బొగ్గుగనులయొక్క ఆరోగ్యసంఘమును జూడబోయిరి. (ఆ. ప్రె.)

ప్రారంభవిద్యా కార్యసాహసము - ఏలూరు

మంత్రిగారి ఆగమనము

ఈ నెల 24 తేదీ సాయంత్రము మ.రా.రా.శ్రీ గౌ. సర్ ఎ.పి. పాత్రోమంత్రిగారు ఏలూరునందలి శుభసిద్ధముగు రామమద్రాక్షరకాలలోని ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రారంభవిద్యా కార్యసాహసమును దర్శించిరి. కృష్ణామండల విద్యాధికారి శ్రీ రామా రావుపంతులుగారును విద్యాకాళాభ్యులలో నొకరగు శ్రీ రాజా మంత్రివరగడ భంజంగరావు పంతులుగారును ఈపురిపారి కుర్చీ సమూహ్యము డను రావుసాహెబు బడేటి వేంకటరామ మ్యసాహెబుగారును మరెక్కురు విద్యాకాళుకు సంబంధించిన ఉపాధ్యాయులును కూడ విచ్చియుండిరి.

పదమూడు సంవత్సరములనుండి ప్రచురింపబడుచున్న విద్యావిషయక సచిత్రమాసపత్రికయగు "ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రారంభ విద్య"కు ఆధిపతియగు ఈవర వేంకటరావుపంతులుగారు తమ పత్రికాపక్షమున స్వాగతపత్రికను జరిపి సమర్పించిరి. ప్రార్థనాదిస్వాగతగీతములు పాడుబడెను. మంత్రిగారి గౌరవపురస్కరముగ ప్రకటితమైన "ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రారంభవిద్య" యొక్క ప్రత్యేకసంచిక మంత్రిగారి కర్పించుచు నగిషీ పనిచేయబడిన పుష్పమాల మంత్రిగారి కంఠమున అలంకరింపబడెను.

ఈస్వాగత పత్రికను బురస్కరించుకొని తమయానందమును తెనంగున మంత్రిగారు వెల్లడించిరి. (ఒ.వి.లేఖరి)

గుంటూరు ప్రాచ్యభాషాపట్టభద్ర సంఘము

28-2-1925 తేదీన గుంటూరు ప్రాచ్యభాషాపట్టభద్ర సంఘమువారి క్రింది తీర్మానముల గావించిరి.

ఎకడిమిక్ కాన్ఫిరెన్సును, వెనేటునందును ప్రాచ్య భాషా కళాశాలల పక్షమునక బ్రతినిధులు నియమింపబడవలెను.

ఫ్యాకల్టీ ఆఫ్ ఇంగ్లీషునైనను మున్నగునవి యున్న చందముననే ఫ్యాకల్టీ ఆఫ్ తెలుగు కన్నడము మళయాళము అనుము అని ప్రత్యేకముగ ద్రవిడ భాషాకాళు లేర్పలుపబడవలయును. ఎకడిమిక్ కాన్ఫిరెన్సునందును కెప్టెన్ జే.టి.పు బోర్డు ఆఫ్ హైడ్రేషనునందును ఆంధ్రాప్రదేశ్ విద్యా ప్రతినిధులు ఎక్కు ఆఫీషియో మెంబరుగా నుండవలెను. అని యూనివర్సిటీ ఆఫ్ సరరణ చేయింపవలెను.

ఈ తీర్మానములనుబట్టి పండితులు విద్యార్థులు తమ గ్రామములందు సభలు చేసియు దీ తీర్మానములను నింక నీ సంఘాభివృద్ధికవర నుం తీర్మానముల గావించి యూనివర్సిటీ రిజిస్ట్రారునకును మద్రాసు ప్రభుత్వపు లెజిస్లేటివ్ డిపార్టు మెంటు వెక్రటరీకిని బంధ ప్రారీతులు.

వృత్తాంతలేఖలు

తు ని

(ఒక విలేఖరి)

బోకల్ బోర్డుల యెన్నికలు

ఫిబ్రవరి, 24:— ఇదివఱకే పట్టణమున యూనియన్ బోర్డులను, తాలూకా బోర్డులను కూడా కొందరు కాంగ్రెసు సభ్యులు ప్రవేశించిరి. కాని వారికింతవఱకును మెజారిటీ రావడం దు యేపనియును కాంగ్రెసు తరపున ప్రత్యక్షముగ జేయ నిలుకలుగ లేదు. రాబోవు (మార్చి) ఎన్నికలలో కాంగ్రెసు సభ్యులు వివిధ జేతులకు ప్రయత్నించుచున్నారని వారియుటకు సంతస ముచున్నది.

ఆంధ్ర రాష్ట్రీయ ఖద్దరుబోర్డు

ఈ బోర్డువారు తునిలో నొక్క ఉత్పత్తిశాల సేర్పాటు చేయుటకై ప్రయత్నించు తెంతయు సమంజసముగ నున్నది. ఇంతటినుండి దొంగ ఖద్దరు రవాణా చేయువానికి కొంచెము చిక్కుగానుండునని కోరుచున్నది. ముష్టిబద్ధుల వర్తకులకు యీ ఉత్పత్తిశాలలను యెక్కువ మంది పేరును తటస్థింపవచ్చును.

విడుదల

శ్రీయత రాళ్లపల్లి కాశన్నగారు ప్రభుత్వ నిర్దోషులని నిరూపింపబడి కేసు కొట్టివేసినందున శ్రీకృష్ణజన్మస్థానము నుండి విడుదలయై యెరియిండ్లకు వారు చేరుకొనిరి తెలియుచున్నది.

ఉయ్యారు

(ఒక విలేఖరి)

జాతీయ పాఠశాల

జాతీయోద్యమ ప్రారంభదినములనుండియు, నిర్విఘ్నముగ కొనసాగింపబడుచున్న భారతదేశాన జాతీయపాఠశాలను నాలుగు వత్సరములక్రిందట గ్రామకాంగ్రెసు కమిటీవారియ

జమాన్యమునకు తీసికొనబడెను. ప్రత్యేక మొక పాలకసంఘము దాని కార్యమును నిర్వహించెను. జిల్లాసంఘమువారు మొదటి సంవత్సరముంతయు చెండవసంవత్సరము కొంతవఱకు ఆర్థిక సహాయముజేసిరి. మొదటి వత్సరమున (ఆహారోద్యమ ప్రారంభదినములలో) చెండువందల విద్యార్థులుండిరి. ప్రస్తుతము యేబదిమంది విద్యార్థులు మాత్రమున్నారు. పాలకసంఘమువారు ప్రత్యేక మొక సంస్కృత పండితుని కేసునుమీద ఏర్పాటుచేసి దాని కార్యమును నిర్వహించుచుండిరి. మహమ్మదీయోపాధ్యాయుని ఆర్థికలోపమువలన భరింపజాలక కాబోలు జనైవరి నెలముఖ్యతో తొలగనుని పాలకసంఘమువారు తీర్మానించి రని వినుటకు చింతించుచున్నాము. వేతనమివ్వక పోయినను పాలకసంఘమువారు యజ్ఞలను శిరసావహించి నుచితముగ పనిజేయగలనని చెప్పుచున్నాడట. ఆశీస్థ్యము మెచ్చదగినది.

కాంగ్రెసు ప్రచారము

శ్రీ బొప్పన మణిశ్యాంబగారు మాయూగు కార్య సక్తులైవచ్చి శ్రీల సహృద్ధిచి మాలునుండికి పంప వాగ్దత్తమును దీసికొనిరి. మావూరిలో జేరిన, గండిపట్టుయందు శ్రీ పొట్లూరి శాంతమ్మగారి యాజమాన్యమున పదునెనిమిదిమంది శ్రీలు, సంవత్సరమున కిరువదివేల గజములు స్వయముగ వడికిన మాలును పంప నిశ్చయించుకొనిరి. మహాత్ముని యాద్యమహాపుత్రుల నిరుత్సాహపరచినను, శ్రీలలో నూతనోత్సాహము కలుగ జేయుచున్నదనుటకు పై విషయములే నిదర్శనములు.

నరసాపురం

(స్వకీయ విలేఖరినుండి)

రి శైలిలో మెంటు నోటీసు

ఫిబ్రవరి 26:— ప్రస్తుతము మా తాలూకాలో జరుగుచున్న కిసన్య కిసెటిల్ మెంట్ల వ్యవహారముల ననుసరించి రాబోవు 1929-30 సం॥లో యేర్పాటు కాబడే పట్టాలకు బదిలీగా ప్రస్తుతము చిత్తుపట్టాలను ప్రతిగ్రామమున నున్న మా తాలూకాలో గ్రామ మునములద్వారా జారీజేయుచున్నామనిన్ని వాటిని తక్షణమే తెప్పించుకొని ఆపట్టాలలో నుదహరించిన చొప్పున ఆయా తేదీలలోగా ఆక్షేపణలకు ఉన్నయెడల శైలిలో మెంటు ఆఫీసరుగారికి తెలియపర్చుకొనవలసినదిగా నున్నది.

హోల్సువర్త దొరగారు యిప్పుడు వచ్చిన మాజిల్లా గెజెట్లో ప్రకటించినారు. క్రొత్తసర్వీ పాఠసర్వీ నెంబర్లును పట్టాదారుల పేర్లును నీటి ఆధరువులును ప్రస్తుతపు తెక్కలనుబట్టి యేర్పరిచిన ఆ సెసుమెంటును యీచిత్తు పట్టాలలో వివరించి యుండునట. కనుక మాతాలూకాలో గ్రామములను హెచ్చరిక జేయుచున్నాను.

మా డాక్టరుగారు

ప్రస్తుతము మాకు అసిస్టెంట్ సర్జరుగారును తిరుమల రావుగారికి ఇంగ్లాండుదేశమునకు పోయి చదువుకొనుటకు చెండుసంవత్సరములు శైవు గొవర్న మెంటువా రిచ్చినట్లున్ను, పదిహేనురోజులలో ఎడింబరోకు తిరుమలరావుగారు పోయి అచ్చట ఎల్. ఆర్. సి. సి. ఎఫ్. ఆర్. సి. యస్. పరీక్షలకు చదువుకొనుచురనిన్ని వినుటకు సంతసించుచున్నాను. వీరికి ఆయురారోగ్యములనిచ్చి ఉన్నతోద్యోగపదవులను లభింపజేసి ఈశ్వరుడు వీరిని బ్రోచుగాత యని బ్రార్థించుచున్నాను.

మా హెడ్ మాస్టరుగారు

మా టైలరోన్న తపాళాల ప్రధానోపాధ్యాయులగు శ్రీ అంబారూఖానా జయరామారావుగారు మా గ్రామమువదిలి నెల్లూరుజిల్లా బోర్డుపరిపాలనలో నున్న కావలిహైస్కూలు హెడ్ మాస్టరుగా వచ్చే ఏప్రిల్ మాసములో వెళ్లిపోవుచున్నారని తెలుపుటకు విచారముగానున్నది. వీరు 12 సంవత్సరములనుండి మా పాఠశాలకు ప్రధానోపాధ్యాయులుగానుండి పాఠశాలను జిల్లాలో మాడెల్ పాఠశాలగా వన్నె తెచ్చిరి. జయరామారావుగారి కాలము బోధనాకళలము నేర్పు మొదలుగాగల సద్గుణములు మా గ్రామముల నేగాక ఏటేట తిరిగివచ్చు ఇన స్వేచ్ఛరులనుగూడ పరవశులజేసినవి. వీరివిషయమై ఉపాధ్యాయులకున్న స్థిల కున్న ప్రేమ మెండు. క్రిందటిమాట తిరిగివచ్చునతరువాత మా జిల్లా స్కూల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారు పైన చెప్పిన ప్రకారముగానే ఆధి ప్రాయపడిరి. వీరిస్థానమును తిరిగి వీలగున అలంకరించువారు కువీటికి దొరకుట చాలా దుర్లభమని కూడా ఇన స్పెక్టరుగారు చెప్పిరి.

ప్రాథమికోపాధ్యాయులు

మాతాలూకా ప్రాథమికోపాధ్యాయ సంఘ వార్షికోత్సవము ఈసారి ఎలమంచిలి గ్రామములో వచ్చే నెల 7 వ తేదీన శ్రీ పెనుమత్స పెద్దిరాజు ఎమ్. ఎల్. సి. గారి ఆధిపత్యమున జరుగునని తెలియుచున్నది.

ఇనాం!

నగలక్యాటలాగు

ఇనాం!!

సవరంబంగారుకు, సీమవేడికి, మంచిపనితనమునకు, శ్రేష్టమైనమణులకు పూచీ యివ్వబడును

APPLY TO:—

KESHAVJEE DEVACHAND,

Manufacturing Jewellers, Gold and Silversmiths & Precious stone merchant,

1/233, China Bazar Road, Madras.

1951

ఎల్లప్పుడును డాక్టరు జార్జిద్రెల్లు సింహము గురుతు గల

టా యు లె ట్ గు బ్బు ల నే వాడుతు

కలఫటములేదు. బాగుగా సువాసన చేర్చబడినది.

దుకాణాదారు లందరియొద్దను దొరుకును.

లేక ఈ దిగువ విలాసమునకు వ్రాసిన పంపబడును.

2 బిళ్ళలుగల పెట్టె 1 కి ధర రు 1-10-0.

మొత్తముగా తీయువారు, వర్తకులు మాకు పూసిన ప్రత్యేక ధరలు తెలుపబడును.

మావద్ద సబ్బులు మాత్రమేగాక యితర మేళురకము సబ్బులు, అత్తరులు గలవు.

“ఉత్తరములు ఆంగ్లభాషలోనే వ్రాయవలెను”

A.V.R.A. ADYCAPPA CHETTIAR,

52, BUNDER STREET, MADRAS.

1827

విలురు

మంత్రి దర్శనము

ఈశుల 28 లేది ఉదయమున మెయిలుబండిలో మంత్రి గారేలూరు ప్రెస్ లో నుమారు 7 గంటలకు దిగిరి. తోడనే మేలూరు మున్సిపల్ వైరుమాక గారు శ్రీయుత రావుసాహెబ్ బడేటి వెంకట్రామయ్యనాయుడుగారు మిత్రబృందముతోను మున్సిపల్ కౌన్సిల్ లలోను ఎదురేగి కర్పూరహారములతో గౌరవించి కుళల పళ్ళెములు మాత్రు ప్రసంగమయిన ధువాత ప్రేక్షకదాటి వచ్చునకి వైరాలువందలమంది బాలుర జెండాలతోను పొగులును రెండుమాడువేల మంది శ్రీవారి గౌరవించిరి. ఈసంఘమునకు ముందుగా శ్రీమోతే గంగరాజుగారి కొమ్ముపేమరు తిగవట్లంకరింగునాని నిలిచియుండెను. వాల్మీకిగ్రంథముల పూర్వీకములలో మంత్రివక్తలను, మండల విద్యాశాఖాధిపతియగు రామారావు వంతులుగారును, మున్సిపల్ వైరుమాక గారును లక్కనరము జమీందారువారగు శ్రీమంత్రిప్రగడ భుజంగరావు వంతులుగారును శకట మధిపతియైరి. పాఠశాలలో ముఖ్యులు మోటారులును గుట్టపుబంసు ఎక్కి వెనుక రాదొడంగిరి. బాలు రాయుత్సవములో పండులవలన నెంతో యందమిచ్చినది. పట్టణమంతయు తోరణములతో జెండాలతో స్వాగతవాక్యములతో జెన్నెందుమంజను. రమారమి తొమ్మిదిగంటలకు మున్సిపల్ ఆఫీసును ప్రె. మున్సిపల్ ఆడ్రెసునకు బ్రతుక్తైర మొసంగుటయే మంత్రి వర్గము యనరళ వాగూర వినుట యారంభము. వారే గారిలో భవభట్టలముల నుపన్యసించిరి. కాని ప్రతివోట విద్యావృద్ధి విషయములో వాగ్మండేడు మహాశయములను ప్రజలల్లంబు లుల్లాసమున వెల్లివిరియునట్లు వెల్లడించిరి. ప్రతిగ్రామందున నొక పాఠశాలయుండుట వారి యాశయమనియు చ. యన్. యల్. సి. హైస్కూలులోని పరీక్ష నిర్ణేతల మోషముచేసి తలచిన లాభము చేకమునకు జేయకపోవుట కదా పైగా మాతృభాషను నాశనముచేసినదనియు అందు పరీక్షకు ద్వారస చెప్పటకు యత్నించుచుంటిమనియు నీ 1925 వ సంవత్సరముందు బూర్వపు విద్యా ప్రణాళిక మార్చబడుననియు, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము స్థాపించుటకు

ననియు తత్సన్నిహిత మొత్తో మారముగాలేదనియు మిక్కిలి ప్రోత్సాహ వాక్యములు సెలవిచ్చిరి. తరువాత బుర్రమందుండి గొన్ని పాఠశాలల దర్శించి యూజుక దర్బారుచూపు చూడక, నా యా పాఠశాలల ను గురించి పర్యావేశములు శ్రద్ధగా వినిరి. మధ్యాహ్నము 2-30 లకు పండితుల పక్షమున నందిరాజు చలపతిరావుగారి ఎడ్రెస్ వినిరి. ఆయా కార్యస్థానములలో నధికారులు వ్రాయుతెలుగు బొత్తుగాపాడు గానుండుటచే ప్రతికార్యస్థానముందును ఒక విద్యనును నియమింపవలయుననిరి. కోరిక వినోదముగా నుండినను ఆడ్రెసును ఇచ్చిన నందిరాజు చలపతిరావుగారి యాంధ్రభాషాభిమానమును వెల్లడిచేయుచున్నది. సాయంత్రము మున్సిపల్ హైస్కూలులో శ్రీబడేటి వెంకటరామనాయుడుగారి ఫోటో శ్రేయటవల్లిగి. ఆచ్చట పాఠశాలలోపాఠ్యాయు లొక వివేచిపత మొసంగిరి. తిరిగి యుదయమున జెన్నెన గంశములే చాళివతముచ్చటించిరి. తరువాత ఫోటో తెలునబడినది. సరేదిరాజు చలపతిరావుగారును ఆచంట సూర్యనారాయణరాజుగారును తత్సన్నిహిత గుణముగ పద్యంబుల జదివె ధ్యుల కానందము గూర్చిరి. వెంటనే పాఠశాలలలో బాఠశాల బహుమానముల పంచిపెట్టిరి. పాఠశాలలోని బాలురు వినోదముల గొన్నిటిని జూపిరి. బడినగూర్చిన నొక పాట యంగ్లేయభాషను ప్రధానోపాధ్యాయులు బ్యాండువాద్యము మీదఁబోలె చక్కగా జదివించిరి.

24 వ లేదినీ హైందవ మధ్యమ పాఠశాలను, బ్రెయినింగ్ స్కూలును దర్శించిరి. అందులో గూడ ఆచంట సూర్యనారాయణరాజుగారు చక్కని పద్యముల జదివి సభావారి మంత్రిగారిని మిక్కిలి సంతోష పెట్టిరి. మరికొన్ని పాఠశాలలు చూచి తిరిగి మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు బయలుదేరి రామాప్రెసువారి "ప్రారంభవిన్య" యను పత్రికా కార్యస్థానమునకు విజయముచేసిరి. ముక్రాలము కార్యస్థానము చక్కగా నలంకరింపబడినది "నేను 13 సంవత్సరముల ఎముక్కుగలదాన నయ్యునవయవ పుష్టికే యలంకారములు లేక క్షిప్రమై యున్నాన"ని మంత్రి నర్మలతో విన్నవించు కొనినది. కృష్ణకవచ వస్తువుయొనలంకారములు కావలెనట—పత్రికను పాఠశాలలను పరీక్షాధికారులును ఆవరింపదగినని మంత్రివక్తలు సెలవిచ్చిరి. అక్క

డినుండి తాలూకాబోడ్డు ఆఫీసునకువచ్చిరి. రూపాయికి రు 0.0.8 నా విద్యావిషయక పన్ను చేసితా మంతవచ్చుననుగాంచేసిన విద్యావిషయముగ వ్యయము తగ్గించి తక్కిన పనులకు వినియోగింపఁ దలంచిన వీరికోర్కెను దొరతనము వారంగీకరింపలేదు. అందుచే పన్ను విధింపబడలేదు. కాని పన్నువలన సంతోషింపగలనో యంతసాము దొరతనమువారిచేబడరట. అంతసాము ప్రాతవారిపప్పుతి బాగుచేయును సూతనపాఠశాలలు సెలకొల్పవలయునేగాని యితర వ్యయముల కీసాము ఖర్చుచేయరాదట. ప్రసిద్ధింతుగారు తా మాద్రవ్య ముట్టే వినియోగించెదమని వినతిపత్రములో చెప్పుకొనిరి. కార్యరూపమున నట్లుచేయ నిశ్చయించినయెడల పన్ను జేయవచ్చును. దొరతనమువారు సాయముచేతునని మంత్రివక్తలు సెలవిచ్చిరి. ఆచ్చటనే ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రాథమికపాఠ్యాయ సంఘమువారి వినతిపత్రము వినిపింపబడినది. ఇచ్చిన వినతిపత్రములలో కల్ల వీరివిజ్ఞాపనము పెద్దదియు, అన్ని యంశములు చర్చించినదియు, మంచినలవల నిచ్చునదియు నైయున్నది. అన్ని యంశములకు జవాబియ్యవచ్చును ప్రజలకు పూర్వ ముపాధ్యాయుడన్న సంతకారము భయభక్తు లుండెడివో యిప్పుడు పాఠ్యాయుడన్న సంతకీ గౌరవప్రతులు లేకపోవుట యేమో చర్చించిరి. శీతము స్వల్పముటయటయటగా పల్లెటూళ్లలోని యుపాధ్యాయుల సామర్థ్యము తక్కునగా నుండుటచే పురవాసుల ప్రేమ పొందలేకుండరనియు, ఉపాధ్యాయుడు తనవిద్య చేతను, నడతచేతను, పురవాసులమనసుల తనయందు లగ్నమగునట్లు ప్రవర్తించవలయుననియు, వారశీతములు తప్పక యభివృద్ధినిొంది తీరవలయుననియు ముచ్చటించిరి. తరువాత జమీందారుగారి యింటికి ఖాశీగారి యింటికివెళ్లి సందర్శించిరి. సాయంత్రము హైస్కూలులో ఫలహారములతో విందు జరిగినది. మందుసామాను కాల్యుబడెను. సూర్యనారాయణరాజుగారి రక్కడహూడ పద్యములుచదివి మంత్రిగారిని సభ్యులను సంతోష పెట్టిరి. మెయిలుమీద తిరిగి విజయముచేసిరి. వీరి వాగ్ధాటియు, ఉన్నతాశయములును, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ స్థాపనమునకై పడుచున్న శ్రమయు, విద్యాప్రణాళిక లోకాభిప్రాయము ప్రకారము మార్పులయు, ప్రజలకు హృదయరంజకముగా నుండెను.

పండిత డి.గోపాలాచార్యుగారి కలెక్షనందు

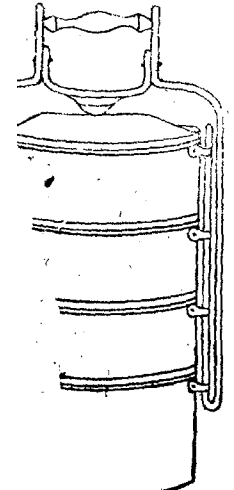
ఆయుర్వేదాశ్రమము

జార్జిటవున్ మధరాసు

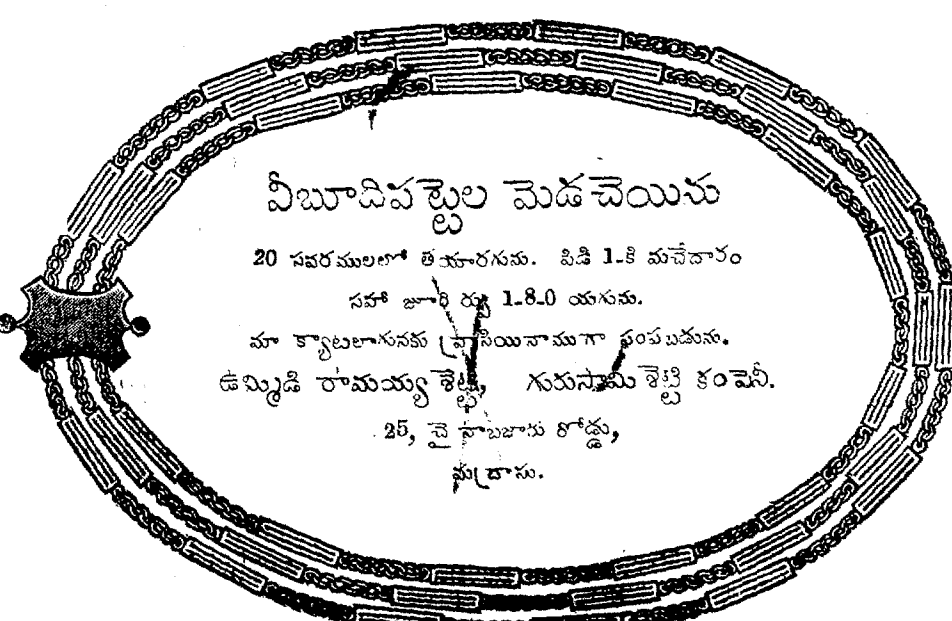
సుప్రసిద్ధ శాస్త్రీయాయుర్వేద విద్యోష ధములు దొరకు స్థలము
క్యాటలాగులు కోరు వారికి ఉచితముగ సంపాదము
ఆయుర్వేదాశ్రమము, 151, గోవిందప్పనాయకవిధి, జార్జిటవున్, మద్రాసు.

బంగారు, వెండిసామానులు, నగలు యేవి కావలసియున్న నుత్పరలోతయారుచేసి యిచ్చెదము
నవరముబంగారుకు, సీమవెండికి పూచీ యిచ్చెదము.

తొలివిలాసము "ఉమ్మిడియార్",
కెలిఫోను నెం. 8022

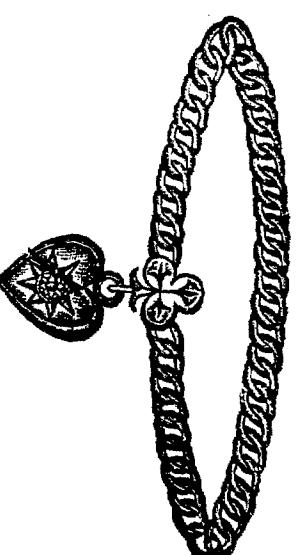

ము తీసుకొనిపోవు
30 ఎత్తునుండి రు 800
నగలు తయారు చేయ
మకారం ఒక రూపా
కు రు 1.80..

వీబూదివట్టెల మెడచెయిను
20 సవరములలో తయారును. పిడి 1.కి మచేవారం
సహ జూరి రు 1.8.0 యగును.
మా క్యాటలాగునకు ప్రాసీయివాముగా సంపాదము.
ఉమ్మిడి రామయ్య శెట్టి, గురునామ శెట్టి కంపెనీ.
25, వై ఫాబూరు రోడ్డు,
మద్రాసు.

నేతి చెయ్యి రు 3.4 ఎత్తులలో తయారును. లాక్సెట్టికో
నూ మకారం రు 8.0.0 క్యాటలాగు ప్రత్యేక వారి యగును.

Powell's Extract of Golden

3421

పవలుగారి ఆమోఘమైన నె

నెగ రోగమునకు

అద్భుతమైన గుణ మిచ్చును.

అంగ్ల; ఆయుర్వేద ఔషధములనుండి తయారుచేయబడినది.

నెగరోగము, మేహరోగములు, మూత్రాశయము, మూత్రపిండములయొక్క వాపు, శుక్లవర్ణము, బలహీనము, వీపులో నొప్పి మొదలగు వాటిని ఇది నమ్మకముగా కుదుర్చునట్టి దివ్యౌషధము.

గుణము:— 6 మోతాదులగెనోను పుచ్చుకొనిన తక్షణమే ప్రవణము తప్పక నిలుచును. మరియు మూత్రసంబంధమైన చిక్కులన్నియు మాముగును. మూత్రమందుండు మంటకూడ తగ్గును. దానియొక్క గుణము తెలియుటకై ఒకసాళి వాడవలెను.

తీక్షణమైన వ్యాధికి బుడ్డి నెం 1 ఒకటికి ధర 1-4-0

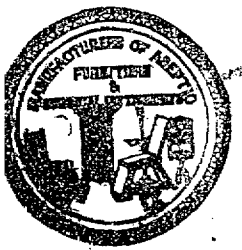
దీర్ఘ వ్యాధికి బుడ్డి నెం 2 ఒకటికి ధర 2-8-0

మా దివ్యౌషధములు నుప్రసిద్ధమైనదుకాణములన్నిటిలోనున్నవి.

మా చిత్రవిచిత్రపు క్యాటలాగునకై వ్రాయుడు.

క్రింద క్రింద లన్నియు ఆంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను.

N. Powell & Co.,
Manufacturing Chemists,
Lamington Road, Bomb.

చెన్నపురి బజారుధరలు

ఫిబ్రవరి 28-తేది శనివారము

1. ధాన్యములు

దనియాలు బా 1-కి	రు 30.0 0	మొదలు	42 0 0	గలకు
బియ్యము బస్తాలు		మొదలు	వరకు	
కుసుమ తెనాలివి	ప 48 గలవి	రు	14 0 0	14 8 0
నెల్లూరివి	డిటా	రు	15 8 0	16 0 0
డిల్లివి	డిటా	రు	16 4 0	16 8 0
రాగలు రా. 164 బస్తా 1-కి		రు	8 12 0	9 0 0
నవ్వులు		రు	20 0 0	24 0

2. వప్పధాన్యములు

కందులు	బస్తా 1-కి ర 205	,,	10 8 0	11 0 0
నెనగలు	,, డిటా	,,	10 8 0	13 0 0
పెసలు	,, డిటా	,,	12 8 0	13 0 0
మినుములు	,, డిటా	,,	13 0 0	15 0 0
శిలవలు	ర 164	,,	8 8 0	9 0 0

3. నూనెవస్తువులు

నవ్వులనూనె బా 1-కి	రు	155 0 0	156 0 0
నెయ్యి మ 1-కి	రు	14 0 0	22 0 0
కొండాపురంవేరు నెనగపప్పుబా1కి	రు	55 0 0	60 0 0
ఇతరప్రదేశము	రు	50 0 0	58 0 0
వేరు నెనగనూనె గానగ బా 1-కి	రు	120 మి.కా.నూనె	122
అమడము బా 1-కి	రు	187 0 0	188 0 0

4. చిల్లరవస్తువులు

చాయపసుపు బా 1-కి	రు	145 0 0	
కూరపసుపు	రు	100 0 0	105 0 0
మిరప కాయలు(గుంటూరివి)బా1కి	రు	122 8 0	133 0 0
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు మణుగు	1-కి	రు	50,55
కాళహస్తీపాయకట్టు	రు		70,75
బెల్లము బా 1-కి	రు	35 0 0	52 8 0
చింతపండు బా 1-కి	రు	30 0 0	45 0 0

5. ఇనుము

పట్టా రకం బా 1-కి	రు	32 0 0	38 0 0
చవరంప	రు	32 0 0	35 0 0

6. లోహములు

నెండి 100 కులెలి	రు	74 0 0	74 8 0
బంగారము, తులము 1-కి	రు	21 14 0	22 7 0
నవరము 1-కి	రు		13 15 9
ఇత్తడి బా 1-కి	రు	260 0 0	275 0 0
రాగి డిటా	రు	800 0 0	810 0 0
అస్కాచక్కెర బా 1-కి	రు	34 8 0	35 4 0

7. రంగులు అతిజలైను

అవుకప్పుడు 20 డిగ్రీలు	రు	70 0 0	72 0 0
కొట్టికప్పుడు డిటా	రు		
సింహం డిటా	రు	గుర్రం డిటా	రు

8. దూది

బొండావెస్తుబారువ 1-కి	రు	300 0 0	
పల్నాడు దూది	రు		240 0 0

9. నూలు

కోయంబత్తూరు నెం 10½ పెట్టె 1-కి	రు	8 0 0	
మధుర నెం 12½ పెట్టె 1-కి	రు	6 0 0	
పుల్లూరు యేనుగ నెం 8½ పెట్టె 1-కి	రు	8 8 0	
అనామదాబాదు నెం 12½ పెట్టె 1-కి	రు	7 12 0	
నూళియేనుగ నెం 20	రు	10 10 0	
జపాన్ నెం 20	రు		
,, ,, 40 ఏ కేబిలు అయినను	రు	13 6 0	
గోకాకు నెం 12½	రు	9 12 0	
వడ్డాకో నెం 24½	రు	11 4 0	
14½ క్విలకో పత్తి	రు	8 0 0	
నెం 20 బెన్ని సింహం యీటె	రు	10 10 0	
నెం 22	రు	10 14 0	
నెం 12½ బెన్ని సర్కసు	రు	9 0 0	
నెం 14½	రు	9 4 0	

కా మి ని యా నూ నె

వెంట్రుకలే అందము.

రాలిపోకుండ జాగ్రత్తపడుడు.

వెంట్రుకలువి ద్వనపుడు ఊడకమున్నే త్వరపడకపోయిన ఊడ మొదలుపెట్టి పూర్తిగ పాడగును అట్లుకాకుండ

నేడే కామియానూనెను వాడి సత్వరముగా శిరోజములు గాపాడుకొనుడు. వెంట్రుకల కేబాడ్యమున్నను మాన్ని ఈ దివ్యౌషధము వానిని మొత్తముగా పట్టువలె నేడుగనట్లుచేయును కబవరితవల్లమీకే తెలియగలదు. మీ శిరోజముల నతిశుభ్రవరచును బుడ్డినెం 1 రూపాడయి. 3 బుడ్డినెం రూ 2-10-0.

126

వీటిచార్జీలు ప్రత్యేకము.

ఆటోదిల్ బహారు

రిజిస్టరు చేయబడినది)

మీకు ఏసువాసన ద్రవ్యము లేక

అత్తరు కావలసియున్న

ఆటోదిల్ బహారుకు వాయుడు

అవున్న బుడ్డి ధర రూ. 2-0-0 } మీ చేతిరుమాలునందు ముక్కును పోసికొన్న పరిమళ
1 ట్రాం బుడ్డి 0-12-0 } మన్నిదిశలను వ్యాపించును
1 ట్రాం బుడ్డి 0-8-0 }

పై కామియానూనె, ఆటోదిల్ బహారు మందునరకులము ప్రయోగించు విక్రయింపబడును. లేకున్న సోలంపజెంట్లు,

ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ,

155 జామ్నామఠీడు, గోల్కొండ, మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీ, ఇండియా.

గుజరత్ ఆయుర్వేదిక్ ఔషధములు

1947

ఎప్పుడున శ్రేష్ఠముగా నుండుటకు ఆయుర్వేదశాస్త్రమునందు ప్రాచీనములచే తెలుపబడిన కారము వాటిని తయారుచేయుటయే ముఖ్యకారణము. అందుచేతనే అవి వైద్యులచేతను ఇతరులచేతను ఇది స్థాపించబడిన 1890 సం॥రమునుండి విడువక వాడబడుచున్నవి.

ఒకసారివీక్షించిన, మీకును నమ్మకము కలుగును.

గుజరత్ ఆయుర్వేదిక్ ఫార్మసీ

తిహామదాబాదులోనున్న వైద్యరాజ జత శంకర్ లీలాధర్ గారిచే స్థాపించబడినది.

1925 సం॥రం మద్రాసు, 1902-1921 సం॥రములందు అహమదాబాదు, 1918 సం॥రం బ్రా, 1914 సం॥రం కలకత్తా, 1914 సం॥రం డెల్లీ, 1916 సం॥రం పూనా మొదలగు స్థలములందు గిన ఆర్ ఇండియా ఆయుర్వేదియ సమావేశములందును, హిందూ దేశీయ మహాజనసభలందును నేక స్వర్ణ, రతనతకములు పొందుచున్నారు.

“ప్రతిచోటను ఏజంటుకావలెను”

మహాత్మా గాంధీగారి అభిప్రాయము.

ఈ ఔషధశాలను రెండవసారి పోయిచూచితిని. వైద్యరాజగారి ఉద్యమము నిజముగా చాల పుష్టి. ఔషధశాలయందు పరిశుభ్రత, యేర్పాటు చాలాబాగుగనున్నది. రోగులు అచ్చటనే యుండు ను కూడ ఏర్పాటులుచేయబడినవి. ఆప్రకారము చేయువారు యింటివద్దనుండు శ్రేష్ఠతరమైన చికిత్స లందగలరు. వైద్యరాజగారు ఔషధములతో కూడ ప్రకృతిచికిత్సను కూడ అవలంబించుట మిక్కిలి ప్రీతికరమగు మేయము. ఇచ్చట ఔషధనేవకంధైన్య ఆహారనియమములు మిక్కిలి శ్రద్ధతో గమనించబడుచున్నది. 30-6-1916.

మోహన్లాల్ కరంచంద్ గాంధీ.

అన్ని ఉత్తములు ఈదిగువ విలాసమున కే వ్రాయవలెను. పూ రివివరములు గల క్యాలలాగు ముగా పంపిండును.

D. DESAI & Co.,

17, Edayapalayam Street, P. B. No 515 P. T. Madras.

ఉత్తరములు వ్రాయు పద్ధతినిగురించి ఏల కలత జెందెదరు?

కె. ఎమ్. బెనర్జీగారు

1770

WDE-WORLD ENGLISH CORRESPONDENCE

సహాయముచే సదరు విధమున చక్కగా శిక్షింతుడు.

ఉత్తరములు వ్రాయుపద్ధతులను గురించి పూర్తిగా అన్నివిషయములు గల గ్రంథము.

విషయములు:—వ్యాకరణసూత్రములు, భాషా సంప్రదాయములు మొదలగువాటినిగురించియు, ప్రాక్టికల్ లెటర్ రైటింగు లిందు జనరల్ ఉపాధ్యాయ కృత్యముగా వ్రాయబడిన పూర్తి ఆధ్యాయములు గలవు. ఇవిగాక అన్ని విషయములనుగురించి నూటికి ఉత్తరములు, వ్యాపారసంబంధమైన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు మొదలగు విశేషముగా లభింపు. చిన్నవత్తమునకుసంబంధించిన వర్తకుల ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు, కోర్టులు, ఇన్వెక్టురీలు, మినిస్ట్రీలెటి మటుం టు, బిజ్ మొదలగువాటికి సంబంధించిన ఉత్తరములు, వ్యాయమునకు సంబంధించినవియు, సామాన్యమైనవియు యిందు లుగలవు. ఇవి వ్యాకరణము మిక్కిలి అమూల్యమైనది. ఒకటికి ధర రూ 1.12-0. ఏ. పి. తపాలాఖర్చు ప్రత్యేకము. ఉత్తరములు ఆంగ్ల భాషలోనే వ్రాయవలెను.”

INDUSTRY OFFICE (Book Dept.) 22, SHAMBAZAR BRIDGE ROAD CALCUTTA

లోక మరుహర కస్తూరి మాత్రల

విజ్ఞాపన

మహాభాగా, 25 సం॥ లకుండీ నేను లోకనేన చేయుచుండుసంగతి తమకు తెలిసియుండవచ్చును. ప్రతి సం॥ రము లక్షలకొలది క్షయించుములు నన్ను చాలా ప్రీతితో ఆహ్వానించుచున్నారు. ఇండియానామత్రమే గాక యిరాన్, సిరియా, మలయ, స్ట్రేటు, ఫిలిపిన్సులు, ఇంగ్లాండు మొదలగు విదేశములందును వారుగూడ నాతో స్నేహము చేసియున్నారు. సాధారణముగా జ్యువెల్లండును నన్ను ఆగరింపుచున్నారు. సమయము వచ్చి నప్పుడ నన్ను మరచుటలేదు. నాపేరు (లోకామరుహర కస్తూరిమాత్రలు) చుట్టిపెట్టు, భాగింతలు, పశుచు వారు, ముసలివారు, వారు వీననేల సమస్త మానవజాతియు నన్ను ప్రేమించుచున్నారు. సమస్తకీలములు, సకలజ్వరములు, మాందము, శీతవాతము, ప్రక్కలకొచ్చు, ఆకలిలేకండుట, మలబద్ధము, తీర్చించినభేదము, కడుపునొప్పి, జలుబు, దిగ్గ, శ్వాసకోశము, పళ్లెనొప్పి, నడుమునొప్పి, ఇన్ ఫ్లూఎంజా, ప్లేగుజ్వరములు మొదలగు వ్యాధులకు, ఇతరవ్యాధులకు అనుకూలపత్రికలోనున్న ప్రకారము వాడిన తప్పక నుగమగును నలు దిక్కునుండి నన్ను గుఱించి పంపిన యోగ్యతాపత్రికలు వేనకువేలు గలవు. ఒకదాని నాతో స్నేహముచేసిన గారు మరెప్పుడు నన్ను మరచరు.

800 మాత్రలగు బుడ్డి 1 కి ధర 0.4-0. పోస్టుఖర్చు వేరు 6 బుడ్లు వెల పోస్టుఖర్చుతో రూ 1.8-0 12 బుడ్లు 2.18-0. 25 బుడ్లు రూ 5.3-0. కావలసినవారు ఈ ద్వితీయ విలాసమునకు వ్రాయుడు. ఆయుర్వేద వైద్యపాశ్యపు వెంకటాచల పండితులు, శ్రీ సీతారామవ వైద్యశాల, మైసూరు.

594

క రం చం దు చ బి లే దా ను

బం గారు, వెండి న గల వర్తకు లు, సా త్త కారు వే ట, మ ద్రా సు

1941

ద ర ఖా స్తు పం పి న క్యా ట లా గు ఉ చి త ము గా పం ప బ డు ను.

హనుమాన్ కాపింగ్ పెన్సలు

లోక ప్రసిద్ధ మైనది.

1727)

అన్నిచోట్లదొరుకును. దీన్ని సమానమైనది వేరులేదు.

ఎస్. రంగనాథం శెట్టి అందు బ్రదర్, 12-బందగమ్మి, మద్రాసు.

ఇన్ను రెన్ను కంపెనీలలో

భ ధ్ర మై న ట్టి యు

672

సమయమునకు ఒదుగునట్టి

ఓరియంటలులోనే

భీమా చేయించుకొనుడు.

దీర్ఘ కాలమునుండి

అనేక కాలాధారులను

విస్తారమున

మూలధనము గలిగియు

గావ్ పొందూదే

భీమాకంపెనీ

Apply for full particulars to

Oriental assurance Buildings, F. E. Vaid Branch Secretary

Post Box No. 8, Madras.

Bangalore Branch:

No. 3, South Parade, Bangalore.

Trivandrum Branch:

Trivandrum.

నిష్పక్ష పాతీయగు ఇంగ్లీషు

వైద్యురాలు

ఆశ్చర్యమైన గుర్రము

డాక్టర్ అన్నతామన్ అమృతగు తిరునల్ వేలి:— ఇంగ్లీషు ఔషధములన్ని గుణములేనందున “లోక” న నా సోదరికివాడితిని. ఆమెకు ఆశ్చర్యమైన గుర్రమునిచ్చినందుకు సంతోషించుచున్నాను. ఇకవిదాన ఈ ఔషధమును నాతోను లనువాడెను. ఈ ఔషధవివరములకు ప్రతి ఆదేశము వ్రాయ వెలసినది.

“కేసరీ కుటీరం”

ఆయుర్వేద ఓషధి ఔషధశాల, యెగూరు, పుదూరు

డైరీబుక్కు (1925) ఉచితము

ఆయుర్వేద వైద్యసంగ్రహము

అన్ని వ్యాధులను సులభముగా చికిత్స చేసికొనుచున్నాను. ప్రతిగృహమందును ప్రతివైద్యునియొద్దను యుండవలసి.

1 భాగం రూ 1-4-0. 2 భాగం రూ 1-12-0.

2851 ఆయుర్వేదచరిత్ర— ఆంగ్లము, ఔషధ, పద్యము.

చికిత్స మొత్తం వ్రాయబడుచున్నది. సం॥ చందా రూ 2-8-0.

పి. వి. పి. అనుకో, ఆయుర్వేదసమాజం,

నూదిరి యంత్రము.

వెంకటేశ్వర ఆశ్రమం

ఆంధ్రపత్రిక

అన్ని చోట్ల దొరకును, చక్కని డబ్బీలో నహా 1-కి వెల 10 అంశాలు
ఆంధ్రపత్రికను డిపో, బొంబాయి లేక నెం. 7 తంబు చెల్లించు

ముద్రాక్షరశాల, బెజవాడ

బెండుకనులు, రబ్బరుస్టాంపులు, స్టెల్లు, రాగి, బంగారము, వెండిసామా
నులపై చెక్కుట, బ్లాకులుచేయుట, స్టేషనరీ సామానులు (60%) ఎం.కే.ఎస్.

మద్రాసు వెన్సిలు ఫ్యాక్టరీ, మద్రాసు—(కేవలం తెలుగు ఫ్యాక్టరీ)
India H,HB, B వెన్సిల్లు డ్రాయింగునందొక రకములు. మామూలు వ్రాతకు మా వెన్సిల్లు ౧౦ పేజీలకు
పెట్టు. (National, pioneer, Fort St., George) Star of India
అరగవు. మా Blue, Red, Green వెన్సిల్లు వంచి మేలేనవి. మీరు ఈ వెన్సిల్లు కొంటే మన డిపో
మద్రాసు వెన్సిల్లుతప్ప మరేవి ముట్టనేముట్టవద్దు. వ్యాపారసదుపాయములన్నియు చేయుదుము నమోదాకట్టు
వి. పెరుమాళ్లు శెట్టి & సన్స్, మద్రాసు.

ఫ్రెంచి వారి చేకని పెట్టబడిన గొప్ప ఎలిక్ట్రీక్ గాడినవ్

ప్రపంచమునందును టూనిక్ లన్నిటిలో గొప్పది

కీటెంపు:—“ఎలిక్ట్రీక్ గాడినవ్ గురించియే ప్రతివారూ ప్రత్యేకముగా ఎంతో ఆసక్తిగా వ్యాసములు ముద్రించ బడుచున్నవి. ఆందులో తెలుపబడుచున్నట్లు ఈ విషయమేమోదనకా ముద్రించబడుచున్నది. ప్రతివట్టమునందున, దేశమునందును దీనిని గురించియే మాట్లాడుచున్నారు. దుర్మతమైన పుష్టిని, గుంచి శక్తిని కలిగించు సానిటలలో ఇది మిక్కిలి శ్రేష్ఠతమైనది.

తొలిపాఠం:—“ఎలిక్ట్రీక్ గాడినవ్ దీని విశేష గొప్పతనమును గాంచుచున్నది. అట్లు ఆయము గాంచుట మిక్కిలి వ్యాయముగా నున్నది. వ్యాధి కుమర దువదలి జేయబడిన

లేక ప్రాణాధారమైనది. ప్రొఫెసరు బ్రానుసేక్య తగినది. తీపుగాను, మనోహరముగాను నుండును. మునకు ఏలాటితోందర లేక సులభముగా ఆకలిని కలుగ జేయునట్టియు, సాధారణమైన కు లన్నిటికంటెను ఇది శ్రేష్ఠమైనది. నిజముగా నెల్లప్పుడూ గాడిన్యా ఆరోగ్యము, చురుకుదనము, పుష్టితగినది. ఈదిగువలెలుబడిన వ్యాధులకు ఎలిక్ట్రీక్ గాడినవ్ మిక్కిలి అమోఘమైనది. గండమాల, హృద్రోగములు, మెదడు నరముల అమితముగా పనిచేయుట, బడలిక, ఆయాసము, మూలమున తినివేయుపుండు, వ్యాధియు లేక నరముల బలహీనత, పక్షవాదులు, లేక ముఖమునందు మాత్రము గలుగునది, తలనెప్పి, నాడివ్యాధి, తుంటిలోని నొప్పి, తలనొప్పి, వాయువు, క్షయరోగము, ట్యూబర్ కులము, మూత్రము, తిమిరు, గొట్టరానితనము, నవ్వునొప్పి, స్పృహకముచే గలుగు వ్యాధులు, ఉబ్బనము, రోగము, పునవేపునముయొక్క వాపు ఎంజా లేక మలేరియా వచ్చినతరువాత లేక బుడ్డి 1-కి ధర రూ 14, 3 బుడ్ల ధర రూ 40, వి. పి. వ్యాకంగు బిచ్చులు ప్రత్యేకము.

ఇండియా, బర్మా, సిలోనుకు సోల్ ఏజెంట్లు,

మదన్ సన్స్ & కో., కెవింసులు

కాపోతు మార్కెట్టు
మద్రాసు డిపో:—ఎ.ఎస్. ఆర్. మూర్తి & సన్స్, 9, పోస్టామ్యూ